

Palvelutasopäätös

Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pohjois-Savon pelastuslaitos

Käsittelyhistoria	
Toimielin	Pvm.
Kokonaisturvallisuuslautakunta	10.11.2022
Aluepelastuslautakunta	
Aluehallitus	
Aluevaltuusto	

Sisällys

1 Yleistä	4
1.1. Lainsäädäntö, palvelutasopäätös ja sen tarkoitus ja perusteet	4
1.2. Toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät	6
1.3. Palvelutasopäätösprosessi	10
2. Palvelutasopäätöksen perusteet	13
2.1. Meneillään olevan palvelutasopäätöskauden arviointi.....	13
2.2. Uhkien ja riskien arviointi	16
2.3. Palvelutasopäätöksen toteutumisen seuranta ja arviointi.....	18
2.4. Johtopäätös	20
3. Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi.....	21
3.1. Pelastustoimen organisointi.....	21
3.2. Kokonaisturvallisuuslautakunta	22
3.3. Pelastustoimen henkilöstö	23
3.3.1. Päätoiminen henkilöstö.....	24
3.3.2. Sopimushenkilöstö.....	25
3.3.3. Pelastustoimen henkilöstön fyysinen toimintakyky	27
3.4. Pelastusasemaverkosto.....	27
3.5. Talous	28
4. Päätökset palvelutasosta	31
4.1. Lakisääteiset tehtävät	31
4.1.1. Pelastustoimelle kuuluva ohjaus.....	31
4.1.2. Pelastustoimelle kuuluva valistus ja neuvonta.....	34
4.1.3. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi	38
4.1.4. Palontutkinta	41
4.1.5. Valvontatehtävä	43
4.1.5.1. Paloriski-ilmoitukset.....	46
4.1.5.2. Kemikaali- ja ilotulitevalvonta	48
4.1.5.3. Suuret yleisötilaisuudet.....	50
4.1.6. Nuohous.....	51
4.1.7. Pelastustoiminta	51
4.1.7.1. Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin.....	51
4.1.7.2. Varautuminen häiriötilanteisiin.....	67

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

4.1.7.3.	Poikkeusolot	69
4.1.8.	Valmiussuunnittelun tukeminen	72
4.1.9.	Pelastustoiminnan ohjeet ja suunnitelmat	73
4.1.10.	Öljyntorjunta.....	75
4.1.11.	Kansainvälinen toiminta.....	76
4.2.	Yhteiset palvelut, tukitoiminnot ja muut palvelut	77
4.2.1.	Ensihoitopalvelut.....	77
4.2.2.	Tekniset palvelut.....	79
4.2.3.	Kalusto ja varusteet	79
4.2.4.	ICT/Pelastustoimen tieto- ja viestijärjestelmät	81
4.2.5.	Toimitilat.....	83
4.2.6.	Tutkimus- ja kehittämistoiminta	84
4.2.7.	Palomuseo	85
5.	Kehittämissuunnitelma	86
5.1.	Onnettomuuksien ehkäisy	86
5.2.	Pelastustoiminta	87
5.3.	Ensihoitopalvelut.....	88
5.4.	Tilannekeskus.....	89
5.5.	Pelastustoimen omavalvonta ja tiedolla johtaminen	89
5.6.	Projektit	90
5.7.	Tietojärjestelmien kehittäminen	90
6.	Palvelutasopäätöksen voimassaoloaika.....	90

Pelastustoimen palvelutaso

1 Yleistä

1.1. Lainsäädäntö, palvelutasopäätös ja sen tarkoitus ja perusteet

Lain pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) 3 §:n mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutaso tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelu-tasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen.

Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit sekä määriteltävä toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Päätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutaso-kehittämisestä.

Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastustoimen järjestämislain 6 §:n mukaan aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta. Hyvinvointialueen on pyydettävä palvelutasopäätöksestä ennen sen hyväksymistä aluehallintoviraston lausunto. Päätöksen tulee olla voimassa määräajan. Lain perustelumui- stion (HE 241/2020 vp) mukaan on tarkoitus, että palvelutasopäätöksen voimassaoloaika noudattelisi valtuustokausia siten, että palvelutasopäätös laadittaisiin aina uuden aluevaltuuston aloittaessa toimintansa.

Palvelutasopäätöksessä kuvataan Pohjois-Savon pelastustoimen alueellaan tuottamat palvelut, joita pelastuslaitos tuottaa palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana. Palveluiden tasolla tarkoitetaan esimerkiksi pelastuslaitoksen lakisääteiseen onnettomuuksien ehkäisytyöhön osoittamia henkilötyövuosia tai pelastustoimintaan käytettävien yksiköiden toimintavalmiutta pelastustoimen alueen eri osissa. Palvelutasopäätös sisältää myös suunnitelman palvelutaso-kehittämisestä. Poikkeusolojen ja häiriötilojen varalta tehtävät järjestelyt on kuvattu tarkemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa.

Palvelutasopäätöksen valmistelussa ja sen tarkastamisessa vuoden 2023 osalta on huomioitu sisäministeriön ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä (SM julkaisu 17/2013), laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) ja pelastuslaki (379/2011). Lisäksi on otettu huomioon sisäasiainministeriön julkaisema Pelastustoimen toimintavalmiuden suunniteluohje 21/2012 ja Sisäministeriön julkaisu 18/2016. Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi -pelastustoimen strategia vuoteen 2025 sekä Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman laadinta -hankkeen loppuraportti (Sisäinen turvallisuus, sisäministeriön julkaisuja 2019:34).

Palvelutasopäätös on strateginen päätös toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Tässä pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on arvioitu pelastustoimen nykyistä palvelutasoa ja sen saavuttamista (nykytila) sekä määritelty tulevan palvelutasokauden

tavoitetaso. Lisäksi palvelutasopäätöksessä on esitetty myös niiden palvelujen kuvaukset, joista pelastuslaitos huolehtii lakisääteisten tehtäviensä lisäksi, sekä palvelutason kehittämisen päämäärät.

Tämä palvelutasopäätös pohjautuu Pohjois-Savon kuntien ja aluepelastuslautakunnan hyväksymään palvelutasopäätökseen 2021–2023 (hyväksytty aluepelastuslautakunnassa kuntien kuulemisen jälkeen 16.12.2020), johon on nyt päivitetty hyvinvointialueiden käynnistämiseen liittyvän lainsäädännön edellyttämät muutokset sekä kuvattu meillä olevan palvelutasopäätöskauden jo tehdyt toimenpiteet ja päivitetty kehittämissuunnitelma.

Vuonna 2023 tulee uusi sisäministeriön asetus palvelutasopäätöksistä ja ohjeistus palvelutasopäätösten laadinnasta. Vuonna 2024 alusta astuu voimaan uusi pelastuslaki. Palvelutasopäätös tulee laatia kokonaan uudelleen vuoden 2023 aikana.

Pelastuslaitoksen lakisääteiset tehtävät

Lain Pelastuslain muuttamisesta 27 § (8.7.2022/616) mukaan pelastustoimen järjestämisestä hyvinvointialueella säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa (613/2021).

Hyvinvointialue päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan:

- 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;
- 2) pelastustoimen valvontatehtävistä;
- 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;
- 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Edellä 2 momentissa ja muussa laissa säädetyn lisäksi pelastuslaitos:

- 1) tuottaa ensihoitopalveluun kuuluvia palveluita siten kuin hyvinvointialue siitä päättää;
- 2) osallistuu 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon;
- 3) huolehtii muistakin muussa laissa hyvinvointialueen pelastustoimelle ja pelastusviranomaiselle säädetystä tehtävistä.

Pelastuslain 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopusopupalokuntaa tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin hyvinvointialue niiden kanssa sopii.

Hyvinvointialueen, pelastuslaitoksen ja pelastusviranomaisten tehtävistä pelastustoimessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin:

- 1) huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista;
- 2) kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin;
- 3) huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta;
- 4) varautumalla valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen; sekä
- 5) huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Edellisen lisäksi pelastustoimen viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa (1552/2011).

1.2. Toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät

Pelastuslaitoksen visio

Pohjois-Savossa on hyvä turvallisuuskulttuuri sekä laadukkaat pelastustoimen ja ensihoidon palvelut.

Tämä tarkoittaa

- Pelastuslaitos luo Pohjois-Savoon hyvää turvallisuuskulttuuria, jossa pääpaino on onnettomuuksien omatoimisessa ennaltaehkäisyssä.
- Pelastustoimen palvelut tuotetaan taloudellisesti ja alueen resurssit suunnitellaan vastaamaan onnettomuusuhkia.
- Pelastuslaitos tuottaa monipuolisia, tehokkaita, asiakaslähtöisiä palveluita ja henkilöstön osaamistaso on korkea.

Toiminta-ajatus

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa alueensa palvelutasopäätöksen mukaiset pelastustoimen palvelut ja hyvinvointialueen määrittelemät ensihoitopalvelut. Pelastuslaitoksen tärkein tavoite on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa tehokkaat pelastustoimen palvelut, joilla onnettomuus torjutaan ja vähennetään vahingon seurauksia.

Pelastuslaitoksen tuottamat ensihoitopalvelut ovat osa laadukasta terveydenhuollon päivystyspalveluiden ketjua. Pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluu pelastuslain mukaisesti sammutus- ja pelastustoiminta, ihmisten neuvonta ja ohjaus, valvonta-tehtävät sekä väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa. Pelastuslaitos tukee alueeseen kuuluvien kuntien valmiussuunnittelua ja huolehtii osaltaan öljyntorjunnasta.

Arvot

Pelastustoimen ylin arvo on ihmishenkien pelastaminen. Sitä toteutetaan ensisijaisesti ehkäisemällä henkilövahinkoja jo ennakolta. Mahdollisen onnettomuuden tai tapaturman sattuessa pyritään kaikkiin käytettävissä oleviin keinoin pelastamaan ihmishenkiä.

Pelastustoimen arvot on määritelty seuraavasti: **"Turvallisuus on yhteinen asiamme: Inhimillisesti, Ammatillisesti, Luotettavasti"**. Inhimillisesti tarkoittaa muun muassa ihmisarvon kunnioitusta, tasapuolisuutta, moniarvoisuutta ja vastuuta ympäristöstä. Ammatillisesti puolestaan kuvaa muun muassa jatkuvaa ja laajenevaa osaamisen kehittämistä sekä oman ja toisen työn arvostusta. Luotettavasti -arvon taustalla on ajatus, että pelastustoimeen ja sen jokaiseen jäseneseen voi luottaa.

Pelastuslaitoksen strategiset linjaukset

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen strategiset päämäärät 2025:

- Pelastuslaitos on laaja-alainen turvallisuuden osaaja, jolla on keskeinen rooli paikallisten turvallisuuspalvelujen tuottamisessa ja suunnittelussa yhdessä muiden tahojen kanssa.
 - Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Onnettomuuksien ja vahinkojen määrä vähenee olennaisesti.
 - Päätoimisen ja sopimushenkilöstön määrä on pelastuslaitoksen toiminnan kannalta riittävä. Henkilöstö tuntee työnsä mielekkääksi ja hyvin organisoiduksi. Pelastuslaitoksella on käytettävissä riittävät taloudelliset resurssit palvelutasopäätöksen mukaisen toiminnan järjestämiseksi.
-

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

- Henkilöstöllä on hyvä ammattitaito sekä riittävä ja ajanmukainen välineistö tehtäviensä suorittamiseen. Hyödynnämme toiminnan kehittämisessä alan tutkimustietoa ja verkostoitumista.
- Mahdollistamme, että pelastuslaitoksessa ja sen prosesseissa toimiville on riittävät ja selkeät toimivaltuudet. Huolehdimme, että tietoisuus perustehtävistä ohjaa organisaation valintoja.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät 2025 on johdettu sisäministeriön julkaisusta Pelastustoimen strategia 2025 sekä sisäministeriön valtakunnallisista strategisista tavoitteista vuosille 2023–2026. Palvelutasopäätöksissä tulee jatkossa huomioida myös hyvinvointialueen strategiset päämäärät.

Pelastustoimen strategian 2025 ja kansallisten tavoitteiden mukaan (Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia vuoteen 2025. Sisäministeriön julkaisu 18/2016) pelastuslaitoksen tavoitteina on:

1) Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä:

- Pelastustoimi seuraa aktiivisesti yhteiskunnan turvallisuuskehitystä sekä ennakoi ja tuottaa tietoa.
- Onnettomuusriskit tunnistetaan ja otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa.
- Pelastustoimi vaikuttaa aktiivisesti toimintaympäristössä havaittujen turvallisuuspuutteiden parantamiseksi.

2) Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan:

- Pelastustoimella on onnettomuusuhkia vastaavat resurssit ja riittävä palvelukyky koko maakunnassa.
- Pelastustoimi sisäisen turvallisuuden toimijana palvelee yhteiskunnan häiriötilanne- ja katastrofivalmiutta kaikissa oloissa, myös poikkeusoloissa.
- Pelastustoimella on kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua luonnon tai ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuus- tai katastrofitilanteissa.

3) Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteensovittaja ja luotettu yhteistyökumppani:

- Suuronnettomuuksiin on varauduttu riskejä vastaavasti.
 - Pelastustoimi tukee muita toimijoita häiriötilanteisiin varautumisessa.
 - Riskinarviointityö on ennakoivaa ja tuottaa toiminnan ja siviilivalmiuden kehittämistä tukevaa tietoa.
 - Pelastustoimi toimii yhteistyössä eri viranomaisten, yritysten, järjestöjen, vapaaehtoisten (organisaatioiden) ja yhteisöjen kanssa.
-

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

4) Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti:

- Pelastustoimen palvelut vastaavat maakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin. Palvelut on mitoitettu tunnistettujen riskien perusteella.
- Pelastustoimen maakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinoitua vahvistetaan ja selkeytetään.
- Pelastustoimi hyödyntää toiminnassaan tehokkaasti aktiivista yhteistyötä ja tutkittua tietoa.
- Sopimuspalokunnat ovat tärkeä osa pelastustoimen järjestelmää.
- Ensihoitopalveluissa tehdään synergiaetujen saavuttamiseksi tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa.

5) Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta:

- Vahvistetaan ihmisten ja yhteisöjen kykyä vähentää onnettomuuksia, sekä kannustetaan yksilöitä ja yhteisöjä omatoimisuuteen ja vastuunottoon.
- Kehitetään yhdessä eri toimijoiden kanssa omatoimista varautumista.
- Edistetään yksilön ja yhteisöjen kykyä toimia onnettomuuksissa ja häiriötilanteissa sekä selviytymään seurauksista.
- Pelastustoimeen liittyvää vapaaehtoistoimintaa kehitetään.

6) Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan:

- Luodaan uusia toimintatapoja ja palveluita tutkittua tietoa ja uutta teknologiaa hyödyntäen.
- Vahvistetaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja hyödynnetään sitä toiminnassa.
- Kehitetään pelastustoimea kansallisten verkostojen avulla ja osallistumalla kansainväliseen pelastustoimintaan.

7) Henkilöstö voi hyvin:

- Pelastustoimen tavoitteena on nolla työtaturmaa.
- Johtaminen on linjakasta, avointa ja vuorovaikutteista ja johto on sitoutunut henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämiseen.
- Pelastustoimen henkilöstöllä on korkeatasoiseen koulutukseen pohjautuva, toiminnan tarpeita vastaava, jatkuvaan osaamisen arviointiin ja kehittämiseen perustuva osaaminen ja ammattitaito.
- Pelastustoimessa edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja monimuotoisuutta.

Vuonna 2023 pelastuslaitoksen toiminnassa otetaan lisäksi huomioon yhdeksän pelastustoimen valtakunnallista strategista tavoitetta vuosille 2023–2026, jotka ovat:

1. Hyvinvointialueen pelastustoimi on organisoitu itsehallinnon tarpeet huomioiden siten, että pelastustoimen palvelutaso on turvattu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti alueellisesti sekä valtakunnallisesti.
2. Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.
3. Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.
4. Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistaa väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.
5. Pelastustoimella on kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua.
6. Pelastustoimen kansallinen kehittäminen perustuu tiedolla johtamiseen ja kansallisesti yhtenäiseen tiedonhallintaan.
7. Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.
8. Pelastustoimen henkilöstöresurssien riittävyys, osaaminen ja hyvinvointi on varmistettu.
9. Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen strategiseen toteumaan vaikuttavat tekijät ovat:

- Globaalin turvallisuustilanteen poikkeukselliset muutokset.
- Pelastustoimen palveluiden hallittu siirtyminen hyvinvointialueelle.
- Hyvinvointialueen pelastustoimen rahoitusosuuden riittävyys.
- Henkilöstön rekrytoinnissa onnistuminen.
- Henkilöstön urapolkusuunnittelussa onnistuminen.
- Henkilöstön fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn sekä osaamisen ylläpidossa onnistuminen.
- Henkilöstöjohtamisessa onnistuminen.

1.3. Palvelutasopäätösprosessi

Palvelutasopäätösprosessia määrittelee pelastustoimen lainsäädäntö sekä hyvinvointialueen hallintosäätö. Pohjois-Savon hyvinvointialueen hallintosäännössä kokonaisturvallisuuslautakunnan tehtävänä on valmistella aluehallitukselle ja aluevaltuustolle esitys pelastustoimen palvelutasopäätökseksi. Käytännön valmistelu tehdään pelastustoimen henkilöstön keskuudessa virkatyönä.

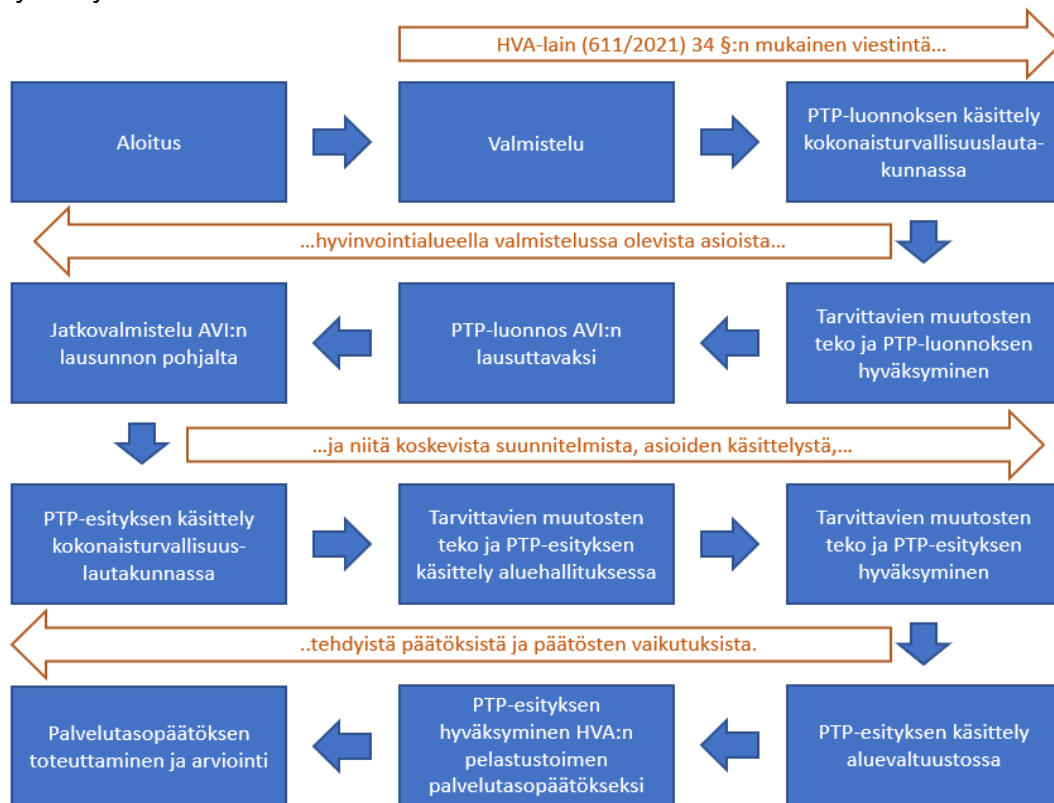
Pohjois-Savon aluepelastuslautakunnan kokouksessaan 24.11.2021 hyväksymien merkittävimpien varallaoloa ja valmiusjärjestelmää koskevien muutosten osalta Pohjois-Savon kunnilta pyydettiin kirjalliset lausunnot syksyllä 2021 sekä

kunnille järjestettiin keskustelutilaisuuksia syksyllä 2021 ja keväällä 2022. Syksyllä 2022 em. muutosten johdosta tehtävä palvelutasopäätöksen tarkistaminen vuoden 2023 osalta tehdään pääosin alla kuvattua prosessia noudatellen.

Vuoden 2023 aikana tehtävän pelastustoimen palvelutasopäätöksen laajemman päivityksen ensimmäisessä vaiheessa valmistellaan luonnos palvelutasopäätökseksi, joka tuodaan kokonaisturvallisuuslautakunnan käsiteltäväksi. Luonnokseen tehdään kokonaisturvallisuuslautakunnan tarpeelliseksi katsomat lisäykset ja korjaukset, jonka jälkeen luonnos lähetetään pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 6 §:n mukaisesti aluehallintoviraston lausuttavaksi.

Palvelutasopäätösluonnoksen ja aluehallintoviraston lausunnon pohjalta valmistellaan kokonaisturvallisuuslautakunnassa käsiteltävä palvelutasopäätösesitys. Palvelutasopäätösesitykseen tehdään kokonaisturvallisuuslautakunnan tarpeelliseksi katsomat tarkistukset, jonka jälkeen esitys tuodaan aluehallituksen käsiteltäväksi.

Jos aluehallituksen edellyttämällä muutoksilla tarkistettu palvelutasopäätösesitys poikkeaa merkittävästi palvelutasopäätösluonnoksesta, käydään keskeisistä muutoksista keskustelu aluehallintoviraston kanssa. Asiakirjaan tehdään vielä viimeiset tarpeelliset tarkistukset, jonka jälkeen palvelutasopäätösesitys tuodaan pelastustoimen järjestämislain 6 §:n mukaisesti hyvinvointialueen aluevaltuuston hyväksyttäväksi.

Kuva 1. Palvelutasopäätösprosessi

Palvelutason ylläpitäminen ja kehittäminen toteutetaan pelastuslaitoksen vuosittain hyväksyttävän talousarvion puitteissa. Palvelutason toteutumista seurataan omavalvontaohjelman sekä sisäisen valvonnan raportoinnin avulla pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen johtoryhmille sekä kokonaisturvallisuuslautakunnalle.

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 13 §:n mukaan hyvinvointialueen on seurattava järjestämisvastuullaan olevan pelastustoimen palvelujen saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta, kustannuksia ja tuottavuutta. Hyvinvointialueen on verrattava tätä tietoa vastaavaan muihin hyvinvointialueita koskevaan tietoon. Hyvinvointialueen on hyödynnettävä edellä mainittua tietoa järjestämisvastuullaan olevan pelastustoimen tietojohtamisessa toiminnan, tuotannon ja talouden ohjauksen, johtamisen, kehittämisen ja päätöksenteon tukena.

Hyvinvointialueen on laadittava vuosittain selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta alueellaan. Selvityksessä on kuvattava ja arvioitava, miten pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet, sekä mahdolliset sisäministeriön antamat toimenpidesuosituksot on otettu huomioon hyvinvointialueella. Lisäksi selvitykseen on sisällytettävä hyvinvointialueen alustava esitys pelastustoimen järjestämislain 11 §:ssä tarkoitettuksi investointisuunnitelman pelastustoimea koskevaksi osaksi. Selvitys tulee toimittaa sisäministeriölle ja asianomaiselle aluehallintovirastolle.

Aluehallintovirasto valmistelee alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi hyvinvointialueittain vuosittain asiantuntija-arvion. Lisäksi aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutaso on riittävä. Jos palvelutasossa on aluehallintoviraston arvion mukaan huomattavia puutteita tai epäkohtia eikä niitä korjata aluehallintoviraston asettamassa määräajassa, aluehallintovirasto voi määräajassa velvoittaa hyvinvointialueen oikaisemaan sen, mitä on tehty tai lyöty laimin.

2. Palvelutasopäätöksen perusteet

2.1. Meneillään olevan palvelutasopäätöskauden arviointi

Palvelutasopäätös on laadittu olemaan voimassa määräajan 1.1.2021–31.12.2023. Palvelutasopäätös on hyväksytty aluepelastuslautakunnan kokouksessa 16.12.2020. Pelastuslaitos on lisännyt Itä-Suomen aluehallintoviraston edellyttämät tekniset lisäykset aluepelastuslautakunnan kokouksessa 24.3.2021. Varallaoloa ja valmiusjärjestelmää koskevien muutosten vuoksi, sekä pelastustoimen siirtyessä hyvinvointialueen järjestettäväksi vuoden 2023 alusta, on palvelutasopäätöksen sisältö tarkistettu vastaamaan vuoden 2023 järjestelyjä.

Meneillään olevaa palvelutasokautta arvioidaan alueen pelastustoimen painopisteiden, strategisten tavoitteiden ja suoritus- ja tehtävätilastojen kautta ja edellisen kauden kehittämishankkeiden kautta. Merkittävimpiä kuluneella palvelutasopäätöskaudella esille nostettuja kehittämistavoitteita ovat olleet muun muassa tiedolla johtamisen, asiakaspalvelun, ammatillisen erikoistumisen, sosiaalisen median hyödyntämisen, Itä-Suomen tilannekeskuksen toiminnan, pelastustoimintaa palvelevien ICT-järjestelmien sekä Vuorela-Toivala-alueen pelastustoiminnan valmiuden kehittäminen. Meneillään olevan palvelutasopäätöskauden arviointia käsitellään tarkemmin palvelukohtaisissa teksteissä.

Pelastuslaitos seuraa strategisten tavoitteiden ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamista numeeristen tietojen lisäksi myös laadullisin arvioinnein. Toiminnallisten tavoitteiden seurannan mukaan toimenpiteet ovat edenneet suunnitellusti tai lähes suunnitellusti. Toiminnallisten tavoitteiden numeeristen tietojen seuranta tilinpäätöstiedoista ja ennuste vuoteen 2022 esitetty seuraavassa taulukossa 1.

Taulukko 1: Pelastuslaitoksen mittaristo 2018-2022

PELASTUSTOIMINTA	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022
Pelastustehtävät	4 223	4 314	4 428	4426*	4 200
Ensivastetehtävät	1 396	1 136	529	628	600
Yksiköiden toimintavalmiusaika min/sek keskiarvo	11:43	11:29	11:39	11:11	12:00
Yksiköiden yhteenlaskettu henkilövahvuus tehtävässä	5	5	5	5	5
Palotarkastusten valvontasuunnitelman toteutuminen %					
- valvontakohteet A1-A8 (ei oma-valvontakohteita)	101	100	98	100	100
- hoito- ja huoltolaitokset	98	98	100	100	100
- omavalvontakohteet	86	77	77	86	100
Valistus- ja koulutustilaisuuksiin osallistuneiden määrä	38 998	41 544	12 336	14 048	37 500
Paloasematilojen määrä m2	27 998	27 968	27 968	28 499	30 994

ENSIHOITO	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022
Ensihoitotehtävät					
- Kuopio	19 453	19 282	18 197	18 665	18 500
- Suonenjoki	2 078	2 026	2 081	2 020	2 080
- Varkaus	5 186	5 406	5 260	5 385	5 400
<i>Yhteensä</i>	<i>26 717</i>	<i>26 714</i>	<i>25 538</i>	<i>26 070</i>	<i>25 980</i>
Ensihoidon tilojen määrä m2	1 057	1 057	1 057	1 057	1 848

*lukumäärä tarkastettu 17.10.2022 Pronto-tietojärjestelmästä.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella sattuu vuosittain noin 4 500 pelastustehtävää. Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika tehtäviin on ollut keskimäärin noin 11 min. Toteutuneet toimintavalmiusajat eivät kai-kilta osin vastaa pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisia vähimmäistavoitteita. Kuopion kantakaupungin toimintavalmius ja suorituskyky on parantunut oleellisesti Petosen 1+3 vahvuisen pelastusaseman, maakunnallisen koura-autoresurssin ja Itkonniemen 1+1 +synergiayksikkö -vahvuisen pelastusaseman myötä.

Aluehallintovirasto antoi Pohjois-Savon alueen pelastustoimelle korjausmääräyksen 2021 toimintavalmiusaikojen puutteiden korjaamiseksi Vuorelassa, Toivalassa ja Sorsasalossa. Sorsasalons pelastusaseman toiminta käynnistyi 1.7.2022 vahvuudella 0+2. Pelastusaseman miehitykseen on vaikuttanut valtakunnallinen pelastajapula ja asemalle on jouduttu tekemään valmiussiirtoja.

Päätoimisen henkilöstön rekrytoimisessa etenkin pienten paikkakuntien pelastusasemille on ollut vaikeuksia. Sivutoimisen ja sopimuspalokuntaan kuuluvan

henkilöstön määrässä ja fyysisen toimintakyvyn ylläpitämisessä on palvelutasoon vaikuttavia lieviä puutteita.

Tulipalojen syttymissyy on saatu selville 89 % tulipaloista, mikä vastaa valtakunnan keskiarvoa. Valtakunnallisesti vertailtuna Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tarkemman tason palontutkimäärä on maan kärkitasoa suhteessa tehtävämääriin.

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon alueella yhteistyössä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa, toiminnasta laaditun yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Pelastuslaitoksen tuottamiin ensihoitopalveluihin sisältyy ensihoitotoiminta (ensihoitoyksiköt) sekä ensivastetoiminta. Ensihoito- ja ensivastetoiminnan sisältö, yksiköt, asemapaikat ja yksiköiden taso on määritelty pelastuslaitoksen ja sairaanhoitopiirin välillä tehdyssä yhteistoimintasopimuksessa. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ensihoitopalvelu suorittaa vuosittain noin 26 000 ensihoitotehtävää. Kuopion kantakaupungin alueen ensihoitopalveluverkosto laajeni Itkonniemen pelastusaseman myötä. Neulamäen pelastusasemalta siirtyi 2 ensihoitoyksikköä Itkonniemen pelastusasemalle valmiuteen.

Turvallisuusviestintää (valistus- ja koulutustilaisuudet) on tehty koronatilanteen rajoitukset huomioiden turvallisuusviestintäsuunnitelmaa soveltaen. Turvallisuusviestintä sisältää esimerkiksi koulutusta, kampanjoita, mediaviestintää sekä neuvontaa puhelimitse ja sosiaalisessa mediassa. Vuonna 2021 pelastuslaitos toteutti 405 turvallisuusviestinnän tapahtumaa tai koulutustilaisuutta, joissa tavoitettiin 14 048 henkilöä (12 528 vuonna 2020). Tapahtumia jouduttiin edellisvuoden tapaan siirtämään tai perumaan koronatilanteen takia. Koulutusta toteutettiin myös verkkokoulutuksina. Turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistui 6 % väestöstä, luku ei sisällä sosiaalisessa mediassa kohdattuja henkilöitä. Koko maassa vastaava luku on 5 %.

Valvontatyötä on tehty valvontakohteissa esiintyvien riskien perusteella valvontasuunnitelmamme mukaisesti. Yleisiä palotarkastuksia tehtiin vuonna 2021 eri kohteisiin yhteensä 1 424. Lähes kaikki suunnitellut palotarkastukset saatiin toteutettua koronatilanteesta huolimatta. Vuosina 2021 ja 2022 pelastuslaitoksella on työskennellyt viransijaisia, joilla ei ole ollut pätevyyttä tehdä valvontatyötä. Pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen kiinteistöjen omistajille on suunnattu kiinteistön omatoimista paloturvallisuuden itsearviointia. Itsearviointia on edellytetty 7686 kiinteistöltä, joista 86 % tavoitettiin.

Pelastuslaitoksen nykyisillä käytössä olevilla resursseilla on haasteita täyttää kaikkia pelastuslaitokselle säädettyjä tehtäviä varautumisen ja väestönsuojelun osalta. Erityisesti väestönsuojelu- ja evakuointisuunnittelussa on paljon korjausvelkaa.

2.2. Uhkien ja riskien arviointi

Pelastustoimen järjestämislain 3 ja 6 §:n mukaan pelastustoimen palvelutaso on mitoitettava alueella esiintyviä onnettomuusuhkia ja tarpeita vastaavaksi. Palvelutasoa määritettäessä on huomioitava myös pelastustoimialueella esiintyvät kansallisesti merkittävät riskit, pelastustoimen kansalliset ja kansainväliset yhteistoin-tatarpeet, poikkeusolojen tilanteet sekä valtioneuvoston määrittämät valta-kunnalliset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle.

Nykytila

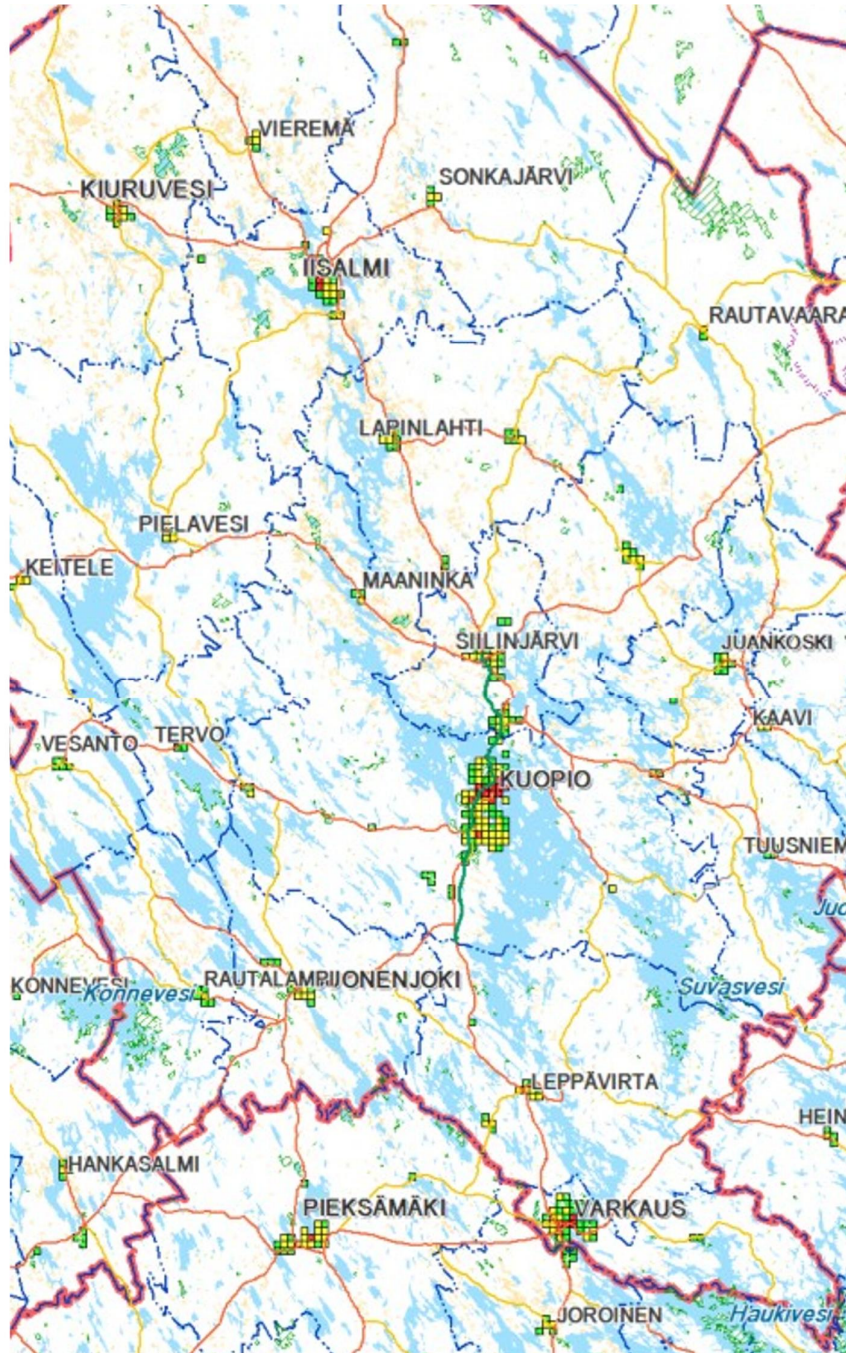
Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut merkittävästi keväällä 2022 Venäjän hyökättyä Ukraina. Uusi turvallisuustilanne korostaa mm. valmiussuunnitteluun, maanpuolustukseen, rajaturvallisuuteen, huoltovarmuuteen, väestönsuojeluun ja muiden yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamiseen sekä yhteiskunnan resilienssiin liittyviä valmiuksia.

Pohjois-Savon alueellinen riskiarvio on laadittu viimeksi 2018. Laaja-alaisessa vi-ranomaisyhteistyössä tehtävän alueellisen riskiarvion päivitys on käynnistynyt syksyllä 2022 ja työn on määrä valmistua maaliskuussa 2023. Riskiarvion laadin-nassa selvitetään alueella esiintyvät uhat, arvioidaan niistä aiheutuvat riskit ja nii-den todennäköisyys sekä vaikutukset. Työssä hyödynnetään onnettomuuksien syiden arvioinnissa ja selvittämisessä saatuja tietoja. Uhkien arviointi on tarpeen tehdä määrävälein ja aina kun olosuhteissa tai toimintaympäristössä tapahtuu pe-lastustoimen kannalta merkittäviä muutoksia.

Vuosien 2021–2023 palvelutasopäätöskautta varten pelastuslaitos päivitti myös pelastustoimen riskianalyysiaan (luonnos 2020), jonka jälkeen tilastollista tarkas-telua on tehty vuosittain. Tarkastelu kohdistuu riskiluokkia määrittäviin kiireellisiksi luokiteltuihin tehtäviin. Riskianalyysi koostuu onnettomuusriskien arvioinnista ja toimintaympäristön analyysistä. Pelastustoimen riskianalyysi on laadittu tutkimalla sekä alueen onnettomuustilastoja, että asukkaiden sijoittumista, ikäjakautumaa ja väestön kasvua, rakennuskantaa, liikennettä, ympäristöä, kulttuuriarvoja, vaaral-listen aineiden käsittelyä, varastointia ja kuljetusta sekä alueen erityisriskejä. Huomioon on otettu myös kuntien maankäytön suunnitelmat ja niiden toteuttamis-aikataulut.

Alueen pelastustoimen riskialuejako on pelastustoimen toimintavalmiuden suun-nitteluohjeen 21/2012 mukainen. Toimintavalmiusohjetta ja sen vaikutusta pelas-tustoiminnan mitoittamiseen on käsitelty tarkemmin riskianalyysissä sekä palvelu-tasopäätöksen pelastustoimintaa koskevassa osassa. Myös pelastustoimen riski-analyysi vaatii päivittämistä. Sisäministeriön vuonna 2019 toimittama riskiruutuai-neisto (kuva 2) on osin vanhentunut, eikä vastaa nykytilaa. Pinta-alaltaan neliöki-lometrin laajuiset riskiruudut ennustavat kohteen luokiteltua riskipotentiaalia, joi-den toteutumista seurataan vuosittain riskiruutuihin kertyvien pelastustehtävien ja niiden hoidossa mahdollisesti esiin tulleiden ongelmien kautta. Ruutujen riskipo-tentiaaliin vaikuttavat ruudun rakennusneliömäärän kasvu, väestönkasvu,

toteutunut kiireellisten tehtävien tiheys ruudussa ja yksittäisten teollisten riskikoh-
teiden tuoma potentiaali.

Kuva 2. Pohjois-Savon riskiruu

Päätös uhkien ja riskien arvioinnista

- Pelastustoimen riskianalyysi päivitetään vuoden 2023 aikana vuoden 2024 alusta voimaan tulevaa palvelutasopäätöstä ja pelastuslakia varten.
- Pelastustoimen riskianalyysi tarkistetaan palvelutasopäätöskausittain. Tarkastelussa otetaan huomioon alueellisen riskiarvion esiin nostamat skenaariot ja seurannaisvaikutuksiltaan suurten riskien seurausanalyysit, sekä sisäministeriön ja pelastuslaitosten kumppanuusverkoston antamat ohjeet ja tulkinnat riskianalyysin laatimiseksi. Seuraava tarkastelu tehdään alueellisen riskianalyysin päivittämisen jälkeen.
- Pohjois-Savon alueellinen riskiarvio laaditaan kolmen vuoden välein tai erillisen ohjeistuksen mukaisesti. Alueellisessa riskiarviossa huomioidaan normaali- ja poikkeusolojen häiriötilanteet koko pelastustoimessa sisäministeriön ohjeiden mukaan. Alueellinen riskianalyysi toimii kansallisen, EU:lle annettavan riskianalyysin pohja-aineistona. Kansallisen riskianalyysin päivitykseen osallistutaan joka kolmas vuosi sisäministeriön ohjeistuksen mukaan.
- Pelastuslaitoksen riskianalyysin tilastollista tehtävien toteutumista riskiruutuihin seurataan vuosittain. Tehtäväkohtainen tarkastelu tapahtuu tilastollisesti sisäministeriön päivittämän riskiruutuaineiston kautta sekä riskiruutuihin tapahtuneiden onnettomuuksien kautta. Riskiruutujen tarkastelussa otetaan tehtävämäärien lisäksi huomioon tehtävien luonne ja riskiruudun kokonaisuusarviointi: ovatko tehtävät olleet riskiluokkaa määrittäviä kiireellisiä tehtäviä ja onko pelastuslaitoksella ollut tosiallisesti tehtävää, tai kohdistuuko riskiruutuun vain muutamia tehtäviä. Riskiruutujen riskiluokan arvioinneissa huomioidaan myös muut kansalliset ohjeet ja kumppanuusverkoston käytänteet. Muutuneet riskiruudut toimitetaan Pronto-tietojärjestelmään kalenterivuoden alussa.
- Pronton tietosisällön tuottamista ja tiedon oikeellisuutta seurataan ja tuetaan esimiesten koulutuksin.
- Riskianalyysin tulokset huomioidaan pelastustoimen valmius- ja vastesuunnittelussa, resurssien kohdentamisessa ja mitoittamisessa, sekä onnettomuuksien ehkäisyssä sekä uusien pelastusasemien sijoituksessa.
- Palvelutasopäätöksen ja pelastuslaitoksen palvelutuotannon perustana olevaa riskianalytiikkaa sekä toimintaympäristön ja onnettomuuskehityksen seurantaan varten pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut-toimialalle varataan vähintään 1 htv:n työpanos.

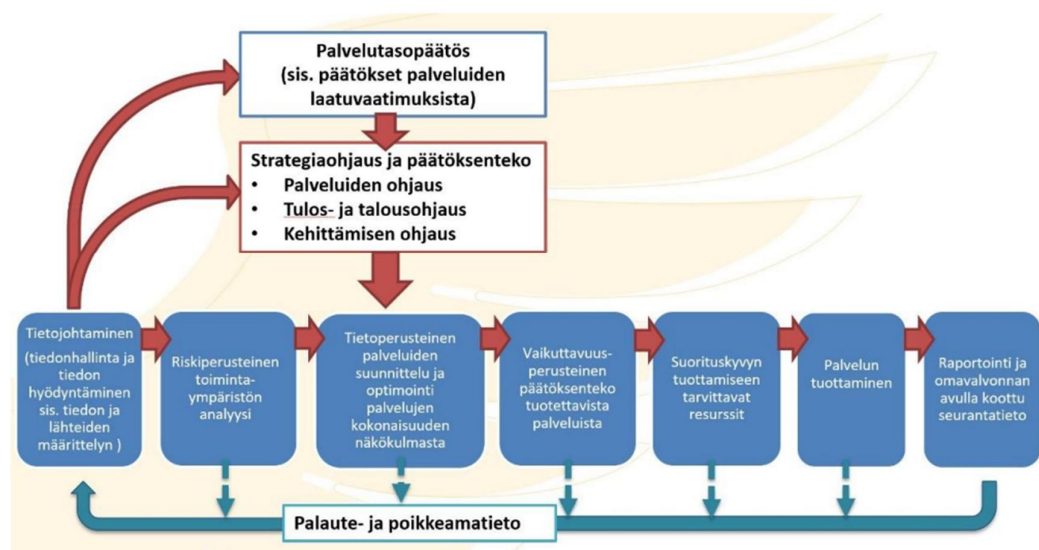
2.3. Palvelutasopäätöksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Palvelutasopäätöksen toteutumista seurataan kokonaisturvallisuuslautakunnalle ja hyvinvointialueen johtoryhmälle annettavilla kausiraporteilla sekä pelastuslaitoksen omavalvontaohjelman avulla. Pelastuslaitoksen numeeriset tavoitteet

seurantaraporteissa ovat pelastustoiminnan toteutuminen (tehtävät, henkilövahvuudet yksiköissä, keskimääräinen toimintavalmiusaika), valvontatoimi (valvonnan toteutuminen valvontaluokittain, asuinkiinteistöjen itsearviointi, turvallisuusviestintä), ensihoito ja henkilöstö.

Meneillään olevan palvelutasopäätöskauden tavoitteiden toteutumista em. tunnusluvuihin on esitetty palvelutasopäätöksen kohdassa 2.1 taulukossa 1. Pelastuslaitoksen johtoryhmässä raportoidaan säännöllisesti palotarkastustoiminta ja onnettomuuksien ehkäisy pelastuslaitoksen kolmelta toimialueelta, riskienhallinnasta ja ensihoidosta, sekä keskeiset henkilöstön tunnusluvut (rekrytoinnit, vaihtuvuus, sairaus- ja tapaturmapoissaolot sekä mahdollisten työtyytyväisyysmittausten tulokset tai työterveyshuollon esiin nostamat huomiot.) Lisäksi kiinnitetään huomiota henkilöstön osaamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä henkilöstön antamiin aloitteisiin.

Riittävän palvelutason tuottamisessa havaitut ongelmat johtavat poikkeamatietoon ja korjaaviin toimenpiteisiin pelastustoimen omavalvontamallin periaatteiden mukaisesti. Omavalvonnan sekä palvelutasopäätöksen kausi- ja vuosiseurannan toteutumisen mukaan valitaan toiminnan kehittämisen pitkän aikavälin painopisteet ja lyhyen aikavälin korjaavat toimet.

Kuva 3. Pelastustoimen omavalvontamalli (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2021)

2.4. Johtopäätös

Edellisissä luvuissa kuvattujen kohtien mukaan on valittu meneillään olevan palvelutasopäätöskauden painopisteet:

- Rekrytoinnin tehostaminen ja henkilöstöpitovoiman parantaminen
 - Pelastuslaitoksen palveluverkoston kehittäminen
 - Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän kehittäminen
 - Henkilöstön osaamisen ylläpitäminen
 - Turvallisuusviestinnän ja pelastuslaitoksen ulkoisen viestinnän kehittäminen
 - Riskienarvioinnin, varautumisen ja väestönsuojelun kehittäminen
 - Moniviranomaistoiminnan ja tilannekeskustoiminnan kehittäminen
-

3. Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi

Hyvinvointialueiden perustamisesta annetun toimeenpanolain (616/2021) 4 §:n ja pelastustoimen järjestämisestä annetun järjestämislain (613/2021) 1 §:n mukaan, julkisoikeudellisina yhteisöinä toimivat hyvinvointialueet vastaavat pelastustoimen tehtävien järjestämisestä.

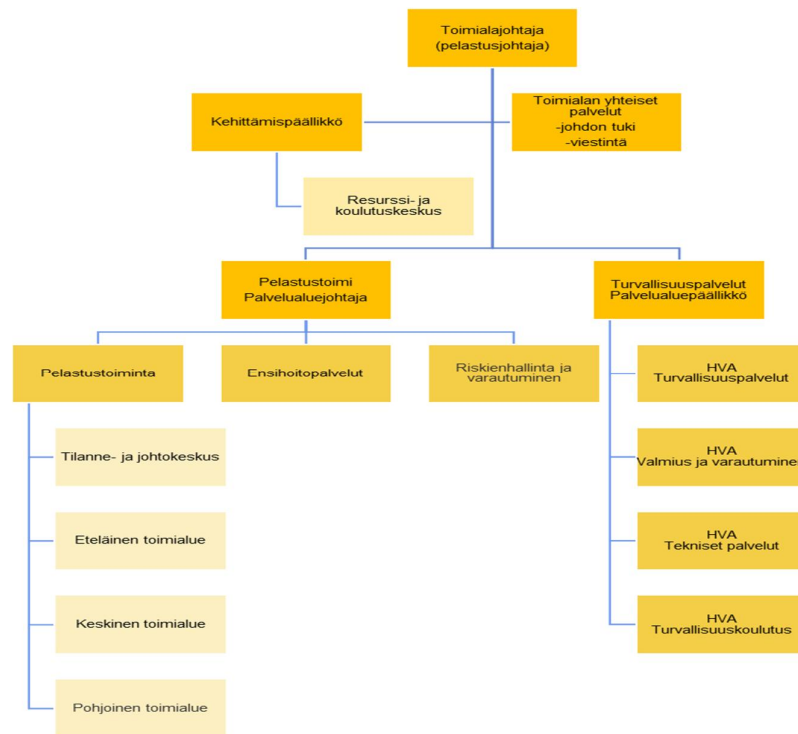
Hyvinvointialueista, niihin kuuluvista kunnista ja hyvinvointialueiden nimistä säädetään toimeenpanolain (616/2021) 6-7 §. Sen mukaisesti Pohjois-Savon hyvinvointialueeseen ja samalla Pohjois-Savon pelastustoimialueeseen kuuluvat lisälmen, Joroisten, Kaavin, Keiteleen, Kiuruveden, Kuopion, Lapinlahden, Leppävirran, Pielaveden, Rautalammin, Rautavaaran, Siilinjärven, Sonkajärven, Suonenjoen, Tervon, Tuusniemen, Varkauden, Vesannon ja Vieremän kunnat.

3.1. Pelastustoimen organisointi

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen organisoinnin perusteet on määritetty hyvinvointialueen hallintosäännössä. Hyvinvointialuekonsernissa ylintä päätäntävaltaa käyttää aluevaltuusto, -hallitus ja hyvinvointialuejohtaja. Hyvinvointialueen palvelutuotannosta vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen ja turvallisuuspalvelujen toimialat. Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut -toimiala jakaantuu kahteen palvelualueeseen, joista tuotetaan pelastustoimen ja turvallisuuspalveluiden palveluita. Toimialalla on yhteiset kehittämis-, viestintä- ja tukipalvelut.

Pelastustoimesta vastaavana viranhaltijana toimii pelastusjohtaja. Pelastustoimen palvelualueetta johtaa palvelualuejohtaja. Pelastustoimessa tuotetaan onnettomuuksien ehkäisyn palveluita, pelastustoiminnan palveluita, toimialan varautumisen palveluita, tilanne- ja johtokeskuksen palveluita sekä ensihoitopalveluiden palveluita. Palveluiden tuottamisesta vastaa Pohjois-Savon pelastuslaitos.

Pelastuslaitoksen toiminta jakaantuu kolmeen toimintasektoriin (pelastustoiminta, riskienhallinta ja ensihoito). Pelastuspäällikkö johtaa pelastustoiminnan toimintasektoria, riskienhallintapäällikkö riskienhallinnan toimintasektoria ja ensihoitopäällikkö ensihoidon toimintasektoria. Edellisen lisäksi toiminta jakaantuu kolmeen toimialueeseen, joita johtavat palopäälliköt. Pelastuslaitoksen toiminnan organisointi kuvataan tarkemmin pelastuslaitoksen toimintasäännössä.

Kuva 4. Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut-toimialan organisaatio

3.2. Kokonaisturvallisuuslautakunta

Pohjois-Savon pelastustoimen palvelut järjestää 1.1.2023 alkaen Pohjois-Savon hyvinvointialue. Pelastuslaitos on organisoitu palvelualueeksi hyvinvointialueen pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut -toimialalle. Pelastuslaitoksen toimintaa johtaa ja valvoo hyvinvointialueen pelastusjohtajana toimiva toimialajohtaja lähimpinä alaisinaan palvelualueen johtajat.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen toimielimiä ovat aluevaltuusto, aluehallitus, lautakunnat, jaostot ja muut hallintosäännössä määrätyt toimielimet. Pelastuslaitos kuuluu Kokonaisturvallisuuslautakunnan alaisuuteen. Kokonaisturvallisuuslautakunnassa on 11 jäsentä. Aluevaltuusto valitsee lautakunnan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet. Aluevaltuusto valitsee jäsenistä lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Kokonaisturvallisuuslautakunnan yleiset tehtävät ovat hallintosäännön mukaan:

1. johtaa ja kehittää lautakunnan toimialaa (pelastustoimi, hyvinvointialueen yhteinen varautuminen ja

valmiussuunnittelu, riskiarviot, valmiusasiat, väestönsuojelu, organisaatioturvallisuus);

2. vastaa valtuuston ja hallituksen asettamien tavoitteiden toteuttamisesta ja seurannasta;

3. vastaa asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteen sovittamisesta;

4. vastaa yhteistyöstä alueen kuntien, viranomaisten, yritysten ja järjestöjen kanssa;

5. seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta;

6. varaa asukkaille mahdollisuuden osallistua toimialansa tehtävien suunnitteluun (osallisuuden vahvistaminen)

Kokonaisturvallisuuslautakunnan erityistehtävät ja muut tehtävät on määrätty hyvinvointialueen hallintosäännössä. Maakunnan pelastustoimen palvelutason hyväksyy aluevaltuusto.

Kokonaisturvallisuuslautakunta päättää kokouksensa ajan ja paikan. Kokous pidetään myös, mikäli puheenjohtaja katsoo kokouksen tarpeelliseksi tai enemmistö toimielimen jäsenistä tekee puheenjohtajalle esityksen kokouksen pitämisestä ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Kokouksien järjestämisessä hyödynnetään myös sähköisiä kokousmenetelmiä.

Päätös

- Hallintosäännön mukaan toimielin päättää kokouksensa ajan ja paikan. Kokous pidetään myös, mikäli puheenjohtaja katsoo kokouksen tarpeelliseksi tai enemmistö toimielimen jäsenistä tekee puheenjohtajalle esityksen kokouksen pitämisestä ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Kokonaisturvallisuuslautakunta kokoontuu pääsääntöisesti vähintään kerran kuukaudessa. Kokouksien järjestämisessä hyödynnetään myös sähköisiä kokousmenetelmiä.

3.3. Pelastustoimen henkilöstö

Pelastuslaitoksen henkilöstö jakaantuu päätoimiseen henkilöstöön ja sopimushenkilöstöön, joita ovat työsopimussuhteinen henkilöstö ja vapaaehtoispalokuntien sekä tehdas- ja laitospalokuntien henkilöstö (VPK:t ja TPK:t). Sivutoimista sopimushenkilöstöä käytetään pelastuslain 25 ja 51 §:n periaatteiden mukaisesti pelastustoiminnassa, mutta he voivat sovitulla tavalla osallistua myös turvallisuusviestintään.

Pelastuslain (379/2011) 26 §:n tarkoittamia alueen pelastustoimen pelastusviranomaisia ovat pelastusjohtaja, hyvinvointialueen kokonaisturvallisuuslautakunta sekä pelastusjohtajan nimittämät pelastusviranomaisina toimivat viranhaltijat.

3.3.1. Päätoiminen henkilöstö

Pelastustoimen päätoimisen henkilöstön määrässä ja kelpoisuudessa noudatetaan pelastuslain ja -asetuksen vaatimuksia sekä pelastusalan ao. ohjeita. Näistä merkittävimpiä ovat Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012), Pelastussukellusohje (SM 48/2007) sekä ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (SM 5/2016). Pelastuslaitoksella on edellisiin ohjeisiin perustuva oma pelastussukellusohje, jossa tarkennetaan käytänteitä oman laitoksen tarpeisiin.

Pelastustoimintaan osallistuva henkilöstö on suhteutettu ja sijoitettu pääasiassa alueen riskiarvion ja toiminnan perusteella. Sisäistä liikkuvuutta on vahvistettu. Muodollisten kelpoisuusehdot täyttävien hakijoiden rekrytointi on ollut haasteellista erityisesti pienissä kunnissa. Pelastustoimen resursseihin ja sijaisten saataavuuteen on vaikuttanut valtakunnallinen pelastajapula, minkä vuoksi äkillisten poissaolojen takia on jouduttu tekemään valmiussiiroja eri pelastusasemien kesken.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen päätoimiset henkilöstöresurssit jakautuvat seuraavasti Monet-tietojärjestelmän mukaan:

- Pohjoisella toimialueella 66 operatiivista pelastustoimen htv.
- Keskisellä toimialueella 157 operatiivista pelastustoimen htv.
- Eteläisellä toimialueella 58 operatiivista pelastustoimen htv.

Pelastustoiminnan operatiivinen päätoiminen henkilöstöresurssimäärä on yhteensä 281 htv.

Lisäksi:

- Riskienhallinnan toimintasektorilla henkilöstöresurssimäärä 10 htv (riskienhallintapäällikkö 1 htv, valvonta 6 htv, varautuminen 3 htv)
- Ensihoitopalveluiden päätoiminen henkilöstöresurssimäärä on 89 htv.
- Toimialan yhteisissä tukipalveluissa on 6 htv, FireFit testauksessa 2 htv, yhteisissä teknisissä palveluissa 4 htv, sekä turvallisuuskoulutusyksikössä 4 htv.

Eri toimialueiden ja sektoreiden henkilötöyvuosien (htv) määrää arvioitaessa on syytä huomioida, että Pohjois-Savon pelastuslaitos toteuttaa aktiivista sisäistä liikkuvuutta eri toimialueiden ja eri toimintasektoreiden välillä. Synergiayksiköt Itkonniemellä ja Neulamäessä sekä moniammatilliset henkilöt (pelastaja + ensihoitaja/lähihoitaja -tutkinnon omaavat) sijoittuvat pelastuslaitoksen toiminta-alueelle tarpeen ja toimintojen mukaisesti. Pelastuslaitoksen henkilöstöä, joilla on

terveydenhuoltoalan tutkinto, voidaan hyödyntää joustavasti koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella

Tavoitteena on tuottaa tässä palvelutasopäätöksessä kuvatut pelastuslaitoksen palvelut talousarvioissa esitetyille henkilöstöresursseilla. Toiminnan tehokkuuden kehittämisen rinnalla panostetaan motivoituneeseen ja työstään innostuneeseen henkilöstöön, osaamisen vahvistamiseen sekä hyvään esimiestyöhön.

Henkilöstömitoituksesta sekä tämän palvelutasopäätöksen vaikutuksesta henkilöstömäärään on kerrottu tarkemmin palvelukohtaisissa teksteissä.

Päätös

- Tavoitteena on tuottaa tässä palvelutasopäätöksessä kuvatut pelastuslaitoksen palvelut talousarvioissa esitetyille henkilöstöresursseilla. Toiminnan tehokkuuden kehittämisen rinnalla panostetaan motivoituneeseen ja työstään innostuneeseen henkilöstöön, osaamisen vahvistamiseen sekä hyvään esimiestyöhön.
- Pelastuslaitoksen virkarakenne ja työtehtävät suunnitellaan palvelutarpeen mukaisesti. Avoimeksi tulevat virat ja toimet laitetaan täytettäväksi henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Henkilöstön sisäistä liikkuvuutta kehitetään eri pelastusasemien ja eri sektoreiden välillä. Pelastuslaitoksen kaikki yli kolme (3) kuukautta kestävät viran- ja toimensijaisuudet ovat sisäisessä haussa henkilöstön haettavana.
- Pelastustoimen kiinnostavuuteen ja pelastuslaitoksen maineeseen hyvänä työnantajana kiinnitetään huomiota työhyvinvoinnin lisäksi myös ulkoisessa viestinnässä. Viestinnässä tuodaan esille pelastustoimi houkutteleva ammattialana ja sivutoimisen henkilöstön tärkeä rooli osana pelastustoimintaa.
- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminnassa on mukana koulutus- ja resurssikeskus. Koulutus- ja resurssikeskus hyödyntää toimintavalmiuteen liittyviä resursseja koko maakunnan näkökulmasta tarkasteltuna mahdollisimman tasapuolisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti huomioiden riskiarviointi.

3.3.2. Sopimushenkilöstö

Päätöksen henkilöstön ohella, sopimushenkilöstö muodostaa keskeisen osan pelastuslaitoksen henkilöstöstä. Sopimushenkilöstön työpanos kohdentuu pääasiassa pelastustoimintaan, mutta sopimushenkilöstöllä on merkittävä rooli myös mm. turvallisuusviestinnän järjestämisessä. Valmius kiireelliseen pelastustoimintaan perustuu suurimmassa osassa pelastustoimialuetta sopimushenkilöstön käyttöön.

Pelastuslaitoksen sopimushenkilöstö jakaantuu sopimushenkilöstöön (henkilökohtainen sopimus hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa) ja sopimuspalokuntien henkilöstöön (henkilöstö, joka on liittynyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen tehneeseen palokuntayhdistykseen ts. sopimuspalokuntaan).

Sopimushenkilöstön määrä on laskenut viime vuosina. Sopimushenkilöstön määrän ylläpitämiseksi maakunnan eri pelastusasemilla järjestetään aktiivista viikkoharjoitustoimintaa, yhteistyötä eri pelastusasemien kesken sekä muun muassa avoimien ovien päiviä, joissa viranhaltijat ja sivutoiminen henkilöstö kertovat monipuolisesta toiminnastamme. Lisäksi usealla pelastusasemalla on pelastustoimen nuoriso-osastot. Sivutoimisen henkilöstön määrä vuonna 2022 on 426 henkilöä. Vuonna 2022 on käynnistetty pelastushenkilöstön rekrytointikampanja.

Pelastustoimen alueella on kuusi sopimuspalokuntaa (Kuopion VPK, Peltosalmen VPK, Yara TPK, Stora Enso TPK, Koivujärven varikon sotilaspalokunta ja Karjalan Lennoston sotilaspalokunta). Sopimuksissa edellytetään sopimuspalokuntien henkilöstöltä hälytysvahvuuden lisäksi savusukelluskelpoisen henkilöstön minimivahvuutta määrääjassa. Savusukeltavien sopimuspalokuntalaisten terveyttä ja työkykyä seurataan säännöllisesti. Kaikilla VPK-pohjaisilla sopimuspalokunnilla on myös nuorisopalokuntatoimintaa. Lisäksi pelastuslaitoksella on Talluskylässä jonkin verran sammutuskalustoa kylätoimikunnan käyttöä varten.

Päätös

- Aktiivinen sopimushenkilöiden rekrytointi on jatkuvaa.
 - Alueella on riskeihin nähden tarkoituksenmukainen sopimuspalokuntajärjestelmä, jonka pelastustoimintaan määritellyn henkilöstön terveys ja seurattu työkyky tulee olla riittävä.
 - Sopimuspalokuntajärjestelmän ylläpitäminen otetaan huomioon toimintasuunnitelmaa, työsuunnitelmaa ja investointisuunnitelmaa tehtäessä.
 - Palokuntasopimusten toteutumista seurataan.
 - Pelastuslaitos tukee sopimuspalokuntien palokuntanuorisotoimintaa sopimusten mukaisesti (kalusto- ja varustehankinnat, koulutus, palokuntanuorten leirit).
 - Pelastuslaitos vastaa pelastuslain (379/2011) 7. luvun mukaisista velvoitteista.
 - Pelastuslaitos huolehtii siitä, että sen sopimushenkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus. (Pelastuslaki 379/2011 56§ ja 57§, muutos 28.12.2018/1353)
-

3.3.3. Pelastustoimen henkilöstön fyysinen toimintakyky

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohje perustuu sisäasiainministeriön pelastussukellusohjeeseen (48/2007) sekä Ohjeeseen pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (Sisäministeriön julkaisu 5/2016).

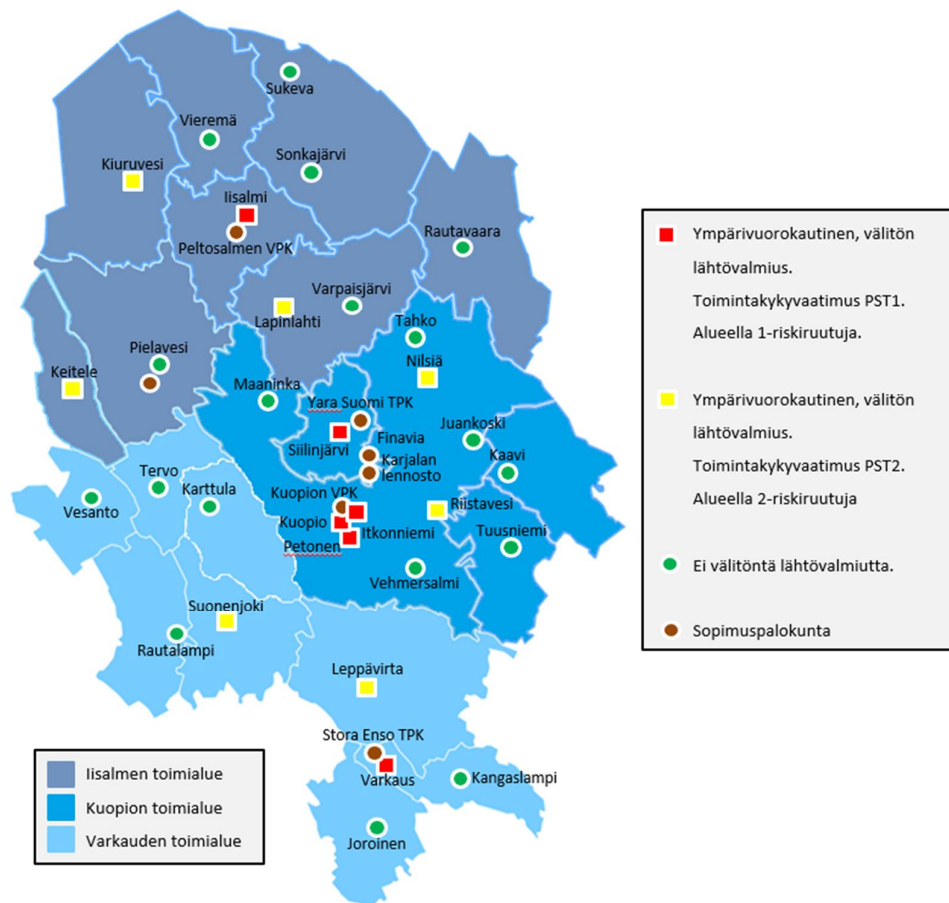
Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohjeen tarkoituksena on ohjata käytäntöjä, jotka edistävät pelastussukelluksen ja pintapelastuksen turvallisuutta. Fyysisen toimintakyvyn testien piiriin kuuluvat kaikki pelastustoimintaan osallistuva henkilöstö mukaan lukien sivutoimiset ja sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstö lukuun ottamatta henkilöstöä, joka osallistuu ainoastaan ensivaste-toimintaan tai Pohjois-Savon pelastussukellusohjeessa mainittuihin muihin pelastustoimen tehtäviin.

Päätös

- Pelastustoimen henkilöstön fyysinen toimintakyky arvioidaan Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohjeen mukaisesti FireFit-menetelmällä. Henkilöstön toimintakykyvaatimus määräytyy pelastusasemittain. Suurimpien 24/7 pelastusasemien (Kuopio, Varkaus, Siilinjärvi, Iisalmi) henkilöstöltä edellytetään PST1 tasoa ja 2-riskialueille tai toimintavalmiusperusteisesti sijoittuvien muiden 24/7 pelastusasemien (Leppävirta, Suonenjoki, Nilsia, Lapinlahti, Kiuruvesi, Keitele ja Riistavesi ja Sorsasalo) PST2 tasoa. Pienillä pelastusasemilla (3. ja 4. riskitason alueet) toimintakykyvaatimustaso voi olla PST3 tai PST4. Savusukellusta tekeville toimintakykytason kuitenkin tulee olla vähintään PST2 myös pienissä kunnissa.
- Kulloinenkin toimintakykytaso kirjataan Store-henkilöstönhallintajärjestelmään. Pelastustoimen pelastusasemien suorituskykyä (resurssit, kelpoisuudet) seurataan toimialueittain päivittäin päivystävien palomestareiden ja aluepalomestareiden toimesta, ja tarvittaessa tehdään valmiussiirtoja riskialueiden vaatimusten ja minimivahvuuksien mukaisesti. Toimintakykytestauksien tuloksia seurataan myös työsuojelutoimikunnassa.

3.4. Pelastusasemaverkosto

Kuvassa viisi on kuvattu Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastusasemaverkosto ja toimintakykyvaatimukset. Vuoden 2022 aikana on siirrytty vapaamuotoiseen varallaoloon perustuvasta järjestelmästä välittömän valmiuden järjestelmään pelastusyksiköiden valmiuden osalta. Uusia välittömän valmiuden pelastusasemia on perustettu yhteensä seitsemän, jotka vastaavat paloasemaryhmien päivittäistoiminnoista virka-aikana. Päivystävä palomestarijärjestelmä ja sopimushenkilöstön hälytysryhmät ovat ennallaan. Sopimushenkilöstön miehittämien pelastusasemien lähtövalmius on turvattu hälyttämällä tehtäville tueksi lähin välittömän valmiuden pelastusyksikkö.

Kuva 5. Pohjois-Savon pelastustoimen asemaverkosto

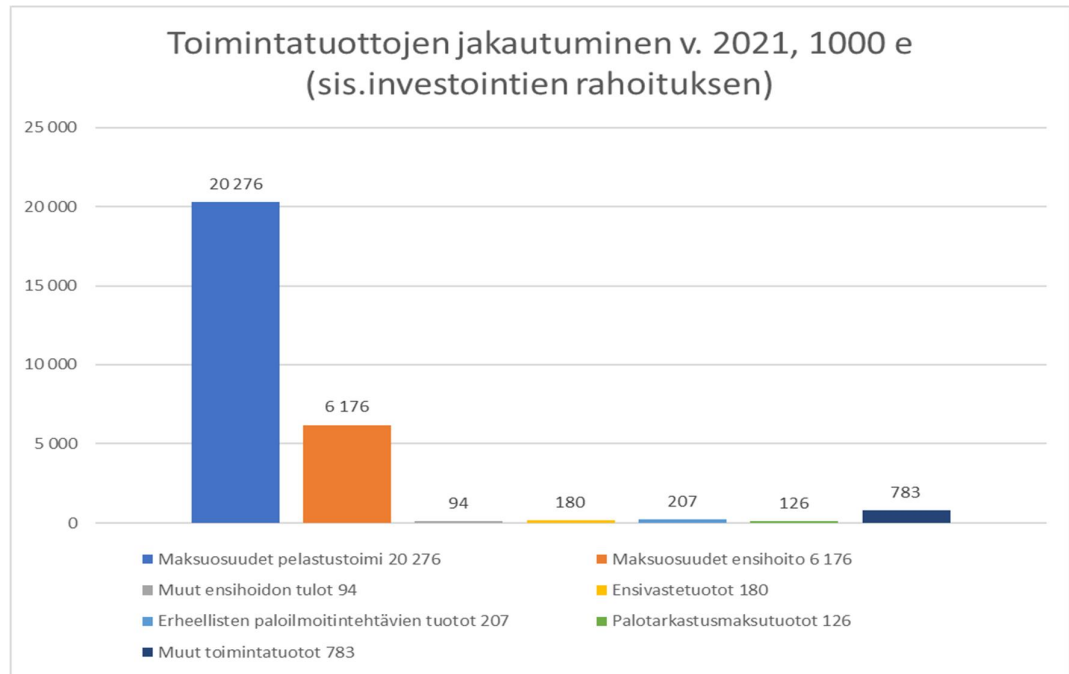
3.5. Talous

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoimen rahoitus perustuu hyvinvointialueella valtion rahoitukseen sekä osin asiakasmaksuihin ja muihin tuloihin. Muut tuotot koostuvat palvelujen myyntituotoista, tarkastusmaksutuotoista sekä erheellisten paloilmoitintehtävien ja koulutustoiminnan tuloista. Muiden tuottojen arvioitu määrä vuodelle 2023 on 691.000 euroa.

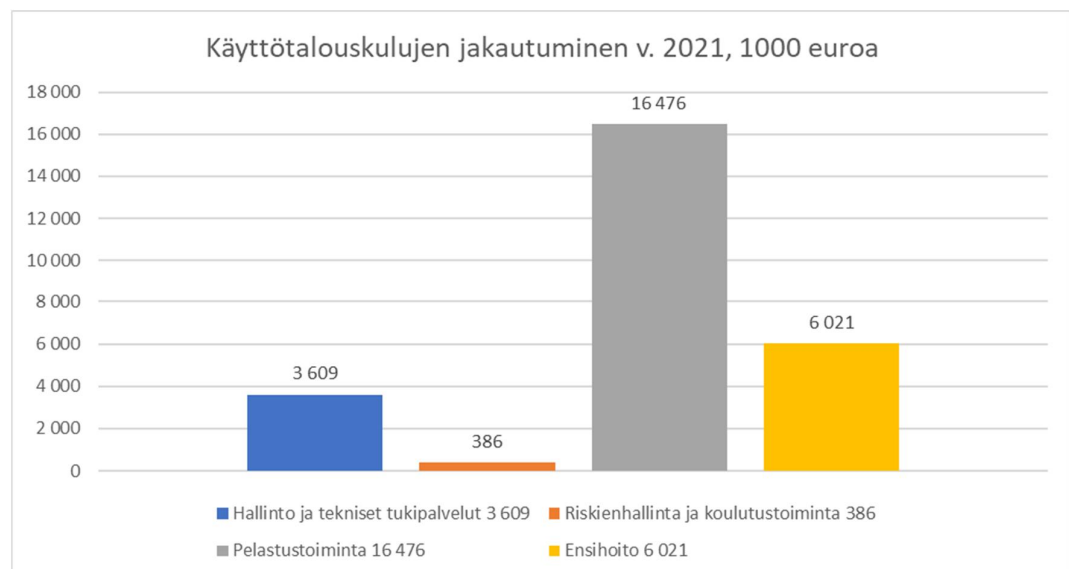
Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon hyvinvointialueella Kuopion, Suonenjoen ja Varkauden alueella. Vuoden 2023 tuloarvio on 2,2 M€. Ensihoidon tuloja ovat ensihoidon kuljetusmaksutuotot asiakkailta ja Kelan korvaus ensihoitotehtävistä.

Pelastuslaitoksen vuoden 2021 käyttötalouskuluista 72,1 % on henkilöstökuluja, 14,3 % tarvikkeiden ja palvelujen ostokuluja, 13 % vuokria ja muiden kulujen osuus on 0,6 %.

Investointien nettomenot ovat 1,8 M€ vuonna 2021. Keskimäärin investointien nettotaso on vuosittain n. 1,1 M€.

Kuva 6. Toimintatuottojen jakautuminen.

Kuva 7. Käyttötalouskulujen jakautuminen

Pohjois-Savon pelastuslaitos on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialan palvelualue ja noudattaa talouden pidossa Pohjois-Savon hyvinvointialueen ohjeita. Pohjois-Savon hyvinvointialueen

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

kokonaisturvallisuuslautakunta valmistelee pelastuslaitoksen talousarvioesityksen, jonka jälkeen aluevaltuusto vahvistaa pelastuslaitoksen talousarvion.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta on tuloksellista ja talouden suunnittelu ja toteutus linjataan huomioiden myös valtiovarainministeriön ja sisäministeriön ohjeet.
 - Pelastuslaitoksen talousarvio ohjaa pelastuslaitoksen toimintaa.
-

4. Päätökset palvelutasosta

4.1. Lakisääteiset tehtävät

4.1.1. Pelastustoimelle kuuluva ohjaus

Pelastuslain 27 § mukaan pelastuslaitoksen tulee alueellaan huolehtia pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Pelastustoimen ohjauksella tarkoitetaan toimia, joilla pelastuslaitos edistää, tukee ja seuraa pelastuslain velvoitteiden toteutumista. Ohjausvelvoite kattaa ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden ohjaamisen pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden täyttymisessä.

Onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäiseminen sekä hyvän turvallisuuskulttuurin edistäminen ovat keskeisiä tavoitteita. Pelastuslain soveltamisalaan kuuluu tulipalojen ennaltaehkäisyn lisäksi myös toimialaan kuuluvien muiden onnettomuuksien ennaltaehkäisyä, niiltä osin, kun tehtävää ei ole säädetty jonkun muun viranomaisen tehtäväksi.

Ohjauksessa tehdään yhteistoimintaa viranomaisten lisäksi järjestöjen ja yhteisöjen kanssa, jotta voidaan lisätä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistä tavoitetta onnettomuuksien ehkäisyssä ja turvallisuuden sekä turvallisuuden tunteen lisäämisessä kansalaisille.

Nykytila

Osa ohjauksesta toteutetaan valvontatoiminnan yhteydessä ja myös turvallisuusviestinnän keinoin. Lisäksi pelastuslaitos osallistuu erilaisten lupakäsittelyjen lausumiseen ja toimii kiinteässä yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen ja aluehallintaviranomaisen kanssa. Pelastuslaitos antaa ohjeita ja neuvontaa myös rakennushakkeisiin ryhtyvälle suunnittelijoille.

Ohjausta ja neuvontaa on annettu rakennushankkeiden esisuunnittelun palaverissa arkkitehtien, suunnittelijoiden, palokonsulttien ja kaavoituksen kanssa, jotta hankkeet ohjautuisivat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa oikeille urilleen.

Rakennusvalvonnan pyytämistä lausunnoista vastaavat tähän erikoistuneet kaksi palotarkastajaa (Kuopion kohteet ja vaativat kohteet muissa kunnissa).

Tarvittaessa on koottu asiantuntijaryhmä lausumaan erikoisempia kohteita, joissa on selvitetty myös muiden pelastuslaitoksen linjauksia. Lisäksi rakennuslupien lausuntaan ja AVI- ja muiden viranomaisten pyytämiin lausuntoihin osallistuvat päätoimiset palotarkastajat ja palomestarit kohdealueellaan pelastusjohtajan toimiohjeen ja tehtäväkuvaustensa mukaisesti.

Pelastuslaitos on järjestänyt säännöllisesti vuosittain seminaareja kuntien rakennusvalvonnan ja alueen rakennusteollisuuden kanssa ajankohtaisten asioiden käsittelemiseksi. Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaamisessa ja rakennusvalvonnan ja rakennusteollisuuden seminaareissa tähdätään maakunnallisesti yhdenmukaisiin käytäntöihin.

Menneellä palvelutasopäätöskaudella yhteistyötä on tehty Itä-Suomen poliisin ja oikeusministeriön kanssa (sisäisen turvallisuuden ohjelmat, teemavalvonnat), ympäristöterveyshuollon (rakennuslupa- ja muut lausunnot ja katselmukset, teemavalvonnat), TUKES:n ja palotekniisiä laitteita valvovien ilmoitettujen laitosten kanssa (palotekniset laitteet, katselmukset ja koulutus palontutkinta), Onnettomuustutkintakeskuksen, aluehallinto-virastojen (valvonta, toimilupa- ja muut lausunnot), ELY-keskuksen kanssa (liikenneturvallisuus, lausunnot, hankkeet ja kampanjat), Pohjois-Savon pelastusalan liiton (palokunta- ja varautumiskoulutus), Pohjois-Savon kylät ry:n (kylien turvallisuuskoulutus ja –turvallisuussuunnitelmat ja kehittämishankkeet) ja kuntien kanssa (varautuminen).

Keskeisiä haasteita pelastustoimelle ovat sisäisen turvallisuuden ja onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman mukaan muun muassa:

- läkkäiden asumisturvallisuuden parantaminen
- Julkisten tilojen, kuten kauppakeskusten ja koulujen turvallisuuden varmistaminen
- Suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen ehkäisy
- Työssä kohdatun väkivallan ja uhkailujen vähentäminen.

Edellä kuvatut ovat myös kansallista tavoitteita ja ovat moniviranomaistoiminnan keskiössä. Pelastuslaitoksen toiminnassa nämä kehittämiskohteet otetaan huomioon pelastustoimen suunnittelussa ja resursseissa, valvontasuunnitelmassa ja turvallisuusviestinnässä sekä moniviranomaistoiminnassa. Suunnittelun ja viranomaistoiminnan ohjauksessa pelastuslaitoksella korostuu erikoistuminen ja toimintojen keskittäminen siten, että erikoistuminen palvelee koko maakunnan aluetta.

Esimerkiksi poistumisturvallisuus selvityksiä, jotta niitä arvioidaan yhdenmukaisin kriteerein, ohjataan arvioitavaksi suppeammalle henkilöstölle, joilla on erikoistumista hoito- ja huoltolaitosten valvontaan. Samoin paloteknisten laitteiden lupaprosessit ja kemikaalipäätökset ovat keskitetty, jotta saadaan yhdenmukainen tarkastelu- ja ilmoitusprosessi laitoksen kanssa toimiville suunnittelijoille ja yrityksille. Toimintamalli yhdenmukaistaa suunnittelun ohjausta ja kasvattaa henkilöstön osaamista ja erikoistumista, ja on saanut rakennusteollisuuden ja TUKES:n ja

sen hyväksymien ilmoitettujen laitosten kokouksissa varauksettoman kannatuksen.

Onnettomuuksien ehkäisyn työtä on ohjattu onnettomuustilastoinnin saadun tiedon, pelastusalan tutkimushankkeiden ja kumppanuusverkoston ohjeiden ja hankkeiden tulosten kautta. Ehkäisevää työtä ohjataan myös valvontakäyntien, onnettomuuksien tutkinnan ja vaikuttavuustutkimusten tulosten perusteella. Turvallisuusviestintään on otettu mukaan paloturvallisuuden itsearviointiin ja palontutkinnan tuloksia.

Koko pelastushenkilöstö on osallistunut osaltaan onnettomuuksien ehkäisytyöhön. Pelastuslaitos osallistuu myös maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelu-työhön.

Päätös

- Pelastuslaitos jatkaa aktiivista moniviranomaisyhteistyötä onnettomuuksien ehkäisyssä, ja osallistuu moniviranomaisten (poliisi, ympäristöterveydenhuolto, työsuojelu, AVI, TUKES) teemavalvontoihin ja muuhun yhteistyöhön. Ehkäisevää työtä ohjataan valvontakäyntien, onnettomuuksien tutkinnan ja onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuustutkimusten tulosten perusteella.
 - Pelastuslaitos hyödyntää valvontatoimessa ja muussa onnettomuuksien ehkäisyssä sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn hankkeen tuloksia.
 - Kuntien rakennusvalvonnan ja rakennusteollisuuden kanssa toteutettua ohjausta, neuvontaa ja yhteistoimintaa jatketaan.
 - Koko pelastushenkilöstö osallistuu onnettomuuksien ehkäisytyöhön virkatehtäviin kuuluvana, sekä osallistuu toimenkuvansa mukaan toimialuekohtaiseen ohjaukseen ja neuvontaan. Palomies-ylipalomiestasolla tehtäviin kuluu vuositasolla noin 10–15 % työajasta ja esimies- ja palomestariasolla noin 20–30 % työajasta, yhteensä noin 32 htv.
 - Pelastuslaitoksen päätoimiset palotarkastajat ylläpitävät pelastuslaitoksen päivystävän palotarkastajan toimintaa.
 - Päätoimisia palotarkastajia on yhteensä neljän henkilötyövuoden resurssi, joilla omia erikostumisaloja (esimerkiksi paloriski-ilmoitukset, poistumisturvallisuus, palotekniset laitteet) ja lisäksi kaksi lupa- ja valvontatoimintaan erikoistunutta palotarkastajaa, jotka ohjaavat vaativien kohteiden rakentamisen lausumista, suunnittelijoiden ohjausta siten, että pelastuslain nojalla valvottavat toiminnot suunnitellaan samoilla periaatteilla koko maakunnassa.
 - Yhteensä päätoimista ohjaukseen käytettävää resurssia on käytettävissä seitsemän henkilötyövuotta, ja muu henkilöstö mukaan lukien palotarkastuksiin ja ohjaukseen on käytettävissä yhteensä noin 42 henkilötyövuotta.
-

Henkilötyövuosien määrä on arvio, joka pitää sisällään palotarkastukset, valistuksen ja neuvonnan sekä muun onnettomuuksien ehkäisyn työn (projektit ja hankkeet). Onnettomuuksien ehkäisyn päätoimista resurssia ja tehtäväkuvia tarkastellaan ja uusitaan palvelutasopäätöskaudella.

4.1.2. Pelastustoimelle kuuluva valistus ja neuvonta

Pelastustoimen valistus ja neuvonta eli turvallisuusviestintä kattaa pelastusviranomaisten antaman koulutus-, ohjaus-, viestintä- ja neuvontatyön, jossa viestintäkanavina ovat sosiaalinen media, pelastuslaitoksen verkkosivut, pelastusasemilta annettava henkilökohtainen palvelu ja ohjaus sekä asuinkiinteistöjen itsearviointilomakkeiden kautta avautuva tiedonvaihto pelastuslaitoksen ja kiinteistönomistajien kesken.

Pelastustoimen turvallisuusviestintästrategian ja sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman mukaisesti tärkein tavoite on ennaltaehkäisevän viestintä- ja neuvontatyön kehittäminen ja kansalaisten osallistaminen, jossa eri organisaatioiden yhteistyöllä ja myös vapaaehtoistyöllä sekä järjestöillä ja niiden tekeillä valistuksella on merkittävä rooli.

Viestinnän, neuvonnan ja kansalaisille annettavan henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvän koulutuksen ja kasvatuksen roolia ja eri toimijoiden yhteistyötä halutaan korostaa tulevilla suunnittelukaudella.

Nykytila

Pelastuslaitos toteuttaa vuosittain tarkastettavaa turvallisuusviestintäsuunnitelmaa, joka kattaa turvallisuusohjauksen ja -koulutuksen sekä valistuksen ja neuvonnan. Pelastuslaitoksen toimista annettavaa henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvää koulutusta on järjestetty pelastusasemilla henkilö- ja kalustoresurssien puitteissa. Turvallisuuskoulutuksen kohderyhmät ja viestinnällä tavoitettujen asukkaiden määrä vaihtelevat eri kuntien alueella. Välittömässä hälytysvalmiudessa olevan henkilöstön käyttäminen turvallisuuskoulutukseen aiheuttaa koulutuksen toteuttamiseen haasteita.

Koko pelastushenkilöstö on osallistunut osaltaan onnettomuuksien ehkäisytyöhön turvallisuusviestintäsuunnitelman ja sen ohjaaman koulutuksen mukaan. Lisäksi pelastuslaitoksella toimii turvallisuuskoulutus-yksikkö, joka tarjoaa sekä ilmaista että maksullista ulkoista koulutusta. Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön myös varautumisen näkökulmasta. Koronatilanteen takia pelastusasemilla tapahtuvaa turvallisuuskoulutusta, avoimet ovet tilaisuuksia ja messuille ja muihin yleisötapahtumiin osallistumisia jouduttiin perumaan, mikä näkyy turvallisuusviestinnän koulutussuoritteissa. Niiden sijaan some-viestintää ja verkkokoulutuksia on lisätty. Seuraavassa taulukossa turvallisuusviestinnän suoritukset 1.1.2017-19.10.2022.

Taulukko 4. *Turvallisuusviestintätilasto 2017 - 19.10.2022*

Vuosi	Tilaisuuksien lukumäärä	Osallistujien lukumäärä	Osallistujia maakunnan väkiluvusta (%)
2017	631	37 408	15
2018	685	38 318	15
2019	687	42 304	17
2020	290	12 528	5
2021	405	14 048	6
>19.10.2022	438	30 481	12
Yhteensä	2 893	165 749	

Lähde: Pronto-Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto

Vuoteen 2015 asti viestintä- ja neuvontatyön tavoitteena oli saavuttaa vuosittain 10 % alueen asukkaista. Tämä tavoite saavutettiin eri pelastusasemien toteuttamilla kohderyhmäkoulutuksilla ja pelastusasemilla järjestetyillä tilaisuuksilla. Vuodesta 2016 alkaen kokonaistavoitetta nostettiin 15 %:iin maakunnan alueen väestöstä. Tämän jälkeen arviointiin on otettu mukaan myös suurempia massatapahtumia, kuten messuja ja yleisötapahtumia. Kokonaistulokseen ei ole laskettu sosiaalisen median viestinnän tavoittamia ihmisiä mukaan.

Turvallisuusviestintäsuunnitelman toteutumista seurataan määrällisen toteutumisen lisäksi myös laadullisin kriteerein. Annettavan valistuksen, neuvonnan ja koulutuksen osalta seurannassa käytetään muun muassa palautekyselyitä. Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa huomioidaan turvallisuusviestinnän valtakunnalliset tavoitteet, sosiaalinen media ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutusyksikön rooli ja resurssit.

Turvallisuusviestintään osallistuu koko henkilöstö pelastusjohtajan toimintasäännön mukaisesti ja lisäksi turvallisuuskoulutusyksikkö. Turvallisuuskoulutusyksikkö tekee ulkoista koulutusta, mutta on osallistunut myös ensivaste- ja muuhun koulutukseen sekä tapahtumien järjestämisen, messutoimintaan, palotarkastuksiin, paloriski-ilmoitusprosessin toteuttamiseen sekä muihin pelastuslaitoksen tehtäviin.

Koulutuksen, ohjauksen ja neuvonnan lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitos on käyttänyt turvallisuusviestinnässään erilaisia kampanjoita, kohtaamistilaisuuksia, kursseja, sosiaalista mediaa sekä yleisö- ja messutapahtumia. Koulujen osalta seurataan poistumisharjoitusten toteutumista ja raportointia pelastuslaitokselle. Raportointi on tapahtunut Kuopion kaupungin e-lomakkeen kautta. Turvallisuuskoulutusyksikkö on osallistunut koulujen poistumisharjoitusten toteuttamiseen mahdollisuuksiensa mukaan sekä järjestänyt alueellisia seminaareja koulujen rehtoreille ja turvallisuuspäälliköille koulujen poistumisharjoittelusta ja niiden raportoinnista.

Pelastuslaitos on osallistunut myös aktiivisesti koulujen NouHätä-kampanjan toteutukseen ja loppukilpailujen järjestämiseen. Tehokkaaksi viestintä- ja vaikutuskeinoksi on koettu myös henkilökohtainen vaikuttaminen valvontakäynneillä ja muissa työtehtävissä. Ennaltaehkäisevä viestintä on liitetty lisäksi poistumisharjoituksiin, verkkotiedottamiseen, pelastusaseman avointen ovien tilaisuuksiin, mediayhteistyöhön ja yleisötapahtumiin. Esimerkiksi yläasteiden NouHätä-kampanja ja paloturvallisuusviikko ovat vakiinnuttaneet paikkansa näiden toimenpiteiden joukossa.

Pelastuslaitos on ollut mukana kansallisissa pelastusalan teemapäivissä ja tapahtumissa, erilaisissa yleisö- ja kylätapahtumissa, sekä messuilla. Tavoite on olla näkyvillä ja kohdattavissa, tietoa toiminnastamme ja turvallisuudesta jakaen. Korona-pandemian takia vuosina 2020 ja 2021 messut ja pelastusasemien avoimet ovet -tilaisuudet jouduttiin perumaan.

Turvallisuusviestintään voidaan hyödyntää paloturvallisuuden itsearviointista ja palontutkinnasta saatuja tietoja. Pelastuslaitos osallistuu myös maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön ja pelastuslaitosten kumppanuusverkoston hankkeisiin onnettomuuksien ehkäisyssä.

Pohjois-Savon pelastustoimen aluetta koskeva turvallisuusviestintäsuunnitelma päivitetään vuosittain.

Sosiaalinen media

Pelastuslaitos on kehittänyt voimakkaasti sosiaalisen median viestintää, jossa sillä on säännöllisiä seuraajia. Pelastuslaitos on mukana Facebookissa, Twitterissä ja Instagramissa. Sosiaalisen median kanavien merkitys turvallisuusviestinnässä on kasvanut merkittävästi. Yhtenä tavoitteena onkin kasvattaa sosiaalisen median seuraajien määrää jatkuvasti. Sosiaalisen median kautta saavutettua tavoitettavuutta seurataan.

Sosiaalisen median ohella pelastuslaitos hyödyntää viestinnässään myös perinteisiä medioita kuten radiota ja maakunnallisia ja paikallislehtiä.

Pelastuslaitoksen henkilökunnasta koottu viestintätiimi vastaa viestinnän järjestämisestä, laadusta sekä palvelujen kehittämisestä. Viestintätiimi valvoo ja arvioi tavoitteiden toteutumista pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Paikallisesti turvallisuusviestinnän toteuttamisesta vastaavat asemavastaavat yhteistyössä viestintätiimin kanssa. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen sosiaalisen median kanaville laadittava turvallisuusviestintä tukee osaltaan muiden viranomaisten viestintää.

Omatoiminen varautuminen

Omatoimisella varautumisella tarkoitetaan pelastuslain (379/2011) 14 §:n mukaan yksittäisen henkilön, yhteisön, yrityksen tai laitoksen valmistautumista tilanteisiin,

joissa normaali arki häiriintyy. Tällaisia tilanteita voivat olla onnettomuuden uhka, onnettomuus, normaaliolojen häiriötilanne tai poikkeusolot. Tapahtuneita esimerkkejä normaaliolojen häiriötilanteista ovat muun muassa puhtaan veden ja elintarvikkeiden jakeluun liittyvät häiriöt sekä pitkät sähkökatkot.

Tavoitteena on ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaaminen vaaratilanteissa sekä varautuminen tulipalon sammutukseen jo kohteen omatoimisiin ponnisteluihin, joka antaa lisää mahdollisuutta pelastuslaitokselle sammutus- ja pelastustehtävien ja muiden vaaratilanteiden menestyksekkääksi hoitamiseksi.

Omatoimista varautumista tulipaloihin voidaan tehostaa käyttämällä automaattisia sammutuslaitteistoja ja paloilmoitinlaitteistoja erityisesti niissä kohteissa, joissa tulipalon riski on tavanomaista suurempi tai seurausvaikutukset erityisen merkittäviä. Pelastuslain mukaan rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on kyettävä varmistamaan rakennuksen käyttäjien turvallisuus varautumalla onnettomuusuhkiin ennakkosuunnittelulla ja ennakoivilla toimenpiteillä kuten pelastussuunnitelmilla. Pelastussuunnitelmassa on ennakkoon mietitty ja suunniteltu tarvittavat toimenpiteet uhka- ja onnettomuustilanteiden varalle.

Paloturvallisuusongelmat ovat erityisesti henkilöturvallisuudessa, joka näkyy palokuolemina. Pohjois-Savon maakunnan alueella palokuolemat ovat esiintyneet yksittäisinä tapauksina 2017–2021 vaihteluvälillä 0–5. Palokuolematilanne voi huonontua, koska väestön ikääntyminen ja syrjäytyneisyyden lisääntyminen kasvattavat vaarassa olevien ihmisten määrää. Myös pienet lapset kuuluvat riskiryhmään. Erityisryhmien alentunut toimintakyky on keskeinen syy tulipalojen syttymiseen ja vahinkojen vakavuuteen sekä määrään.

Pelastuslaitos valvoo ja ohjaa ilmoitusten perusteella sekä palotarkastusten yhteydessä yritysten ja taloyhtiöiden pelastussuunnitelmien laadintaa asiakirjatarkastuksena. Pelastuslaitos ohjaa tarvittaessa pelastussuunnitelmavelvollisten kohteiden pelastussuunnitelmien laadintaa. Päivitetyt pelastussuunnitelmat tulee löytyä kohteesta itseltään. Pelastuslaitoksen internet-sivuille on koottu pelastussuunnitelmien laatimista ohjaavat lomakkeet pelastussuunnitelmavelvollisten kohteiden tekemän työn tueksi.

Pelastuslaitos edistää omatoimista varautumista kouluttamalla tehtäviin nimettyjä henkilöitä joko itse tai yhteistyössä eri viranomaisten ja alan järjestöjen kanssa. Pelastuslaitos on järjestänyt omatoimisen varautumisen koulutusta taloyhtiöille, yrityksille ja yhteisöille yhteistyössä Pohjois-Savon pelastusalan liiton kanssa, ja on osallistunut Pohjois-Savon kylät ry:n koordinoimiin kylien turvallisuussuunnittelun koulutuksiin ja kyläturvallisuuden kehittämisen hankkeisiin.

Pelastussuunnitelmavelvolliset ovat tehneet omat pelastamissuunnitelmansa, joissa tarvittu yritysten ja taloyhtiöiden turvallisuushenkilöstö on nimetty ja koulutettu. Nämä kohteet ovat varautuneet ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä ja ryhtymään tarvittaessa omatoimisesti pelastustoimenpiteisiin.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueelle laaditaan vuosittain turvallisuusviestintäsuunnitelma, jossa tuodaan esiin yksityiskohtaisemmin viestinnän, neuvonnan ja koulutuksen tavoitteet ja keinot ja resurssit niiden saavuttamiseksi.
- Pelastuslaitoksen antamalla turvallisuusviestinnällä tavoitetaan vuosittain yli 15 % maakunnan alueen asukkaista. Turvallisuusviestintään osallistuu osaltaan koko pelastuslaitoksen henkilöstö tehtävä- ja toimenkuvaustensa mukaisesti.
- Pelastuslaitos kehittää edelleen sosiaalisen median viestintää. Sosiaalisen viestinnän toteuttamisesta ja kehittämisestä vastaavat erikseen nimetty ryhmä oman työnsä ohella, noin 4–6 henkilöä.
- Viestinnän, neuvonnan ja koulutuksen osalta seurannassa käytetään muun muassa palautekyselyitä.
- Koulujen osalta seurataan poistumisharjoitusten toteutumista ja raportointia pelastuslaitoksille.
- Pelastuslaitos osallistuu NouHätä-kampanjaan ja paloturvallisuusviikkoon, sekä turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisten muiden kohderyhmien kouluttamiseen.
- Turvallisuusviestinnässä seurataan tehtävämäärissä esiintyviä muutoksia tai palontutkinnassa esille nousseita seikkoja, ja nouseviin trendeihin voidaan puuttua nopeallakin aikataululla.
- Pelastussuunnitelmavelvollisten tekemiä pelastussuunnitelmia seurataan valvontakäyntien yhteydessä.
- Kylien väestön omatoimista varautumista kehitetään kouluttamalla kyläläisiä yhdessä Pohjois-Savon kylät ry:n ja kolmannen sektorin vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.
- Pelastuslaitos järjestää yhteistyökumppaneittensa kanssa omatoimisen varautumisen koulutusta taloyhtiöille, yrityksille ja yhteisöille.

4.1.3. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Kaavoitus

Pelastuslaitos antaa kaavoitustyöhön lausuntoja kaavoitus- ja rakennussuunnitelmista henkilö- ja paloturvallisuuden osalta, poistumisturvallisuudesta ja

pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottamisesta. Maakunta- ja asemakaavoituksen lausuntotyöhön osallistuvat pelastuslaitoksen alueelliset ja paikalliset asiantuntijat.

Yhteistyötä alueen kuntien kaavoitus- kehitetään siten, että pelastusviranomaisen on mukana aluesuunnittelussa riittävän aikaisessa vaiheessa. Kuntien on huolehdittava riittävän sammutusveden saannin järjestelyistä, ja taajamarakentamisessa on otettava pelastustiet, toimintavalmiusaika ja saavuttavuus liikenne- ja muiden järjestelyjen osalta huomioon. Kerrostalorakentamisessa on otettava huomioon myös puomitikkaan käytön vaatimukset pelastusteille ja niiden kantavuuksille.

Lausuntotyöhön osallistuvien viranomaisten tehtäväkuvat esitetään pelastuslaitoksen toimintasäännössä.

Rakennusvalvonta

Pelastuslaitos antaa rakennusvalvontaviranomaisille lausuntoja rakennussuunnitelmista henkilö- ja paloturvallisuudesta, poistumisturvallisuudesta ja pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottamisesta, muun muassa operatiiviset viestiverkot ja niiden sisätilapeitto. Riskienhallinnan yksikkö ohjaa ja yhdenmukaistaa pelastuslaitoksen rakennusvalvontaan annettavia lausuntoja ja osallistuu rakennuslupaprosessiin lausunnon antajana tai rakennusvalvonnan rakennuslupakokouksiin osallistuvana asiantuntijana.

Pelastuslaitos on osallistunut pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan, jotta pelastuslaitosten antama ohjaus ja neuvonta ja linjaukset ovat kansallisesti yhteneviä. Yhtenäisten toimintalinjojen saavuttamiseksi on järjestetty sisäistä koulutusta ja rakennusvalvonnan ja rakennusteollisuuden ja pelastustoimen yhteisiä kokouksia 1–2 krt/vuosi.

Rakennusvalvonnan käytännöissä on kuitenkin kuntakohtaisia eroja. Pelastuslaitos on järjestänyt 1–2 kertaa vuodessa suunnittelu- ja koulutuspäivän maakunnan kuntien rakennusvalvonnan lupa- ja rakennustarkastajille yhtenäisten ohjeiden ja käytäntöjen edelleen kehittämiseksi. Lisäksi pelastuslaitos on järjestänyt vuosittain Pohjois-Savon rakennusteollisuuden seminaaripäivän, jossa keskustellaan alueen rakennusteollisuuden edustajien ja suunnittelijoiden kanssa yhteisistä linjauksista.

Digitaalinen rakennuslupakäsittely (esimerkiksi lupapiste.fi) ohjaa rakennuslupien lausunnot entistä enemmän Kuopioon riskienhallinnan vastuualueelle, jossa niistä vastaavat lupakäsittelyyn erikoistuneet palotarkastajat. Lupakäsittelyyn erikoistuneet palotarkastajat osallistuvat viikoittain myös Kuopion rakennusvalvonnan kokouksiin sekä suunnittelijoiden ja arkkitehtien neuvontaan. Erikoistuminen ja koko maakuntaa palvelevat linjaukset vievät henkilöresursseja. Kun rakentamisvolyymin Kuopiossa on ollut suuri, rakennuslupaprosessiin, lausuntoihin ja vaativien kohteiden katselmuksiin erikoistunut henkilöresurssi on pelastuslaitoksessa niukka.

Suunnittelijoiden opastaminen ja pelastuslaitoksen osallistuminen vaativien rakennushankkeiden esisuunnitteluvaiheeseen on rakennushankkeen suunnittelun onnistumisen kannalta tärkeää, jotta valmiiseen rakennukseen ei tarvitse tehdä paloturvallisuusvaatimusten näkökulmasta muutoksia. Paloturvallisuuden ja pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottaminen rakennussuunnitelmissa tapahtuu joko rakennusvalvontaviranomaisen tai suunnittelijan pyynnöstä. Rakennusluvista ja rakentamisen valvonnasta vastaa rakennuslupaviranomainen, mutta joissain tapauksessa suunnittelijoita ohjautuu pelastuslaitokselle ratko-maan rakennuslupakäsittelyssä esiin tulleita seikkoja, mikä kuormittaa pelastuslaitoksen rakennuslupakäsittelyyn osallistuvia palotarkastajia entisestään.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella haasteellisia rakennushankkeita ovat varsinkin suuret rakennukset, suuret maatalouden tuotantotilat, tuulivoimalat, lisääntyvät maanalaiset tilat ja korkeiden ja ylikorkeiden rakennusten määrän kasvu. Tiivis ja matala rakentaminen lisää aluepalon riskiä, mikäli tätä ei ole otettu huomioon jo aluesuunnittelussa. Pelastuslain mukaisesti kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden järjestämisestä alueen pelastustoimen tarpeisiin. Ylikorkeissa rakennuksissa tarvitaan rakenteellisen palontorjunnan ja sammutusveden kerroksiin saanninosalta erityisiä ratkaisuja (esimerkiksi palomieshisit, savunpoisto, porraskäytävät, sammutusvesiputkistojen paineenkorotuspumput).

Muut viranomaiset

Pelastuslaitos tekee kuntien kaavoituksen ja rakennusvalvontaviranomaisten lisäksi yhteistyötä sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn ja sisäisen turvallisuuden hankkeiden tavoitteiden mukaisesti myös poliisin, ympäristöterveydenhuollon, työsuojeluviranomaisen, aluehallintoviraston ja ELY-keskusten, pelastuslaitosten kumppanuusverkoston, hätäkeskuslaitosten, TUKES:n ja sen valvomien eri tarkastuslaitosten, puolustusvoimien, energiyhtiöiden, Trafin ja kolmannen sektorin toimijoiden ja järjestöjen kanssa. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisyn, valvonnan ja lausuntojen antamisen osalta on kuvattu tarkemmin valvontasuunnitelmassa.

Päätös

- Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti kaavoitustyöhön ja antaa niihin lausuntoja oman lainsäädäntönsä nojalla.
 - Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti rakennushankkeiden ja –suunnittelijoiden ohjaukseen oman lainsäädäntönsä nojalla.
 - Pelastuslaitos osallistuu pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan, jotta pelastuslaitosten antama ohjaus ja neuvonta ja linjaukset ovat kansallisesti yhteneviä.
-

- Pelastuslaitos osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan myös muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa yhteisiin toimiin ja hankkeisiin onnettomuuksien ehkäisyssä.
- Yhteistyötä alueen kuntien kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaisten kesken kehitetään siten, että pelastusviranomaisen on mukana aluesuunnittelussa riittävän aikaisessa vaiheessa.
- Yhtenäisten toimintalinjojen saavuttamiseksi järjestetään pelastuslaitoksen sisäistä koulutusta sekä kuntien rakennusvalvonnan ja rakennusteollisuuden kanssa yhteisiä kokouksia 1–2 krt/vuosi.
- Lausuntopyynnöt ohjataan riskienhallinnan henkilöstön kautta joko riskienhallinnan päätoimisille palotarkastajille tai alueen palomestareille hankekokonaisuuden mukaan siten, että käytännöt ja vaatimustaso ovat yhdenmukaisia koko maakunnassa ja pelastustoiminnan tarpeet on otettu huomioon rakennussuunnitelmissa.
- Tarkastustehtäviä, lausuntoja ja opastusta suunnataan toimiin, joissa tarvitaan pelastusviranomaisen erityistä asiantuntemusta sekä pelastustoiminnan turvaamiseksi vaativissa kohteissa.
- Sammutusveden tarve ja pelastusteiden vaatimukset otetaan huomioon kuntien kaavoituksessa.

4.1.4. Palontutkinta

Pelastuslaitoksen on suoritettava pelastuslain 379/2011 41 § nojalla palontutkinta onnettomuuksien ennaltaehkäisyn ja vahinkojen rajoittamisen sekä toiminnan kehittämisen vuoksi. Tahalliseksi ja tuottamuksellisesti arvioidut palot on ilmoitettava poliisille.

Laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) 99.3 § on tutkinnasta todettu, että pelastusviranomaisen voi vastavasti tutkia valvontaansa kuuluvassa tuotantolaitoksessa sattuneen onnettomuuden. Turvatekniikan keskus voi tarvittaessa myös tutkia tällaisessa tuotantolaitoksessa sattuneen onnettomuuden.

Nykytila

Pelastuslaitoksella on palontutkintaan koulutetuista henkilöistä muodostettu tutkintaryhmä, johon osallistuu pelastusviranhaltijoita eri puolilta maakuntaa. Tutkintaan osallistuvilla on asianmukaiset henkilökohtaiset suojavarusteet, palontutkintasalkku, jossa ohjeistusta ja tutkintaan tarvittavia välineitä. Lisäksi Kuopiosta on saatavissa lisää tutkinnassa tarvittavia välineitä ja palontutkintaan varusteltu palontutkinta-auto. Yhteistyö Itä-Suomen poliisin palonsyöntutkijoiden kanssa on

saumatonta. Vakuutusyhtiöiden, valtuutettujen sähkö tarkastajien ja TUKESin tukijoiden kanssa yhteistyö on jatkuvaa ja sujuvaa. Tutkinnan käynnistämiseen on luotu hälytys- ja ilmoittautumiskaavio ja tutkinnan suorittamisen peruseriaatteen poliisin palon-syyntutkinta huomioon ottaen. Tutkintaan osallistuu kaksi koulutettua palontutkijaa päivystävän palomestarin (P31) koordinoimana siten, että tutkijat eivät ole olleet osallisena tilanteen johtamiseen. Palontutkijoille on järjestetty sekä sisäistä, että ulkoista koulutusta Pelastusopiston, Poliisiammattikorkeakoulun ja Turva-tekniikan keskuksen toimesta. Pronon onnettomuusselosteen sisältöön on annettu ohjausta.

Pelastusviranomaisen on pelastuslain 41 §:n mukaan ilmoitettava poliisille, jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti. Pelastusviranomaisen on myös ilmoitettava poliisille, jos palontutkinnassa havaitaan rikkomuksia palo- ja henkilöturvallisuudessa. Esimerkkejä rikkomuksista ovat esimerkiksi lukitut poistumisreitit ovet kohteen käytön aikana, paloilmotimen tai sprinklerijärjestelmän huollonlaiminlyöminen tai putoamissuojauksen puuttuminen. Poliisilain 872/2011 6 luvun 1 §:n mukaisesti poliisi tekee poliisitutkinnan palosyyn selvittämiseksi sellaisissa tulipaloissa, joista seurauksena on ollut henkilön kuolema, vakava henkilövahinko tai huomattava omaisuusvahinko. Pelastuslaitoksella ilmoittamisesta poliisille huolehtii pelastustoiminnan johtaja tukena palontutkintaryhmä.

Päätös

- Pelastustoiminnan johtaja ilmoittaa poliisille kaikki sellaiset tulipalot, joissa epäillään tulipalon tai muun onnettomuuden olevan aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti pelastuslain 41 § mukaisesti. Ilmoittamisessa käytetään pelastuslaitosten kumppanuusverkoston laatimaa ilmoituslomaketta, joka on yhdenmukainen kaikille pelastuslaitoksille.
 - Poliisille ilmoitetaan kaikki palontutkinnassa havaitut rikkomukset palo- ja henkilöturvallisuudessa.
 - Palontutkintaa kohdennetaan palokuolemien ja suurten omaisuusvahinkojen lisäksi pelastuslaitosten kumppanuusverkoston antamiin palontutkintateemoihin. Lisäksi tutkitaan pelastuslaitoksen harkinnan mukaan muita toimialan kannalta merkityksellisiä tulipaloja ja onnettomuuksia.
 - Saaduista tutkimustuloksista järjestetään palontutkijoille ja tehtävään osallistuneille henkilöille ja muulle operatiiviselle ja palotarkastushenkilöstölle sisäistä koulutusta. Tutkinnan tuloksia hyödynnetään pelastustoiminnassa ja valvontatoiminnassa sekä turvallisuusviestinnässä.
 - Palontutkintaan osallistuva resurssi on noin 16 palontutkintaan oman toimensa ohella erikoistunutta ja perehdytettyä henkilöä.
-

- Palontutkijat kokoontuvat säännöllisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa. Yhteistyötä poliisin palosyyntutkijoiden, TUKESin ja vakuutusyhtiöiden kanssa jatketaan ja kehitetään edelleen.

4.1.5. Valvontatehtävä

Pelastuslaitosten suorittaman valvonnan tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Pelastusviranomaiset valvovat pelastuslain (379/2011) ja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain eli ns. kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) toteutumista palotarkastusten ja muiden valvontatoimien avulla.

Nykytila

Palotarkastusalueet ovat muodostuneet kunnittain ja palotarkastuksia tehdään pääasiassa pelastusasemakohtaisesti. Palotarkastusten tekemiseen osallistuu koko operatiivinen henkilöstö (pelastusviranomaiset) ja lisäksi on yhteensä kuusi päätoimista palotarkastajaa, jotka alueellisen edustuksen kanssa muodostavat riskienhallinnan (onnettomuuksien ehkäisyn) tiimin. Palotarkastusta ja muita valvontatehtäviä tekevien viranhaltijoiden eritasoinen osaaminen aiheuttaa lisähaasteen palotarkastustoimintaan. Päivävuoroon on myös työkykyperusteisesti siirretty operatiivisen toiminnan henkilöstöä, jotka ovat virkasuhteessa ja osaltaan osallistuvat palotarkastustoimintaan.

Valvontakohteiden valvontavälit on esitetty valvontasuunnitelman liitteenä. Valvontaväleissä noudatetaan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kanssa yhteisesti sovittuja käytäntöjä. A1-kohteissa hoito- ja huoltolaitosten ja tuetun asumisen ja muiden poistumisturvallisuusselvityskohteiden valvontaväli on 1–3 vuotta riippuen toiminnan luonteesta ja rakenteellisen paloturvallisuuden ratkaisuisista (sprinklaus), hotelli- ja majoitus- ja asuntolatoiminnan osalta 2–10 vuotta. A2-valvontakohteiden eli opetusrakennusten ja päiväkotien valvontaväli on 2–5 vuotta riippuen toiminnan luonteesta ja laajuudesta. A3-A6 kokoontumis- ja liikerakennukset, teollisuus- ja varistorakennukset, maatalousrakennukset, viljankuivaimot, marjatilat ja muut rakennukset periaatteellinen valvontaväli on 1–10 vuotta kohteesta, toiminnasta ja sen laajuudesta riippuen.

Valvontakohteet A7-A8, eli asuinrakennukset ja vapaa-ajan rakennukset ovat pääosin asuinkiinteistöjen itsearviointin menettelyn piirissä. Näihin kohteisiin kohdennetaan kuitenkin myös perinteistä palotarkastusmenettelyä.

Tehtyjen palotarkastusten määrät raportoidaan toimialueittain johtoryhmälle. Vuosittaiset palotarkastusmäärät suunnitellaan valvontasuunnitelmassa.

Pelastustoimen alueella vuosittain tarkastettavat kohteet on pystytty tarkastamaan. Erityiskohteiden valvontatyö vaatii erikoistumista. Kun kohteet ovat hajallaan ympäri maakuntaa, joutuu näihin erikoistuva palotarkastaja liikkumaan paljon

ja aikaa kuluu myös matkoihin. Pelastusasemia on 32, eikä voida olettaa, että jokainen pelastusaseman vastuuhenkilö erikoistuu kaikkiin onnettomuuksien ehkäisyyn asioihin, vaan esimerkiksi hoito- ja huoltolaitosten paloturvallisuuteen, poistumisturvallisuusarviointeihin, paloteknisiin laitteistoihin ja -tekniikoihin, savunpoistoon ja paloriski-ilmoitusprosessiin on oltava koko maakuntaa koskevaa erikoistumista yhdenmukaisten vaatimusten täyttymiseksi. Sama koskee suurten ja vaativien rakennushankkeiden paloteknisten lausuntojen laadintaa, jotta vaatimustaso on yhdenmukainen koko maakunnassa.

Palotarkastusten lisäksi pelastusviranomaisen suorittaa myös asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa veloitteiden noudattamista kohteessa. Tämä tapahtuu esimerkiksi kohteen laatiman poistumis-turvallisuusselvityksen, pelastussuunnitelman tai muiden kohteesta laadittujen asiakirjojen, kuten TUKESin hyväksymien tarkastuslaitosten tekemien automaattisten sammutuslaitteistojen tai paloilmoittimien käyttöönotto- ja määräaikaistarkastusten asiakirjojen perusteella.

Pelastuslaitos ohjaa keskitetysti poistumisturvallisuusselvitysten laadintaa ja toimenpiteitä turvallisuustason parantamiseksi niissä kohteissa, joissa asuvien toimintakyky on alentunut. Säädösten mukaisia valvontakäyntejä on pyritty priorisoidaan henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta vaativiin kohteisiin kuten hoito- ja huoltolaitoksiin, tuetun asumisen kohteisiin ja palvelutaloihin. Vuosittain palotarkastuskohteiden tarkastusmäärässä on vaihtelua tilastomassasta johtuen.

Valvontaluokat A7 ja A8 eli omakotitalot ja vapaa-ajan asunnot ovat asuinkiinteistöjen itsearvioinnissa, jossa kuntakohtaisesti on saavutettu 70–100 % tarkastusvuoden kohteista. Niihin kohdennetaan myös perinteistä paikan päällä tapahtuvaa valvontaa riskiperusteisesti. Mikäli kohde pyytää palotarkastuksen, tai jos itsearvioinnin lomaketta ei ole palautettu, tai epäillään, että tulipalon tai muun onnettomuuden riski on lisääntynyt (esimerkiksi teemavalvonta tai palontutkinnan tuottama tieto), tehdään kohteeseen ylimääräinen palotarkastus. Palotarkastus voidaan suorittaa myös paloriskin tai muun ilmoitetun onnettomuusvaaran perusteella tai nuohoojan vikailmoituksen perusteella.

Palotarkastuksilla tarkistetaan palotarkastuskohteen valvontaväli. Palotarkastusten tulee olla riskiperusteisia, ja jos palotarkastuksilla havaitaan kohonnutta riskiä paloturvallisuudessa, valvontaväliä voidaan tihentää.

Palotarkastusten riskiperusteiseen arviointiin ja laadullisen työn kehittämiseksi pelastuslaitos oli mukana sisäministeriön ja kumppanuusverkoston hankkeessa Arvioiva palotarkastusmenettely, jossa kehitettiin menetelmää kohteen riskiperusteisen valvonnan määrittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Arvioiva palotarkastusmenetelmä liitetään aikanaan valmistuvaan uuteen palotarkastusten valvontasovellukseen, joka korvaa nykyiset valvontaohjelmat. Pelastuslaitoksille yhteiseen valvontasovellukseen kehitetään myös asiakirjavalvontaa, kaikille yhteisiä digitaalisia ilmoituslomakkeita ja niiden prosesseja.

Valvontakohteiden suunnitteluun on tuonut haastetta rakennustietokannassa olevat virheet ja palotarkastustietokannan lähtötietojen perkaaminen. Kiinteistöjen

tiedot saadaan VRK tietokannoista nk. rakennus- ja huonerekisterin (RA-HU) tietojen päivityksenä, johon tiedot on saatu kunnallisten rakennusvalvontojen ilmoittamana tietona. Tiedot perustuvat viimeiseen myönnettyyn rakennuslupaun, joka voi olla todella vanhakin. Vanhoja pienmaatiloja, jotka ovat nykyisin asuinkiinteistöjä tai vapaa-ajan asuntoja, joudutaan perkaamaan tietokannasta kyseisten kohteiden palotarkastustarkastusvuosi kerrallaan. Kiinteistöjen tietoja on korjattu palotarkastuskäyntien yhteydessä pelastuslaitoksen tietokantaan. Rakennustietokannan päivitysten yhteydessä pelastuslaitos on selvittänyt kiinteistön omistajien vakinaisen asuntojen tietoa myös väestörekisteristä.

Erheellisistä paloilmoituksista johtuvien hälytysten yhteydessä järjestetään tarvittavaa opastusta ja seurataan erheellisten hälytysten määrää. Erheellisiä hälytyksiä tarkastellaan myös kohteen palotarkastuskäynnin yhteydessä.

Pelastuslaitos perii maksun suoritetuista valvontakäynneistä niihin käytetyn ajan perusteella ja vuosittain vahvistettavan hinnaston mukaisesti. Asuin- ja vapaa-ajan rakennuksien tarkastuksista ei peritä tarkastusmaksua. Jos asuinkiinteistön itsearviointilomakkeetta ei palauteta tai tule muuta yhteydenottoa pelastuslaitokselle karhukirjeen jälkeen, kohteeseen tehty palotarkastus on maksullinen.

Valvontasuunnitelman laadullisina tavoitteina pidetään seuraavaa:

- Lainsäädännön vaatimat palotarkastustoimenpiteet suoritetaan asianmukaisesti ja palotarkastuspöytäkirja laaditaan asianmukaisesti.
- Palotarkastusten avulla kehitetään palotarkastuskohteiden turvallisuuskulttuuria ja palotarkastuksilla annetaan osaltaan turvallisuusopastusta.
- Palotarkastuksia suunnataan erityisesti henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta riskikohteisiin, kuten hoito-, huolto-, palvelu- ja tuetun asumisen kohteet, koulut, kokoontumis- ja liiketilat ja teollisuuden ja maatalouden suuret riskikohteet.

Päätös

- Pelastuslaitos laatii pelastuslain vuosittain pelastuslain 79 § nojalla valvontasuunnitelman, jossa kerrotaan pelastuslaitoksen lakisääteisen palotarkastustoiminnan perusteet ja järjestelyt, valvonnan tavoitteet ja toteuttaminen sekä yhteistoiminta eri viranomaisten kanssa. Valvonnassa huomioidaan myös palotarkastusten ja muun valvonnan toteuttamisen laadulliset tavoitteet.
 - Pelastuslaitoksen työntekijät tekevät palotarkastuksia tehtäväkuviensa mukaisesti. Palotarkastusten tekemisessä, asiakirjavalvonnassa ja muissa palotarkastuksen prosesseissa otetaan huomioon kumppanuusverkoston turvallisuuspalveluiden linjaukset.
-

- Yhteensä onnettomuuksien ehkäisytyöhön ja sen osana valvontatyön suorittamiseen osallistuu virkatehtäviin kuuluvana 42 henkilötyövuotta. Riskienhallintapäällikkö koordinoi toimintaa ja palopäälliköt valvovat palotarkastusten suorittamista toimialueillaan.
- Palotarkastuskohteet suunnitellaan vuosittain WiseMaster-palotarkastusohjelman kautta, kunnes uusi koko pelastustoimen yhteinen valvontasovellus otetaan käyttöön. Uusien palotarkastuskohteiden kiinnittämiseksi kiinteistöjen tiedot päivitetään valvontasovellukseen kaksi kertaa vuodessa VRK-aineistoista.
- Palotarkastuskohteiden vuosittainen määrä tuodaan esiin valvontaluokittain valvontasuunnitelmassa. Valvontaluokissa huomioidaan kumppanuusverkoston linjaukset ja valvontasovelluksen määritteet. Valvontakohteita pyritään sijoittamaan valvonnan suunnittelussa siten, että valvontasuoritteita tulee tasaisesti tammi- marraskuun väliselle ajalle. Joulukuu jää suunnittelussa rästi- ja jälkivalvontoja ja seuraavan vuoden tarkastuskohteiden suunnittelua varten.
- Valvontasuunnitelman liitteenä tuodaan esiin eri valvontaluokkiin kiinnittyvien palotarkastuskohteiden valvontavälit. Valvontavälien määrittämisessä pelastuslaitos noudattaa kumppanuusverkoston linjauksia. Valvontakohteiden turvallisuuskulttuurin ja valvontavälien arvioinnissa pelastuslaitos hyödyntää arvioivan valvontamenetelmän pilotoinnissa 2019–2020 saatuja tuloksia sekä pelastuslaitoksen kumppanuusverkoston ohjeistusta.
- Valvontasuunnitelma liitteineen julkaistaan pelastuslaitoksen internetsivuilla, joiden kautta alueen asukkaat ja kohteiden edustajat pääsevät tutustumaan sen sisältöön. Valvontasuunnitelmasta ja -toimenpiteistä saa tietoa myös pelastusasemien asemavastaavilta ja palotarkastuksia suorittavalta henkilöltä.

4.1.5.1. Paloriski-ilmoitukset

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain 379/2001, 42 § mukaan toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Jos muut viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta alueen pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä pelastuslain 379/2011 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos hyödyntää valtakunnallista ohjeistusta omassa paloriski-ilmoituskäytännössään. Paloriski-ilmoituslomake on Pohjois-Savon pelastuslaitoksen verkkosivulla helposti nähtävissä. Paloriski-ilmoitukseen reagoidaan kahden viikon kuluessa siten, että jokainen paloriski-ilmoitus käsitellään ja ilmoitaneeseen viranomaiseen otetaan yhteyttä. Ilmoituksen perusteella suoritetaan valvontakäynti pelastuslaitoksen sisäisen ohjeistuksen mukaisesti. Havaittujen palo- tai onnettomuusriskien perusteella valvontaa ja turvallisuusohjeistusta kohdennetaan suoraan ja nopeasti paikalliseen tarpeeseen. Paloriski-ilmoitusten perusteella suoritetusta valvonnasta Pohjois-Savon pelastuslaitos ei peri maksua.

Paloriski-ilmoitusten käsittely ja kirjanpito on keskitetty riskienhallinnan yksikköön Kuopioon. Paloriski- ja muihin onnettomuusvaaroihin liittyviä tarkastuksia suorittavat myös alueen pelastusviranomaiset. Ilmoituksiin liittyen palotarkastuksia suoritetaan riskiperusteisesti. Pohjois-Savon pelastuslaitos kouluttaa yhteistyöviranomaisia muun toiminnan ohella tunnistamaan paloriskejä.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen paloriskiprosessista vastaava on mukana valtakunnallisessa paloriski -asiantuntijaryhmässä kehittämässä ilmoitusprosessia. Asiantuntijaryhmä kohdistaa kehitystyön käytännön työssä vastaan tulleisiin epäkohtiin.

Päätös

- Paloriski-ilmoituskäytännöstä viestitään säännöllisesti eri toimijoille ja viranomaisille muun turvallisuuskoulutuksen yhteydessä, jolloin viranomaisten tekemien paloriski-ilmoitusten saapuminen on todennäköisesti säännöllisempää ja pelastuslaitoksen ajankäytön resursoiminen helpottuu.
 - Ohjeistus kohdennetaan paloriski-ilmoitusten tekemiseen havaitun tarpeen mukaisesti sekä kehitetään eri toimijoiden ja viranomaisten kykyä havaita selkeitä palo- ja onnettomuusriskiin liittyviä merkkejä tarjoamalla koulutusta paloriski-ilmoitusprosessista säännöllisesti.
 - Pelastuslaitos toimii aktiivisesti pelastuslain 42 § mukaisissa paloriski-ilmoituksissa kumppanuusverkoston yhdenmukaistaman prosessin mukaan.
 - Paloriski-ilmoitusten koulutuksessa kuntien kotipalvelun työntekijöille ja muille sidosryhmille korostetaan myös ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuulumattomien merkkien havainnointia, jolloin turhia ilmoituksia tulee jatkossa vähemmän.
 - Pelastusviranomaisen arvioi saatujen paloriski-ilmoitusten sisällön perusteella tarvittavat jatkotoimenpiteet.
-

4.1.5.2. Kemikaali- ja ilotulitevalvonta

Nykytila

Pelastuslain lisäksi pelastusviranomainen on säädetty yhdeksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) valvontaviranomaiseksi. Kemikaaliturvallisuuslain tavoitteena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja.

Kemikaaliturvallisuuslain mukaiset valvontatehtävät eroavat joiltain osin pelastuslain valvontatehtävästä. Poikkeavana toimenpiteenä on mm. toiminnanharjoittajien ilmoitusten käsittely. Pelastusviranomaisen on tehtävä päätös vaarallisen kemikaalin vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia sekä ilotulitteiden varastoinnista kaupan yhteydessä koskevista ilmoituksista. Päätöksessä voidaan asettaa toiminnalle tarpeellisia ehtoja ja päätöksestä voi valittaa.

Pelastusviranomaisen on myös valvottava tuotantolaitoksien teknisen toteutuksen ja toimintatapojen vaatimustenmukaisuutta ja toimivuutta sekä ilmoituksen johdosta tehdyn päätöksessä asetettujen lupaehtojen mukaisuutta. Veloitteena on myös tarkastaa tuotantolaitoksen toimintatavat ennen tuotantolaitoksen käyttöönottoa. Käyttöönottotarkastuspöytäkirjasta voi valittaa. Käyttöönoton jälkeen laitosten valvontaa toteutetaan yleisillä palotarkastuksilla. Kemikaaliturvallisuuslain mukaista pelastusviranomaisten suorittamaa valvontaa ohjaa ja yhtenäistää Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES).

Vaarallisten kemikaalien käsittely ja varastointi jaetaan vähäiseen ja laajamittaiseen. Vähäistä käsittelyä ja varastointia valvoo pelastusviranomainen ja laajamittaista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES). Valvontaviranomaisilla on tehtävänä valvoa, että vaarallisten kemikaalien käsittely tai varastointi on turvallista ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle.

Toiminnan laajuus määritellään kemikaalien vaarallisuuden ja määrän perusteella.

Tämän lisäksi pelastusviranomainen valvoo ilotulitteiden käyttöä yksityisen toimesta, erikoistehosteiden käyttöä sekä lausuu poliisille ilotulitusnäytöksien turvallisuusjärjestelyistä.

Ilotulitteiden käytöstä tulee etukäteen ilmoittaa pelastusviranomaiselle (390/2005 91 §). Ilmoittamisessa voidaan käyttää pelastuslaitosten kumppanuusverkoston sivuilta löytyvää lomaketta. Pelastusviranomainen tekee ilmoituksen perusteella päätöksen, jossa voidaan asettaa ehtoja turvalliseen käyttöön. Ilotulitteita voidaan käyttää ilman ilmoitusta uutena vuotena. Pelastuslaitos on sallinut myös kesämökkikauden päätösjuhlissa Venetsialaisissa taajama-alueiden ulkopuolella tapahtuvan ilotulituksen rajoitettuna aikana.

Räjähaitteita tai vaarallisia kemikaaleja saa käyttää erikoistehosteena kokoontumislaitteissa (530/1999) tarkoitetuissa yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa, jos siitä on tehty ilmoitus pelastusviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden järjestämistä.

Öljylämmityslaitteiston asentaminen kuuluu myös kemikaalien vähäiseen käsittelyyn ja varastointiin. Öljylämmityslaitteistojen valvonta käynnistyy toiminnanharjoittajan tai kiinteistön omistajan ilmoituksesta. Pelastusviranomaisen on tarkastettava öljylämmityslaitteisto kolmen kuukauden kuluessa käyttöönotosta. Öljylämmityslaitteiston käyttöönototarkastuksesta tehdään pöytäkirja, jossa tulee kuvata laitteistokokonaisuus turvajärjestelyineen ja ohjeineen sekä mahdolliset puutteet. Puutteiden korjaamiseen tulee määrittää kohtuullinen korjausaika.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983) edellyttää tarkastuttamaan tärkeillä pohjavesialueilla olevat maanalaiset poltto- ja dieselöljysäiliöt. Kuntien ympäristöviranomaisille on annettu apua heidän projekteissaan pohjavesialueiden suojelun kanssa ja annettu tietoja tärkeillä pohjavesialueilla sijaitsevista öljysäiliöistä. Palotarkastusten yhteydessä arvioidaan öljysäiliöiden asianmukaista sijoittelua ja uhkaa ympäristölle.

Määräaikaistarkastusten toteutumista valvotaan yhteistyössä kuntien ympäristöviranomaisien kanssa.

Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin lupaprosessi on keskitetty riskienhallinnan yksikköön Kuopioon. Myös ilotulitteiden varastointiin ja myyntiin liittyvät lupahakemukset on hoidettu keskitetysti riskienhallinnan yksiköstä. Kohteiden tarkastukset tehty paikallisten asemavastaavien ja palotarkastajien kautta.

Päätös

- Pelastusviranomaisen laatii vaarallisten kemikaalien käsittelyä ja varastointia koskevat päätökset ilmoitusten perusteella.
 - Pelastusviranomaisen laatii päätökset ilotulitteiden käytöstä yksityisen toimesta sekä erikoistehosteiden käytöstä sekä suorittaa riskiperusteisesti valvontaa.
 - Tärkeillä pohjavesialueilla sijaitsevien maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastusten velvoitteiden toteutumista valvotaan yhteistoiminnassa kuntien ympäristöviranomaisien kanssa.
 - Yksityishenkilöiden ilotuliteilmoitukset ja yleisötapauksien ilotuliteilmoitukset sekä niiden lupa-asiat ja tarkastukset ja muut kemikaalipäätösten tarkastukset hoidetaan asemavastaavien kautta. Ilotulitteiden varastointiin ja ilotulitteiden kauppaan liittyvät lupa-asiat ja kemikaalipäätökset hoidetaan keskitetysti Kuopiosta.
-

4.1.5.3. Suuret yleisötilaisuudet

Nykytila

Suurten yleisötilaisuuksien järjestäjä on velvoitettu laatimaan pelastussuunnitelma pelastuslain (379/2011) ja valtioneuvoston asetuksen (407/2011) (pelastusasetus) mukaisesti. Turvallisuusjärjestelyjä on valvottu yleisötapahtumien palotarkastuksin ja opastuksin ja laadittu ohjeistus yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman ja palotarkastuksen toteuttamiseksi.

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee yhteistyötä yleisötilaisuuksien turvallisuuden parantamiseksi ja turvaamiseksi Poliisin ja tapahtumajärjestäjien kanssa. Pelastuslaitos ohjeistaa tarvittaessa käyttämään pelastuslaitosten kumppanuusverkoston pelastussuunnitelman mallipohjaa ja opasta, ohjeistukset ovat saatavissa kumppanuusverkoston sivulta pelastuslaitokset.fi

Pelastuslaitos seuraa ja valvoo maakunnan alueella järjestettäviä yleisötilaisuuksia. Tarvittaessa kohdekunnan varallaolovahvuutta on voitu kohdentaa yleisötapahtuman vaatimusten mukaan.

On huomattava, että kaikissa kunnissa ei ole sijoitettu ambulanssia, vaan sairaanhoitopiiri ohjeistaa ambulanssit oman riskinarvionsa perusteella. Tämä asettaa tapahtumajärjestäjille haasteen ensiapupalvelun järjestämisestä ja edellyttää sairaanhoitopiirin ensihoitokeskuksen ja pelastuslaitoksen välistä yhteistyötä pelastussuunnitelmia arvioitaessa.

Päätös

- Suurien yleisötilaisuuksien järjestäjät laativat tapahtuman pelastussuunnitelman, joka lähetetään arvioitavaksi pelastuslaitokselle ja tiedoksi muille viranomaisille mahdollisesti tarvittaviin pelastus- ja muihin toimenpiteisiin.
 - Pelastuslaitos arvio yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman ja laatii siitä lausunnon.
 - Lupaviranomaisena toimivan poliisin ja sairaanhoitopiirin ensihoitokeskuksen kanssa tehtävää yhteistoimintaa kehitetään.
 - Tilaisuuksien turvallisuusjärjestelyjen toteutumista tilaisuuden aikana valvotaan palotarkastuksin ennen tilaisuuden alkua sekä opastamalla ja varautamalla ennakkoon tilaisuuden asettamiin vaatimuksiin.
-

4.1.6. Nuohous

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos ja piirinuohoojat kahdenkeskisesti sopien irtisanoivat nuohouspiirit vuoden 2019 alusta, jolloin pelastuslain muutos piirinuohousjärjestelmän lopettamisesta astui voimaan. Koko maasta nuohouspiirit lakkasivat lopullisesti pelastuslain nojalla 1.7.2019 alkaen laissa olleen puolen vuoden siirtymääjän jälkeen.

Nuohoojat ovat pelastuslain nojalla velvollisia ilmoittamaan pelastuslaitokselle havaitsemistaan vakavista puutteista tulisijoissa ja hormoneissa. Pelastuslaitos ottaa vikailmoituksia vastaan keskitetysti ja kohdistaa valvontatoimia ilmoituksien perusteella. Tarvittaessa pelastusviranomainen määrää tulisijan tai hormin käyttökieltoon.

Päätös

- Pelastuslaitos pyrkii järjestämään nuohoojien kanssa tapaamisen vuosittain.
- Pelastuslaitos seuraa nuohoustilanteen kehittymistä maakunnassa palotarkastuksilla ja asuinkiinteistöjen itsearvioimislomakkeella sekä asiakaspalautteilla.
- Lisäksi pelastuslaitos seuraa nuohoojilta saatavia nuohousten vikailmoituksia vakavista puutteista.

4.1.7. Pelastustoiminta

4.1.7.1. Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin

Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää pelastustoiminnan valmiutta koko maakunnan alueella ja pelastusasemaverkosto kattaa kaikki maakunnan alueen kunnat. Pelastusasemien suorituskyky perustuu riskien arviointiin, jonka perusteella määritellään päivystysjärjestelyt ja pelastusasemien henkilöstöresurssit. Pelastusasemien päivittäisillä resursseilla varaudutaan pelastusryhmätasoiisiin pelastustoimen tehtäviin. Päällekkäisissä tai suuremmissa tehtävissä tukeudutaan läheisyysperiaatteella muihin pelastusasemiin.

Riskien arvioinnin perusteella välittömässä lähtövalmiudessa (24/7) toimivat lisälmen, Kuopion Neulamäen, Petosen ja Itkonniemen sekä Siilinjärven sekä Varakauden keskuskuntien pelastusasemat sekä Leppävirran, Suonenjoen, Nilsian, Riistaveden, Lapinlahden, Kiuruveden ja Keiteleen taajamissa sijaitsevat keski-suuret pelastusasemat. Muiden pelastusasemien valmius ylläpidetään sopimushenkilöstön ja keskisuurilta asemilta siirtyvän henkilöstön toimesta.

Toimintavalmius

Pelastuslaitos seuraa ja ennakoi riskialueiden kehittymistä alueen kunnissa. Toimintavalmiutta ohjataan SM:n julkaisun pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 21/2012 mukaisesti. Toimintavalmiuseroissa tavoiteltavat saavuttavuusajat perustuvat rakennuspalojen kehittymiseen ja aikarajoihin, joissa pelastustoimella on merkittävä onnistumisen mahdollisuus saada tilanne haltuun. Riskiruudut kuvastavat neliportaista riskitasoa.

Toimintavalmiusero on määritelty sisäministeriön julkaisun (21/2012) pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti:

I-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusero olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusero olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusero olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmän ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Sisäministeriön ohjeen vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiuserotavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiuseron tulee täytyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Palo- ja henkilöturvallisuus voidaan taata parhaiten pyrkimällä ensisijaisesti estämään onnettomuuksien syntyminen. Onnettomuuden sattuessa kuntalaisille tulee taata kuitenkin nopea, tehokas ja tarkoituksenmukainen apu. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella onnettomuuspaikalle hälytetään aina lähimmät ja

tarkoituksenmukaisimmat yksiköt kuntarajoista riippumatta. Pelastustoiminnan resurssit on hajautettu riskienarvioinnin perusteella alueen pelastusasemille.

Pelastustoimen alueen suurempien onnettomuus- ja vaaratilanteiden edellyttämät pelastusmuodostelmat (pelastusjoukkue ja -komppania) suorituskyky kootaan usealta pelastusasemalta ja tarvittaessa myös toisen pelastustoimen alueelta. Yksiköiden hälyttäminen toteutetaan ennalta laaditun vastesuunnittelun mukaisesti. Hälytysvasteiden suunnittelussa hyödynnetään valtakunnallisia ohjeistuksia ja suosituksia, täydennettyinä alueellisilla erityispiirteillä.

Pelastustoiminnan palvelutaso on mitoitettu vastaamaan alueen riskejä ja onnettomuusuhkia siten, että pelastustoiminta on nopeaa, tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa, normaaliaikojen häiriötilanteissa sekä suuronnettomuuksissa. Pelastustoiminta suunnitellaan myös siten, että toimintakyky on riittävä Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS 2017) mukaisissa häiriötilanteissa. Pelastuslain mukaisen pelastustoiminnan palvelutaso saavutetaan suunnittelemalla pelastustoiminta, suunnittelemalla valmius ja ylläpitämällä sitä mitoituksen ja valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti. Pelastustoiminnan valmius ja muut järjestelyt suunnitellaan eri viranomaisten ja tahojen kanssa yhteistyössä hyödyntämällä resursseja omaa pelastustoimen aluetta laajemmin.

Päätös

- Pelastusasemaverkostoa kehitettäessä huomioidaan toimintavalmiusaikojen toteutuminen ja alueiden kehittyminen tulevaisuudessa.
 - Pelastustoimen johtamisvalmiuden varmistamiseksi tulee pelastustoimen alueella olla tavoitettavissa ympärivuorokautisesti aina vähintään yksi päivystävä palomestari.
 - Pelastuslaitos suunnittelee ja ylläpitää yhdessä muiden hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa hälytysvasteet ja yhteistoimintasopimukset. Sopimuksissa määritellään yhteistoiminnasta muun muassa pelastustoiminnan johtamisessa ja kaluston sekä henkilöstön käytöstä.
 - Sopimuspalokuntien yksiköiden toimintavalmius on voimassa olevien sopimusten mukainen.
 - Pohjois-Savon pelastuslaitos seuraa ensimmäisen pelastusyksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitetta riskiruuduittain ja keskiarvoina seuraavasti:
 - 1) Riskiruuduittain siten, että kiireellisissä pelastustehtävissä pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 2012 mukaisesti ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä, ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täytyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä.
-

- 2) Keskimääräinen toimintavalmiusaikatavoite (minuutteina ja sekunteina) kaikissa kiireellisissä tehtävissä riskiluokista riippumatta, 1. yksikön mukaan tarkasteluna, tulee olla enintään 14 minuuttia ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajan enintään 16 minuuttia.

Kaikki pelastustoiminnan muodostelmat voidaan koota tarkoituksenmukaisella tavalla riippumatta siitä, mistä henkilöt onnettomuuspaikalle tulevat. Olennaista on, että muodostelma kykenee aloittamaan tehokkaan pelastustoiminnan riskiluokittain määritetyssä ajassa.

- Kiireellisissä pelastusjoukkueen tehtävissä riskiruuduille I ja II toimintavalmiusaika saavutetaan $\geq 50\%$ tehtävistä, 20 minuutin kuluessa kahdella pelastusryhmällä.
- Päätoimisen ja sopimushenkilöstön sekä vapaaehtoisen pelastushenkilöstön osaamista kehitetään säännöllisen koulutuksen ja harjoitusten avulla. Pelastustoiminnan johtajina toimiville pelastusviranomaisille sekä sopimushenkilöstön yksikönjohtajille järjestetään pelastustoiminnan johtamiseen liittyvää koulutusta suunnittelukaudella. Koulutuksen kehittämiseksi on nimetty päätoiminen koulutusmestari.
- Hälytysvasteiden oikeellisuutta ja tarkoituksenmukaista tarkkaillaan jatkuvasti. Vasteita korjataan vastaamaan riskejä mahdollisimman hyvin. Vastetarkastelun keskiössä on kansalaisen oikeus saada tarkoituksenmukaista ja nopeaa apua hätätilanteessa, sekä varmistaa pelastushenkilöstön työturvallisuus pelastustehtävällä.
- Hälytettäviä henkilöitä hallinnoidaan kaksisuuntaisella viestintäratkaisulla.

Vesipelastustoiminta

Vesipelastustoiminnalla tarkoitetaan veden pinnalta tai pinnan alta tapahtuvaa ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista sekä vesillä tapahtuvaa ympäristövahinkojen torjuntaa. Vesipelastustoiminta jaetaan pintapelastukseen, vesisukellukseen sekä venekalustolla vesistöissä suoritettavaan pelastustoimintaan ja ympäristövahinkojen torjuntaan. Vesipelastustoiminnan tasot jaetaan kolmeen luokkaan, jotka on määritelty pelastussukellusohjeessa (taulukko 3.).

Pintapelastus on veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa, jota suorittavan on oltava pintapelastustehtäviin soveltuva henkilö. Pintapelastajan toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään Pelastussukellusohjeessa. Pelastuslaitos ylläpitää välitöntä pintapelastusvalmiutta kaikilla 24/7 asemilla ja pienillä asemilla mikäli niillä on riittävästi toiminnan kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä.

Välitöntä 24/7 vesisukellusvalmiutta (I-taso) ylläpidetään Kuopion Neulamäen pelastusasemalla. Lisäksi Varkauden pelastusasemalla on osittainen vesisukellusvalmius. Vesisukellukseen kuuluvat myös virka-apusukellukset sekä vesisukellustaitojen ylläpitämiseksi tapahtuvat harjoitukset. Vesisukellustoiminta ei ole pelastustoimen lakisääteistä toimintaa vaan palvelutasopäätöksessä päätettävää toimintaa. Vesisukellustoiminnassa vahvuus on oltava esimies ja kaksi vesisukeltajaa sekä avustaja. Jäätävissä olosuhteissa vahvuus on oltava esimies ja kolme vesisukeltajaa, joista yksi toimii avustajana. Vesisukellukseen osallistuvan henkilön hyväksyminen vesisukelluskelpoiseksi ja nimittäminen vesisukeltajaksi koulutussyvyteensä tehdään erillisellä pelastuslaitoksen päätöksellä. Vesisukeltajan terveydelliset, toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään pelastussukellusohjeessa.

Venekalustolla tapahtuvaa vesipelastusvalmiutta ylläpidetään kaikilla pelastusasemilla. Venekaluston suorituskyvyn määrittämisessä huomioidaan lisäksi vesistöissä tapahtuvan öljyntorjunnan asettamat vaatimukset.

Taulukko 3. Pelastussukellusohjeen tasoluokitus.

Vesipelastustoiminnan tasoluokitus	Toimintavaatimus
I Välitön vesisukellusvalmius	Välitön pintapelastus- ja vesisukellusvalmius, jossa yksikön esimies, 2 I-tason vesisukeltajaa sekä avustaja
II Muu vesisukellusvalmius	Yksikön esimies, 2 vähintään II-tason vesisukeltajaa ja avustaja
III Pintapelastusvalmius	Yksikön esimies, kuljettaja ja työpari, joista toinen toimii avustajana.

Nykytila

Pintapelastuksen ja vesisukelluksen vaatimukset on määritelty Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohjeessa. Kaikilla 24/7 pelastusasemilla ylläpidetään pintapelastusvalmiutta. Pienillä pelastusasemilla valmiutta ylläpidetään, mikäli niillä on riittävästi toiminnan kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä. I-tason vesisukellusvalmiutta ylläpidetään Kuopion Neulamäen pelastusasemalla ja osittain Varkaudessa.

Vesipelastustoimintaa varten on käytettävissä öljyntorjuntaan tarkoitettua venekalustoa ja muuta vesistöissä liikkumiseen tarvittavaa kalustoa. Vesipelastustehtäviin hälytetään nopeimmin kohteen saavuttavan pelastusaseman pelastusyksikkö ja muu tarvittava kalusto sekä vesisukellusyksikkö Kuopion Neulamäen pelastusasemalta alle tunnin ajomatkan päähän tapahtuviin vesipelastustehtäviin. Lisäksi vesipelastustehtäville hälytetään järvelastusseura, mikäli tehtävä on järvelastusseuran toiminta-alueella.

Päätös

- I-tason vesisukellusvalmiutta ylläpidetään 24/7 ainoastaan Kuopion Neulamäen pelastusasemalla.
- Varkauden pelastusasemalla vesisukellusvalmiutta ylläpidetään vain kahdessa vuorossa palvelutasopäätöskaudella nykyisillä henkilöillä. Jos kahteenkaan vuoroon saada riittävästi vesisukeltajia, toiminnan jatkaminen arvioidaan uudelleen.
- Kaikilla 24/7 toimivilla pelastusasemilla ylläpidetään pintapelastusvalmiutta. Pienillä pelastusasemilla valmiutta ylläpidetään, mikäli niillä on riittävästi toiminnan kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä.
- Venekalustolla tapahtuvaa vesipelastusvalmiutta kehitetään kouluttamalla henkilöstöä ja ylläpitämällä riittävän suorituskyvyn turvaavaa venekalustoa.

Vaarallisten aineiden onnettomuudet

Nykytila

Jokaisella 24/7-miehitetyllä pelastusasemalla on perusvalmius välittömään kemikaalitorjunnan aloittamiseen. Sisäasiainministeriö on antanut pelastussukellusohjeen, joka sisältää myös ohjeet kemikaalisukelluksesta.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksien tiedustelua ja alkuvaiheen torjuntaa varten tarkoitettua kalustoa on sijoitettu kaikille pelastusasemille. Erikoiskalustoa on keskitetty Kuopioon, Varkauteen, Siilinjärvelle ja Iisalmeen. Alueen teollisuuspalokunnat varautuvat myös omalta osaltaan vaarallisten aineiden aiheuttamien onnettomuuksien torjuntaan. Koulutuksessa ja kalustohankinnoissa pyritään tekemää tiivistä yhteistyötä tehdaspalokuntien kanssa. Pelastuslaitoksella on mahdollisuus käyttää myös Pelastusopiston vaarallisten aineiden torjuntakalustoa onnettomuustilanteissa.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitokselle laaditaan vaarallisten aineiden torjunnan suunnitelma, jossa kuvataan toiminnan järjestelyt koko maakunnan alueella.
 - Siilinjärven pelastusasemalle keskitetään vaarallisten aineiden torjunnan erikoiskalustoa, jossa on erityisesti huomioitu alueen teollisuuden vaaralliset aineet ja niiden vaatimukset.
-

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

- Pitkäkestoisia vaarallisen aineiden onnettomuuksia varten kehitetään yhteistoimintaa muiden hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa.
- Vaarallisten aineiden onnettomuuksien toimintavalmiutta kehitetään toimialueittain siten, että niillä on valmius aloittaa onnettomuuskohteen tiedustelu, onnettomuuden seurauksien rajoittaminen ja vaarallisen aineiden torjuntatoimenpiteet sekä kemikaalisukellus.
- Yhteistyötä kehitetään muiden viranomaisten, lähialueiden pelastuslaitosten ja Pelastusopiston kanssa.

Liikenneonnettomuudet

Liikenteen ja liikenneonnettomuuksien määrät ovat kasvaneet erityisesti tieliikenteessä pääpainokohteena valtatie.

Nykytila

Kaikkien toimipisteiden pelastusyksiköillä sekä erikseen määritellyillä sopimuspaikunnilla on valmius pelastustoimintaan liikenneonnettomuuksissa.

Pelastuslaitos seuraa liikennemäärien, liikenteen laadun, liikenneonnettomuuksien ja ajoneuvojen kehitystä ja pyrkii mitoittamaan valmiutensa ja kalustonsa muuttuvan ympäristön mukaisesti. Valmius pyritään mitoittamaan lisääntyvän liikenteen ja kehittyvien liikennevälineiden mukaisesti.

Eryisriskinä tieliikenteessä sekä autosuojissa ovat hybridi- ja sähköautopalot.

Päätös

- Pelastuslaitos kehittää pelastustoimintaa tieliikenneonnettomuuksissa siten, että toiminta on tehokasta ja turvallista.
 - Pelastuslaitos seuraa jatkuvasti eri liikennemuodoista ja onnettomuuksista saatavaa tutkimusaineistoa ja analysoi itse onnettomuustietojärjestelmästä saatavaa tietoa pelastustoiminnan valmiuden mitoittamiseksi.
 - Eri liikennevälineiden kehitystä seurataan aktiivisesti ja huolehditaan, että toimintatavat, kalusto ja henkilöstön osaaminen pysyvät ajan tasalla.
 - Yhteistyötä pelastustoiminnassa parannetaan viranomaisten ja muiden turvallisuustoimijoiden kanssa.
-

- Pelastuslaitos kehittää yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa turvallisen toimintaympäristön rakentamista tieliikenneonnettomuuksiin. Pelastuslaitos kehittää kalustoaan ja toimintamallejaan siten, että toimintaympäristön turvallisuus tieliikennepelastamisessa voidaan turvata.
- Sähköautopalojen sammuttamiseksi lisätään henkilöstön tietoisuutta, kehitetään tietojärjestelmiä ja huomioidaan sähköautopalojen sammuttamisen työvälineet.

Putoamisvaarallisella alueella työskentely (PVAT)

Nykytila

Pelastamiseen korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissä on panostettu viime vuosina paljon. Korkeaa rakentamista (yli kahdeksan kerrosta) on seurattu ja ohjeistettu. Yli kahdeksan kerroksisten rakennusten henkilö- ja paloturvallisuus pyritään varmistamaan muun muassa rakentamismääräysten mukaisilla uloskäynteillä ja muilla teknisillä tila- ja rakenneratkaisuilla sekä savunpoisto-, hälytys- ja sammutusjärjestelmillä. Ylikorkeissa rakennuksissa (yli 16 kerrosta) paloturvallisuusratkaisut toteutetaan korostuneesti rakenteellisen paloturvallisuuden keinoin.

Menetelmiä pelastustyöskentelyyn korkealla on kehitetty sekä korkealta pelastamisen koulutusta on laajennettu. Pelastuslaitoksen valmius pelastustoimintaan korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissä (mastot, tornit) sekä maanalaisissa tiloissa suunnitellaan, ohjeistetaan ja rakennetaan yhteistyössä lähialueiden pelastuslaitosten kanssa. Pelastuslaitoksella on olemassa erillinen ohje korkealla työskentelystä, sekä lisäksi ohje työskentelystä puomitikas- ja nostolava-autojen kanssa.

Päätös

- Henkilö- ja paloturvallisuus otetaan korostetusti huomioon korkeiden rakennusten suunnitteluvaiheessa.
 - Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissä sekä muissa erityiskohteissa on tehokasta ja turvallista korkealla työskentelyohjeen mukaisesti. Pelastuslaitoksen ohjeet korkealla työskentelyyn ja työskentelyyn puomitikkaan ja nostolavan kanssa päivitetään tarpeen mukaan.
 - Pelastuslaitoksen putoamisvaarallisella alueella työskentelyä kehitetään alueella olevat riskit huomioiden. Kehittämisessä huomioidaan erityisesti henkilöstön koulutus ja toiminnassa tarvittava välineistö niin, että ne vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia.
-

Luonnononnettomuudet

Nykytila

Pelastustoimi huolehtii osaltaan tavallisista luonnononnettomuuksien pelastustoimista. Sääilmiöiden arvioidaan voimistuvan ilmakehän muutoksen seurauksena. Kuntien ja muiden yhteiskunnan toiminnalle tärkeiden toimijoiden varautuminen poikkeuksellisiin luonnonilmiöihin, kuten myrskyistä aiheutuviin tuulivahinkoihin, rankkasateisiin, tulviin ja muihin luonnonilmiöihin, on toistaiseksi vaihtelevaa. Lähes kaikki valmiuden kohottamistarpeet eri tehtävälajeille ovat johtuneet luonnonilmiöistä. Muissa valmiuden kohottamistarpeissa on käytetty samoja menetelmiä.

Päätös

- Poikkeuksellisten luonnonilmiöiden aiheuttamiin häiriöihin ja onnettomuuksiin varautumiseksi laadittujen valmiuden kohottamisen parametrien kehittämistä ja seurantaan jatketaan pelastusasemilla.
- Alueen kuntia ja muita tärkeitä toimijoita ohjataan luonnononnettomuuksiin varautumisessa sekä tilannekuvan luomisessa ja sen ylläpitämisessä.
- Pelastustoiminnan valmiutta laajojen luonnononnettomuuksien tuhojen torjuntaan suunnitellaan yhteistyössä muiden pelastuslaitosten ja viranomaisten kanssa.
- Pelastuslaitoksen, muiden viranomaistoimijoiden, hyvinvointialueen sekä kuntien välistä tilannetietoisuutta jaetaan poikkeuksellisissa tilanteissa tehostetusti.
- Pelastuslaitos kehittää maastopalojen torjuntavalmiutta osana Itä-Suomen pelastuslaitosten maasto-palomuodostelmaa (GFFF-V).

Ilmaliikenneonnettomuudet

Nykytila

Pelastuslaitos on laatinut viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa vuosittain tarkistettavan "Yhteistoimintaohjeen lento-onnettomuusvaarassa tai lento-onnettomuudessa Pohjois-Savon alueella" ja määritellyt hälytysohjeissa vasteet eritasoisiiin ilmaliikenneonnettomuuksiin hätäkeskuksen tietojärjestelmä Ericaan. Ilmailun onnettomuuksissa käytetään tarvittaessa laajasti muiden pelastustoimen alueiden resursseja. Ilma-alusonnettomuuksissa etsintä- ja pelastuspalvelua johdetaan tiiviissä yhteistyössä ilmailuviranomaisten, ensihoitoviranomaisten ja poliisin kanssa.

Päätös

- Yhteistoimintaohje Pohjois-Savon alueella lento-onnettomuusvaarassa tai lento-onnettomuudessa päivitetään vuosittain.
- Pelastuslaitos pystyy nopeaan ja tehokkaaseen pelastustoimintaan asianomaisten viranomaisten kanssa eritasoisissa ilmailiikenneonnettomuuksissa yhteistoimintaohjeen mukaisesti.
- Toimintaa harjoitellaan säännöllisesti vuorovuosin järjestettävillä osatoiminta- ja suuronnettomuusharjoituksella.

Pelastusyksiköt ja niiden vahvuudet

Nykytila

Riskien arvioinnin perusteella välittömässä lähtövalmiudessa (24/7) toimivat Iisalmen, Kuopion Neulamäen, Petosen ja Itkonniemen, Siilinjärven sekä Varkauden keskuskuntien pelastusasemat, joiden pelastusyksiköiden vahvuus pyritään pitämään pelastussukellusohjeen mukaisena. Kuopion Neulamäen ja Itkonniemen pelastusyksiköiden henkilöstöä voidaan täydentää tarvittaessa ensihoidon yksiköiden henkilöstöllä (synergiayksiköt).

Leppävirran, Suonenjoen, Nilsiä, Lapinlahden, Kiuruveden taajamissa sijaitsevat keskisuuret pelastusasemat. Näiden pelastusasemien vahvuutena pyritään pitämään vähintään 0+2. Lisäksi välittömässä lähtövalmiudessa toimitaan Keiteleen ja Riistaveden pelastusasemilla, joissa vahvuutena pyritään pitämään vähintään 0+1. Vahvuutta voidaan tarvittaessa täydentää sopimushenkilöstön varallaololla. Muiden pelastusasemien valmiutta ylläpidetään sopimushenkilöstön ja keskisuurilta asemilta siirtyvän henkilöstön toimesta. Pohjois-Savon pelastuslaitos tuottaa myös pelastustoiminnan resurssin ensihoitajan ja pelastajan muodostamaan moniammatilliseen yksikköön, jonka sijoituspaikkana on tällä hetkellä Kaavi.

Päätös

- Iisalmen, Kuopion Neulamäen, Petosen, Siilinjärven ja Varkauden pelastusasemien pelastusyksiköiden miehistövahvuus pidetään suunnittelukaudella vähintään 1+3 vahvaisena. Äkillisten poissaolojen takia vahvuus voi olla enintään 4 tunnin ajan 1+2. Pelastusyksiköiden jatkuvan valmiuden ylläpitämisessä hyödynnetään pelastuslaitoksen sisäisiä valmiussiirtoja.
 - Leppävirran, Suonenjoen, Nilsiä, Lapinlahden ja Kiuruveden pelastusasemien pelastusyksiköiden miehistövahvuus pidetään suunnittelukaudella
-

vähintään 0+2 vahvuisena. Keiteleen ja Riistaveden pelastusasemien miehistövahvuus pidetään suunnittelukaudella vähintään 0+1 vahvuisena.

- Kuopion Neulamäen ja Itkonniemen asemilla toimivissa ensihoidon yksiköissä toimii pelastajakoulutuksen saaneita henkilöitä, joita voidaan hyödyntää tarvittaessa pelastustoimen tehtävissä. Lisäksi Kaavin pelastusasemalla toimii moniammatillinen yksikkö, jonka henkilöstöä voidaan käyttää pelastustoiminnan tehtäviin.
- Kiireellisissä pelastustoimen tehtävissä ensimmäisen pelastusyksikön vahvuus täydentyy tarvittaessa vahvuuteen 1+3 hälyttämällä pelastusyksiköitä useammalta pelastusasemalta.

Erikoiskalusto

Nykytila

Kolmella pelastusasemalla (Kuopion Petonen, Varkaudessa ja Iisalmessa) on välittömässä valmiudessa nostolavayksikkö, joka hälytetään läheisyysperiaatteen mukaan alueella korkealla työskentelyn tukea tarvittaviin onnettomuuksiin.

Kuopion Neulamäen pelastusasemalle on sijoitettu kemikaalin torjuntayksikkö ja vesipelastusyksikkö. Peto-sen pelastusasemalle on sijoitettu raskas pelastusyksikkö ja konttikalustoa, joilla tuetaan koko alueen pelastustoimintaa erityyppisissä onnettomuuksissa. Petosen pelastusasemalle on lisäksi sijoitettu hydrokopteri, joka mahdollistaa liikkumisen vaikeissa vesistöolosuhteissa koko pelastustoimen alueella.

Alueen pelastusasemille on sijoitettu öljyntorjunta-aluksia, jotka toimivat myös vesipelastustoiminnan tukena koko alueella.

Päätös

- Erikoiskaluston saanti on turvattu ja yksiköt hälytetään onnettomuuspaikalle vastesuunnitelman mukaisesti toimintakyky- ja läheisyysperiaatetta noudattaen koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella.
 - Palvelutasopäätöskaudella selvitetään riskianalyysin ja siitä seuraavan toimintakykyvaatimusten mukaisesti erikoiskaluston sijoituksen ja valmiuden tarve.
 - Erikoiskalusto ja sen hankkiminen otetaan huomioon investointisuunnittelussa.
-

Jälkivahinkojen torjunta

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos on tehnyt eri onnettomuustilanteissa vahinkopaikoilla jälkivahinkojen torjunnan ensitoimenpiteitä. Pääosin kyseessä ovat olleet tulipalojen, vesivahinkojen ja luonnonilmiöiden seurausten kiireelliseen vahinkojen rajoittamiseen tähtäävät toimenpiteet. Näillä on pienennetty tai jopa estetty merkittävien sekundääristen vahinkojen syntyminen rakennukselle, irtaimistolle, tuotantovälineille ja/tai vaihto-omaisuudelle.

Toiminta on ulottunut koko Pohjois-Savon maakunnan alueelle ja kaikilla pelastusasemilla on valmius aloittaa torjuntatoimenpiteet.

Päätös

- Pelastuslaitos jatkaa jälkivahinkojen ensivaiheen torjuntatyötä nykyisessä laajuudessa myös palvelutasopäätöskaudella olemassa olevalla kalustolla.
- Yhteistyötä sopimuskumppaneiden kanssa pidetään yllä molemminpuolisella säännöllisellä yhteydenpidolla.

Pelastustoiminnan johtaminen

Nykytila

Pelastuslain (379/2011) 34 §:n mukaan pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa. Pelastustoiminnan johtaja on yhden tai useamman pelastusmuodostelman tilanteenai-kainen johtaja. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella pelastustoiminnanjohtaja määräytyy tehtävälle hälytetyn pelastusmuodostelman perusteella.

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pelastusviranomaisia ovat pelastuslaitoksen pelastusjohtajan lisäksi hänen määräämänsä pelastuslaitoksen vi-ranhaltijat. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa myös muu pelastus-laitoksen palveluksessa oleva henkilö tai sivutoiminen pelastustoimen henkilöstö siihen saakka, kunnes toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa johtovastuun. Pelastustoiminnan johtajana toimiva pelastusviranomainen toimii virkavastuun alaisena. (Pelastuslaki 379/2011, 26 §, 34 §.)

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen päivittäinen sekä normaaliaikojen häiriötilanteiden aikainen johtamisjärjestelmä perustuu päivittäiseen toimintavalmiuteen ja sen ylläpitämiseen. Johtamisvalmius muodostuu keskisen päivystysalueen päivystävänä palomestarina ja virka-ajan ulkopuolella koko maakunnan

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

päällikköpäivystäjänä (P21) toimivasta Kuopion päivystävästä palomestarista (P31), päivätyöajassa ja vapaamuotoisessa varallaolossa toimivista palomestareista (P32, P33), päivystävistä alipäällystöviranhaltijoista (PXXX) ja yksikönjohtajista (PS PXXX). Johtamisvalmiutta voidaan tarvittaessa korottaa päivystävän päällikön (P21), palopäällikön, apulaispalopäällikön, valmiuspäällikön, pelastuspäällikön, riskienhallintapäällikön tai pelastusjohtajan päätöksellä.

Pelastusryhmän ja -yksikön johtajana toimivat päätoimisen henkilöstön lisäksi ne sopimuspalokuntalaiset, joilla on yksikönjohtajan pätevyys. Yksikönjohtajana voi toimia palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kunnes pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä ja johtamisen järjestelyt on kuvattu tarkemmin johtamisohjeessa.

Pelastuslaitoksen käytettävissä olevista voimavaroista on muodostettu hälytysvasteet pelastusyksikkö-, pelastusryhmä-, pelastusjoukkue-, pelastuskomppania- ja pelastusyhtymälähdöille. Kaluston ja muun valmiuden osalta pelastuslaitos varautuu myös laajempiin viranomaisyhteistyötä edellyttäviin onnettomuuksiin. Johtamistilat ja -välineet, viestiyhteydet, suunnitelmat, seuranta- ja taltiointivälineet sekä muu erikoiskalusto tulee olla pelastustoimen organisaation käytettävissä välittömästi onnettomuuden tapahduttua.

Päätös

- Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää pelastustoimen johtamisvalmiutta nykymallin pohjalta niin, että pelastustoiminnan johtaminen turvataan kaikissa turvallisuustilanteissa pelastusryhmä-, -joukkue-, -komppania ja yhtymätasoisissa tehtävissä
 - Pelastustoiminnan johtajille järjestetään säännöllistä ylläpito- ja täydennyskoulutusta. Päällystö- ja alipäällystöviranhaltijoille järjestetään vuosittain johtamisvalmiuksia kartoittava osaamisen varmistaminen.
 - Pelastustoiminnan johto- ja tilannekeskustoimintaa kehitetään huomioiden muiden hyvinvointialueen ja yhteistoiminta-alueen tilannekeskusten vaatimukset sekä yhteistyö niiden kanssa.
 - Johtokeskustoiminnot suunnitellaan siten, että ne on mahdollista ylläpitää kaikissa turvallisuustilanteissa.
 - Pelastuslaitoksen pelastusyksikön ja pelastusryhmänjohtajat kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusryhmää ja -yksikköä sekä pelastusjoukkuetta ja sopimuspalokuntien yksikönjohtajat kykenevät johtamaan pelastusryhmää ja -yksikköä sekä käynnistämään pelastusjoukkueen johtamistoiminnan.
-

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

- Päivystävä palomestari (P31) ja muut pelastustoiminnan johtamiseen osallistuvat päällystöviranhaltijat kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusjoukkuetta ja pelastuskomppaniaa ja päivystävät alipäällystöviranhaltijat kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusjoukkuetta.
- Palomestareilla on jatkuva tilannekuva oman toiminta-alueensa suorituskyvystä

Alueellinen tilannekeskus ISTIKE

Nykytila

Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksilla on yhteistoimintasopimus yhteisestä Itä-Suomen tilannekeskuksesta (ISTIKE) tällä hetkellä vuoden 2023 loppuun saakka. Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa yhteistoimintasopimuksen mukaisesti tilannekeskustoiminnan järjestämisestä 24/7.

Alueellinen keskitetty tilannekeskustoiminta turvaa yhdenvertaiset pelastustoimen johtamisen tukipalvelut neljälle hyvinvointialueelle sekä edesauttaa varautumista yhteiskunnallisten muutosten tuomiin haasteisiin. Alueellinen tilannekeskus pitää yllä koko Itä-Suomen yleistä turvallisuustilannekuvaa. Tilannekeskus kerää ja muokkaa tietoa pelastustoiminnan johtamista ja päätöksentekoa varten. Tilannekeskus seuraa aktiivisesti toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä raportoi niistä tarvittaessa etupainotteisesti pelastuslaitosten suuntaan. Jatkuva seuranta mahdollistaa, että häiriö- ja poikkeustilanteisiin voidaan varautua ennakoon.

Tilannekeskus toimii päivittäisissä keskisuurissa ja suurissa häiriö- sekä onnettomuustilanteissa tilannekuvan tuottajana kaikille Itä-Suomen pelastuslaitoksille sekä rajapintana yhteistoimintaviranomaisten ja muiden tahojen suuntaan. Tilannekeskus tekee tiivistä yhteistyötä muiden pelastuslaitosten tilanne- ja johtokeskusten kanssa, sekä tarvittaessa myös muiden viranomaisten (poliisi, rajavartiolaitos, sisäministeriö, AVI) ja muiden toimijoiden (esimerkiksi energiayhtiöt, vesilaitokset, Traficom, rajavartiolaitos, Hätäkeskus, ratavalvontakeskus, Saimaa VTS) kanssa. Tilannekeskus tukee pelastustoiminnan johtajaa päivittäisillä pelastustehtävillä selvittämällä erilaisia tietoja onnettomuuskohteesta sekä sen ympäristöstä. Lisäksi tilannekeskuksella on muun muassa kyky laatia pyydettyä vaara- ja onnettomuustiedotteita eri onnettomuustilanteista.

Tilanne- ja johtokeskusten toimintaympäristö on jatkuvassa teknologisessä muutospöressissä ja muuttuu koko ajan järjestelmä- ja sovelluskeskeisemmäksi. Sisäministeriö on aloittanut pelastustoimen tilanne- ja johtokeskustoimintaa ohjaavan asetuksen valmistelun joulukuussa 2021 ja asetus on tarkoitus tulla voimaan yhdessä uudistetun pelastuslain kanssa arviolta vuoden 2024 alusta alkaen. Valtiollisessa ohjauksessa määritellään jatkossa tarkemmin alueellisten

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

tilannekeskusten vaikuttavuustavoitteet ja suorituskykyvaatimukset. Suunnittelussa on, että alueellisissa tilannekeskuksissa tulisi jatkossa olemaan kyky myös pelastustoiminnan etäjohtamiseen. Tämä kokonaisuus aiheuttaa jatkuvaa koulutustarvetta tilannekeskushenkilöstölle. ISTIKE:n henkilöresurssi on todettu vajaavaiseksi, sillä se ei anna yhtään liikkumavaraa esimerkiksi äkillisten poissaolojen tai koulutusten suhteen.

Päätös

- ISTIKE:n toimintaa jatketaan yhteistoimintasopimuksen mukaisesti ja toimintaa kehitetään yhteistyössä ISTIKE-alueen pelastuslaitosten kanssa.
- Tilanne- ja johtokeskuksen tilat, laitteet ja järjestelmät pidetään ajantasaisina ja toiminta varmistetaan riittävin varajärjestelmin jatkossakin.
- Tilannekeskuksen henkilöresurssi suunnitellaan vastaamaan toiminnan tarpeita.
- Vuoden 2023 aikana suunnitellaan tilannekeskuksen toiminta vastaamaan vuonna 2024 voimaantulevaa lainsäädäntöä ja asetuksia.

Päällystön päivystys- ja varallaolojärjestelyt

Nykytila

Riskien arviointiin perustuva pelastusasemakohtainen pelastustoiminnan valmius perustuu päivystys- ja varallaolojärjestelyiden lisäksi myös henkilöstön hälyttämiseen ilman varallaolovelvoitetta. Sopimus- ja vapaaehtoisesta henkilöstöstä osallistuu hälytykseen yleensä noin 1/3 pelastusaseman hälytysosaston kokonaisvahvuudesta.

Pelastuslaitoksen alue on jaettu pohjoiseen, keskiseen ja eteläiseen päivystysalueeseen. Keskisen päivystysalueen päivystävänä palomestarina (P31) toimiva palomestari toimii virka-ajan ulkopuolella koko maakunnan päällikköpäivystäjänä (P21). Keskisen alueen päivystävä palomestari Kuopiossa on ainoa ympäri vuorokauden (24/7) välittömässä lähtövalmiudessa oleva päivystävä palomestari. Muilla päivystysalueilla virka-ajan ulkopuolella palomestari toimii vapaamuotoisen varallaolon kautta.

Virka-ajan ulkopuolella johto- ja tilannekeskustoiminnan käynnistyminen on varmistettu niin, että pohjoisen ja eteläisen toimialueiden varallaolossa oleva palomestari hälytetään suureksi luokitelluille pelastustoimen tehtäville. Tieto suureksi luokitelluista tehtävistä, välitetään lisäksi vapaalla oleville päällystöviranhaltijoille, joilla ei ole varallaolovelvollisuutta. Kaikilla pelastusasemilla pyritään ylläpitämään jatkuvaa yksikönjohtajavalmiutta. Päällystön eläköityminen asettaa haasteita koko

alueen päällystötehtävien hoitamiseen. Samoin rekrytointivaikeus hankaloittaa virkojen täyttöä.

Pelastusjohtaja, pelastuspäällikkö tai riskienhallintapäällikkö (tai sijaisensa) voi tarvittaessa päättää pelastusasemilla järjestettävästä miehistötason varallaolosta esimerkiksi juhlapyhien, suurten yleisötilaisuuksien tai metsäpalovaroitustilan aikana. Päätöksenteon tukemiseksi otettiin 1.5.2019 käyttöön riskiperusteinen valmiuden kohottamisen suunnitelma eli valmiuden kohottamisen parametrit.

Päätös

- Johto- ja tilannekeskustoiminnan käynnistämiseen kehitetään toimintamalli, jossa tarvittavat toiminnot pystytään aloittamaan päivystävän palomestarin (P31) ja työvuorossa olevien ja vapaalta hälytykseen tulevien pelastusviranomaisten toimesta viimeistään kahden (2) tunnin kuluessa esikunnan hälytyksestä.
 - Tilannekuvan ylläpidon ja pelastustoiminnan johtajan tukemisen aloittaa ISTKE-päivystäjä, kunnes pelastuslaitoksen johto- tai tilannekeskus ottaa tehtävät hoitaakseen.
 - Päällikköpäivystäjä (P21) vastaa siitä, että pelastustoimintaa johdetaan suuremmissa onnettomuustilanteissa suunnitellusti, vastaa valmiuden kohottamisesta, vastaa osaltaan tiedottamisesta ja tukee pelastuslaitosten toimintaa muun muassa häiriö- ja kriisitilanteissa. P31 tekee myös P21 roolia virka-ajan ulkopuolella.
 - Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää kehitetään edelleen päällystön henkilöstörakenteen ja toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla huomioiden yhteistoimintasopimukset. Pelastustoiminnan johtaminen varmistetaan siten, että 24/7 tavoitettavissa on vähintään kolme (P31, P32, P33) päällystöviranhaltijaa. Tavoitettavuus varmistetaan joko työaikajärjestelyillä tai varallaololla.
 - Pelastustoiminnan valmiuden järjestämiseksi hälytetään jokaiselle kiireelliselle tehtävälle henkilöstö tarvittaessa useammalta pelastusasemalta.
 - Joukkue-, komppania- ja yhtymätasoisiin tehtäviin päällystön riittävä tavoitettavuus varmistetaan yhdellä 24/7 työajassa olevalla päällystöviranhaltijalla ja kahdella varallaolossa olevalla päällystöviranhaltijalla. Aktiiviyöajassa oleva päällystöviranhaltija vastaa pelastustoiminnan johtamisen aloittamisesta kaikissa joukkue-, komppania ja yhtymätasoisissa tehtävissä. Varallaolossa olevat päällystöviranhaltijat liittyvät tehtävään varallaoloajan valmiuden puitteissa ja ryhtyvät tukemaan pelastustoiminnan johtamista tai sovittaessa/tarvittaessa ryhtyvät johtamaan pelastustoimintaa.
-

4.1.7.2. Varautuminen häiriötilanteisiin

Suuronnettomuudet

Nykytila

Suuronnettomuuksien hallitsemiseksi vaadittavat hälytystoimenpiteet on suunniteltu vastemäärityksessä ja viety Ericaan. Suuronnettomuussuunnitelmana käytetään eri toimijoiden yhteisesti laadittua lento-onnettomuussuunnitelmaa. Suuronnettomuusharjoituksia pidetään enintään kolmen vuoden väliajoin erityistä vaaraa aiheuttavissa kohteissa (ulkoisen pelastussuunnitelman kohteet). Muissa kohteissa harjoitellaan säännöllisesti koulutussuunnitelman harjoitusohjelman mukaisesti.

Päätös

- Suuronnettomuusvalmiuksia testataan eri onnettomuustyyppiharjoituksilla vähintään kerran vuodessa eri tahojen toimijoiden kanssa ja eri puolilla Pohjois-Savoa.
- Laaditaan suuronnettomuussuunnitelma, jossa tuodaan esiin alueellisen riskienarvioinnin mukaiset onnettomuustyytit ja niihin varautuminen.
- Kohteissa, joihin vaaditaan laadittavaksi ulkoinen pelastussuunnitelma, pidetään harjoitus vähintään kolmen vuoden välein.

Häiriötilanteet ja viranomaisten välinen yhteistyö

Nykytila

Pelastuslaitos huolehtii omalta osalta pelastustoimen ja varautumiseen kuuluvien eri viranomaistahojen yhteistyön koordinoinnista. Pelastuslaitoksen nimeämä pelastusviranomainen toimii alueella väestönsuojeluasioiden asiantuntijana ja koordinoijana. Näitä ovat erityisesti poliisi-, sosiaali- ja terveysviranomaiset sekä puolustusvoimat ja rajavartiolaitos.

Pelastuslaitoksen pääsidosryhmät viranomaistaholla ovat: eri ministeriöt ja Itä-Suomen Aluehallintovirasto, Itä-Suomen poliisilaitos, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ja ensihoitokeskus, Pohjois--Savon ELY-keskus, Kuopion hätäkeskus, Väylävirasto, Suomen Metsäkeskus, Pohjois-Savon aluetoimisto, Pohjois-Savon kuntien viranomaiset sekä kuntien eri toimialoista vastaavat virastot ja laitokset. Lisäksi läheistä yhteistyötä tehdään seuraavien toimijoiden kanssa: Kuopion

Energia Oy, Kuopion Sähköverkko Oy, Savon Voima Verkko Oy, Vapepa/SPR ja ELVAR-toimikunta.

Palokuntasopimukset on laadittu vapaaehtoisten palokuntien sekä tehdaspalokuntien kanssa ja yhteistoimintasopimukset on laadittu järvipelastusseurojen ja puolustusvoimien kanssa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on valtakunnallisessa yhteistyössä pelastustoimen kumppanusverkostossa muiden pelastustoimen alueiden kanssa. Kumppanusverkostossa toimi pelastusjohtajien ryhmä, ja neljä palvelualueita, jotka ovat turvallisuus-, pelastustoiminta-, ensihoito- ja tukipalvelut. Kumppanusverkoston tavoitteena on yhdenmukaistaa pelastuslaitosten toimintaa. Turvallisuuspalveluiden alla toimii lisäksi alatyö-ryhmiä (rakenteellinen, valvonta, palontutkinta, paloriski-ilmoitukset, yleisötapahtumat ja erikoistehosteet, turvallisuusviestintä), joissa kaikissa on nimetty jäseniä myös Pohjois-Savon pelastuslaitokselta.

Pohjois-Savon varautumisen yhteistyörakenteet on päivitetty ja selkeytetty vuoden 2023 alussa aloittavaan Pohjois-Savon valmiuskokoonpanoon (P-S Turva), jossa jäseninä ovat alueen tärkeimmät yhteistyötahot normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Valmiusverkostossa kehitetään maakunnan varautumista ja valmiussuunnittelua poikkileikkaavasti koko maakunnan alueella. Valmiusjohtoryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa sen valmiustasoa nostetaan. Valmiusjohtoryhmän koollekutsumisesta järjestelyineen huolehtii pelastuslaitos.

Valmiuskokoonpanoon kuuluu lisäksi kiinteänä osana valmiusfoorumi, jossa on laajasti edustettuina eri viranomaisten ja toimijoiden varautumisvastaavia. Valmiusfoorumin tehtävänä on ennakoida, valmistella, yhteensovittaa, esitellä ja raportoida ajankohtaisia varautumisasioita. Tarpeen tullen perustetaan niin sanottuja ad hoc -työryhmiä, kuten esimerkiksi alueellisen riskinarvioinnin päivittäminen, tulevien harjoitusten suunnittelu ja toteutus sekä yhteistoimintasuunnitelmien laatiminen tai päivittäminen.

Valmiusjohtoryhmä, valmiusfoorumi sekä ad hoc- työryhmät tekevät keskenään tiivistä yhteistyötä. Lisäksi yhteistyötä tehdään kuntien ja paikallistason sekä YT-alueiden kanssa.

Päätös

- Pelastuslaitos osallistuu vuoden 2023 alussa aloittavan Pohjois-Savon valmiusfoorumin sekä siihen kiinteästi kuuluvien valmiusjohtoryhmän sekä tarpeen tullen perustettavien ad hoc -työryhmien koollekutsumisesta ja toiminnan käytännön järjestelyihin.
 - Pelastuslaitoksen johtokeskus tiedottaa kunnille häiriötilanteiden uhkasta ja tilannekuvasta.
-

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

- Pelastuslaitos antaa asiantuntija-apua kunnan valmiussuunnittelussa ja varautumisjärjestelyissä sekä osallistuu omalta osaltaan valmiusharjoitusten suunnitteluun ja toteuttamiseen.
- Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistyötä kaikkien pelastustoimen alueiden sekä maakunnassa toimivien viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien järjestöjen kanssa.
- Yhteistyötä jatketaan pelastuslaitosten kumppanuusverkostossa muiden pelastuslaitosten kanssa valtakunnallisella tasolla.
- Pohjois-Savon maakunnassa pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja yhteisöjen kanssa solmitut yhteistoimintasopimukset uusitaan tarvittaessa.

4.1.7.3. Poikkeusolot

Varautuminen poikkeusoloihin

Nykytila

Vuoden 2022 aikana Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut radikaalisti, mikä edellyttää pelastuslaitokselta yhä enemmän varautumiseen ja väestönsuojeluun liittyvää suunnittelu- ja yhteistyötä. Pelastuslaitos on varautunut poikkeusoloihin valmiussuunnitelmalla, joka sisältää tarvittavat suunnitelmat pelastuslaitoksen laakisääteisten tehtävien hoitamiseksi poikkeusoloissa. Poikkeusoloissa, jos on paljon päällekkäisiä tehtäviä laajoilla alueilla, voidaan valmiuslain nojalla ottaa valmiuslain käyttöönoton mukaan päätettyjä lisävaltuuksia liittyen mm. henkilöstön, kaluston tai kiinteistöjen hyödyntämiseen pelastustoimen tarpeisiin. Valmiussuunnitelmassa on käsitelty pelastuslaitoksen oman henkilöstön tehtävien priorisointia ja pelastusasemien resurssien muutoksia. Muun muassa valvontatoimintaa vähennetään tarkoituksenmukaisella tavalla, jotta saadaan tarvittaessa lisää henkilöresurssia pelastuslaitoksen johtokeskus- ja muuhun pelastustoimintaan mukaan.

Myöskin pelastusasemien resurssia voidaan siirtää tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että hiljaisemmilta tai pienemmän riskin alueilta siirretään resurssia suuremman riskin vastealueille. Henkilöstöä täydennetään sivutoimisella ja sopimussuhteisella henkilöstöllä. Pelastuslaitos on osallistunut säännöllisesti Puolustusvoimien järjestämiin johtokeskus- ja tilannekuvaharjoituksiin, jossa kuvataan valmiuslain käyttöönottoa ja poikkeusoloihin siirtymistä. Keväällä 2020 oli koronatilanteen myötä todellinen valmiuslain käyttöönotto, jossa kuitenkin ei tarvinnut turvautua valmiussiirtoihin.

Edellä mainittua periaatetta voidaan soveltaa myös normaaliaikoina resurssin turvaamiseksi vilkkaammilla pelastusasemilla, jos vahvuudet ovat äkillisesti

pienentyneet esimerkiksi työvuoron joukkosairastumisen tai karanteenipäätösten vuoksi (laajat tartuntataudit, esimerkiksi korona), eikä ylityö- tai muut normaaliajan vahvuuden korvaamisen nopeat toimenpiteet ole tuottaneet tulosta.

Poikkeusolojen pelastustoiminta perustuu normaaliolojen järjestelmiin. Pelastuslaitoksen johtokeskus-työskentelystä on laadittu toimintaohjeet, joissa huomioidaan poikkeusolojen vaatimukset.

Pelastuslaitos huolehtii osaltaan väestönsuojeluun liittyvistä tehtävistä ja ylläpitää niiden edellyttämää valmiutta sekä sovittaa yhteen eri viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen toimintaa poikkeusolojen pelastustoiminnassa. Pelastuslaitos on sovittanut yhteen evakuointisuunnitelmia yhteistyössä alueen kuntien ja muiden osapuolten kanssa.

Pelastuslaitos huolehtii yhteistoiminnasta niiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joille pelastuslaissa on määrätty velvoite osallistua väestönsuojeluun liittyviin varautumistehtäviin.

Kukin viranomainen, virasto ja laitos vastaavat poikkeusoloissa väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

Pelastuslaitos ylläpitää oman henkilöstön henkilövaraukset (VAP) ajan tasalla. Henkilövaratut henkilöt on vapautettu aseellisesta/aseettomasta palveluksesta.

Alueen kunnissa väestönsuojelutehtäviin varatun henkilöstön koulutustilanne on epäyhtenäinen. Pelastuslaitos ylläpitää omalta osaltaan poikkeusolojen varalle tehtyjä henkilö-, rakennus- ja ajoneuvovaroja yhteistoiminnassa alueen kuntien kanssa.

Väestönsuojaamisen strategian mukaan yleisenä tavoitteena on väestön kyky suojautua normaaliolojen onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa siten, että ihmishenkiä ei menetetä puutteellisten suojaamismahdollisuuksien vuoksi. Poikkeusolojen osalta tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin.

Normaaliolojen onnettomuuksissa ja muissa vaaratilanteissa suojaamiskeinot ovat suojautuminen asuin- tai muihin sisätiloihin sekä suojaväistö. Riskinarviointin perusteella muutoin vastaavissa kohteissa varaudutaan väestönsuojien käyttämiseen myös normaalioloissa.

Poikkeusoloissa väestö varaudutaan suojaamaan riskiarvioiden ja uhkatilanteiden mukaisesti olemassa oleviin väestönsuojiiin, mahdollisimman hyvän suojan antaviin sisätiloihin tai evakuointien avulla.

Pelastustoimen alueella väestönsuojapaikkoja ei voida osoittaa kaikille maakunnan alueella asuville henkilöille. Osa suojapaikoista on työpaikkojen suojissa. Mikäli yritys tai taloyhtiö ei ole varannut väestönsuojapaikkoja olemassa olevista suojista, on yrityksissä ja taloyhtiöissä varauduttava tilapäisväestönsuojien

rakentamiseen. Haja-asutusalueilla ei suojapaikkoja yleensä ole ja niillä on varauduttava suojautumaan sisätiloihin ja mahdollisuuksien mukaan tilapäissuojiiin. Väestönsuojapaikkatilanne vaihtelee kunnittain.

Väestönvaroittimien osalta ei I- ja II-riskialueilla ole ulkokuuluvuuden osalta täyttä kattavuutta.

Poikkeusoloissa tapahtuvaa omatoimisen varautumisen johtamista varten Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alue on jaettu suojelulohkoihin. Pääperiaatteessa jokainen kunta on oma lohkonsa. Vanhat tai tulevat kuntaliitokset eivät vaikuta lohkonumerointiin tässä vaiheessa. Lohkojen rajat kulkevat vanhoja kuntien välisiä rajoja pitkin. Kunnista Iisalmi, Siilinjärvi, Kuopio ja Varkaus on muodostettu useampi kuin yksi lohko, johtuen kunnan suuresta asukasmäärästä.

Pelastustoimelle alisteisten suojelulohkojen johtaminen tapahtuu pelastustoimen johtokeskuksesta yhteistyössä kuntien johtokeskusten kanssa. Lisäksi alueen kunnat voivat muodostaa omista resursseistaan pelastustoimintaa tukevia ryhmiä, kuten raivaus-, muonitus- ja lääkintäryhmiä.

Pelastuslaitoksen ylläpitää alueen suojelulohkojen jakoa ja on kouluttanut oman resurssinsa tueksi reserviläisiä, joita voidaan käyttää suojelulohkojen johtokeskustoiminnassa. Kuntien kykyä muun muassa tilapäissuojien rakentamiseen ja pelastustoimintaa tukevien muodostelmien kokoamiseen poikkeusoloissa on seurattu valmiussuunnittelun ja kuntien varautumisen tukemisen yhteydessä.

Päätös

- Pelastuslaitoksen varautumisen ja väestönsuojelun suunnittelun tehtäviä hoitavat riskienhallinnan sektorille sijoittuvat valmiuspäällikkö ja valmiuskoordinaattori 2 htv.
 - Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma on ajan tasalla ja sen päivitystarve tarkistetaan kaksi kertaa vuodessa sekä tarvittaessa.
 - Valmiussuunnitelmassa kuvataan henkilöstön työtehtävien priorisointi ja tarvittaessa toteutettavat pelastusasemien resurssin muutokset, siten että pienemmän riskien pelastusasemilta täydennetään resurssia suuremman riskin vastalueille.
 - Pelastuslaitoksen johtokeskuksen ja alueen kuntien johtokeskusten yhteistyötä kehitetään vuosittaisissa tilaisuuksissa.
 - Poikkeusolojen pelastustoimintaan käytetään pääsääntöisesti normaaliajan muodostelmien kalustoa.
 - Tilannekuvan luomiseen ja ylläpitämiseen käytetään saatavilla olevia yhteisesti käytettäviä järjestelmiä, jotka tukevat johtamis- ja tiedottamistoimintaa.
-

- Pelastuslaitoksella on tarvittavat resurssit (henkilöstö, materiaali ja toimitilat) väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Pelastuslaitoksen henkilöstön VAP-tilanne pidetään ajan tasalla.
- Väestönsuojelumuodostelmien koulutus- ja täydennyskoulutustarpeet sekä tavoitteet määritellään kuntien eri toimialojen ja pelastuslaitoksen kanssa yhdessä.
- Uusia viestintään ja väestönvaroittamiseen tarkoitettuja teknisiä ratkaisuja otetaan käyttöön.
- Pelastuslaitos suunnittelee mahdolliset evakuoinnit yhteistyössä kuntien kanssa. Kuntia ohjataan päivittämään evakuointisuunnitelmat palvelutasopäätöksen suunnittelukausittain tai muutoin tarpeen mukaan.
- Pelastuslaitos tekee yhteistyötä kaavoittajien ja rakennuslupaviranomaisten kanssa niin, että väestönsuojien tarve tulee otetuksi huomioon säädösten ja ohjeiden mukaisesti.
- Väestön varoittamiseen tarvittavien hälytysjärjestelmien ylläpidosta vastaa pelastuslaitos. Hälytin-järjestelmän ulkokaiuttimet sijoitetaan I- ja II-riskialueille sekä kuntakeskuksiin, esimerkiksi pelastusasemalle. Palvelutasopäätöskaudella hälyttimiä uusitaan tarpeen mukaan. Haja-asutusalueilla väestön varoittamiseen käytetään ensisijaisesti olemassa olevia sähköisiä viestintäkeinoja, kuten 112 Suomi -mobiilisovellusta, radiota ja tarvittaessa televisiota.
- Erityiskohteiden väestönsuojat tarkastetaan palotarkastusten yhteydessä.
- Pelastuslaitos perustaa suojelulohkot poikkeusoloissa tilanteen niin vaatiessa.

4.1.8. Valmiussuunnittelun tukeminen

Valmiuslain mukaan tulee valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion liikelaitosten ja muiden valtion viranomaisten sekä kuntien valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muiden toimenpitein varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Nykyisin on havaittu, että yhteiskunnan toiminta voi häiriintyä merkittävästi myös tilanteissa, jotka eivät täytä poikkeusolojen tunnusmerkistöä. Tällöin puhutaan normaaliolojen häiriötiloista ja erityistilanteista, jotka on määritelty yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiassa sekä nostettu esiin kansallisessa riskiarviossa 2018.

Valmiuslaissa kunnille ja kuntien toimialoille on määrätty valmiussuunnittelu- ja varautumistehtäviä. Kuntien valmiussuunnittelun tavoitteena on, että kunta pystyy tuottamaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeät palvelut ja täyttämään lakisääteiset tehtävänsä kaikissa olosuhteissa. Jotta kunnat pystyvät

tuottamaan nämä palvelut, tarvitsevat ne riittävät resurssit, jotka ovat käytettävissä näissä tilanteissa. Tätä kuntien varautumista tuetaan vuosittaisilla seminaareilla.

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa on kunnilla merkittävä rooli peruspalvelujen tuottajana. Poikkeusoloissa varautumista johtaa, valvoo ja yhteen sovittaa valtioneuvosto sekä kukin ministeriö hallinnonalallansa. Kunnanjohtajat vastaavat kunnissaan varautumisesta ja valmiussuunnittelusta. Osassa alueen kunnista on kunnanjohtajan tueksi nimetty erikseen varautumisasioista vastaava henkilö. Valmiussuunnittelutilanne alueen kunnissa on vaihteleva.

Päätös

- Pelastuslaitos tukee kuntien valmiussuunnittelua kuntien kanssa sovitulla tavalla. Kuntia ohjataan päivittämään toimialakohtaiset valmiussuunnitelmansa.
- Pelastuslaitos järjestää kuntien varautumisen yhteyshenkilöille vuosittain keväällä ja syksyllä kokoontumisen, jossa koulutetaan ja käydään läpi ajankohtaisia varautumisasiota.

4.1.9. Pelastustoiminnan ohjeet ja suunnitelmat

Sammutusvesisuunnitelma

Nykytila

Pelastuslain mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Kuntien velvollisuutena on sammutusveden järjestäminen alueen pelastustoimen tarpeisiin. Sammutusvesijärjestelyt ja suunnitelmat perustuvat pääosin pelastusajoneuvoilla kuljetettavan sammutusveden (säiliövesi) lisäksi kuntien ylläpitämiin vesijohtoverkostoihin, niiden suurituottoisiin vesiasemiin ja paloposteihin sekä luonnonvedenottoaikkoihin. Tulipalotilanteessa voidaan vesijohtoverkostosta saada taajamissa sammutusvettä riittävästi vain suurempien vesilaitosten runkoputkistoista. Suuri määrä sammutusvettä otettuna vesijohtoverkostosta saattaa aiheuttaa veden laadun merkittävän heikkenemisen sakkautumien lähtiessä liikkeelle.

Vesihuoltolaki ei edellytä kuntia laatimaan erillistä sammutusveden hankintasuunnitelmaa. Tämän johdosta Pohjois-Savon pelastuslaitos päivittää sammutusveden saannin turvaavan erillisen sammutusvesisuunnitelman yhdessä alueen kuntien kanssa. Kaavasuunnittelun yhteydessä perinteisen palopostijärjestelmän palopostit pääsääntöisesti korvataan uudenaikaisilla vesiasemilla. Suunnitelman sammutusvedenhankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) on päivitetty syksyllä 2022.

Sammutusvesisuunnitelma ohjaa sammutusveden käyttöä pelastuslaitoksella. Pelastuslaitoksen sammutus-vesisuunnitelman sammutusvedenhankinta ja toimittaminen vastaavat palvelutasopäätöksessä määritellyjä onnettomuusuhkia.

Päätös

- Sammutusvesisuunnitelma päivitetään kerran vuodessa tai tarvittaessa. Pelastuslaitos vastaa sammutusvesisuunnitelmasta.

Ulkoiset pelastussuunnitelmat

Nykytila

Ulkoisille pelastussuunnitelmille on määritely vastuuhenkilöt, joiden tehtävänä on huolehtia ulkoisen pelastussuunnitelman sisällön ajantasaisuudesta, harjoitusten suunnittelusta ja yhteistyöstä toiminnan harjoittajan kanssa. Ulkoisten pelastussuunnitelmien sisältö tarkastetaan aluehallintoviraston (AVI) toimesta kolmen vuoden välein. Ulkoisten pelastussuunnitelmien koordinoinnista vastaa pohjoisen toimialueen palopäällikkö.

Päätös

- Pelastustoiminnan suunnitelmat laaditaan asetuksen pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018), pelastuslain, pelastuslaitoksen strategian ja muuttuvan toiminnan edellyttämällä tavalla.
 - Kohteista, joissa on automaattinen paloilmoitin, laaditaan yhteistyössä kiinteistön omistajan kanssa kohdekortti. Kohdekorttien laadinta ohjeistetaan valvontatehtävien yhteydessä.
 - Ulkoisten pelastussuunnitelmien sisältö tarkastetaan säännöllisesti ja sitä ylläpidetään Sisäministeriön ohjeen mukaisesti.
 - Ulkoisten pelastussuunnitelmien harjoitukset pidetään vähintään kolmen vuoden välein. Harjoitukset ovat kiinteä osa pelastustoiminnan johtamisen kehittämistä ja pelastustoiminnan johtajien osaamisen ylläpitämistä.
-

4.1.10. Öljytorjunta

Nykytila

Pelastuslaitos vastaa pelastuslain mukaisesti öljytorjunnan varautumisesta ja torjunnasta sekä sen johtamisesta maalla ja sisävesistöissä pelastustoimen alueella. Pelastustoimintaa johtaa alueen pelastusviranomainen. Öljyvahingon torjuntaa johdetaan pelastuslain mukaisesti kuten mitä tahansa muuta onnettomuutta. Pelastuslaitos tekee ilmoituksen ensitorjunnan päättymisestä öljyvahingon jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle eli kunnalle. Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (PSELY) ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle. Alueen kuntien eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa jälkitorjunnasta siten kuin alueen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa on tarkemmin määrätty.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, ohjaus ja valvonta sekä torjunnan valtakunnallinen järjestäminen kuuluvat sisäministeriölle. Pelastuslaitos vastaa ensitorjunnan johtamisesta sekä pelastustoimen alueen torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta. Pohjois-Savon ELY-keskus osallistuu pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun.

Saimaan alueen pelastuslaitosten välinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma (Saimaan syväväylän alueen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelma) on laadittu kattamaan koko Saimaan syväväylän aluetta.

Pelastuslaitoksella on toistaiseksi voimassa oleva öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Viimeinen päivitys on vuodelta 2022. Käyttö- ja hankintakustannuksia koskevien kohtien tarkistaminen tapahtuu joka neljäs vuosi. Suunnitelman muutos on saatettava tiedoksi ELY-keskukselle ja aluehallintovirastolle. Öljytorjuntasuunnitelmassa kunnat jaetaan riskien perusteella eri ryhmiin ja pelastusasemat varustetaan riskien mukaisella torjuntakalustolla. Alueen kuntien perustiedot ja öljytorjunnan valmiustasot on esitetty öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa. Kalustonhankintasuunnitelma on päivitetty vuosille 2019–2023.

Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa vahingon jälkitorjunnasta.

Öljyvahinkojen torjunnasta huolehditaan voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti. Torjuntatasot on määriteltävä kuntakohtaisesti. Öljyvahinkojen jälkihoito tukeutuu kuntien organisaatioihin.

Öljyntorjuntatehtävissä käytetään pelastuslaitoksen erityisesti öljyntorjuntatehtäviin hankittua kalustoa.

Pelastuslaitoksen suurimmat alukset (E- ja F-luokka) vaativat miehistöltä asianmukaisen pätevyyskirjan (kuljettajakirja ja koneenhoitajakirja) sekä riittävän määrän harjoitusta ja koulutusta vuosittain, jotta aluksilla voidaan operoida turvallisesti eri vuorokauden aikoina ja sääolosuhteissa.

Päätös

- Öljyntorjunta järjestetään ja kehitetään öljyntorjuntasuunnitelman mukaisesti. Öljyntorjuntasuunnitelman on hyväksynyt Pohjois-Savon ELY-keskus. Öljyntorjuntasuunnitelmassa otetaan huomioon Saimaan syväväylän öljyntorjunnan yleissuunnitelma.
- Pelastuslaitoksella pidetään riittävä määrä koulutettua henkilöstöä veneiden kuljettamiseksi ja miehittämiseksi.
- Palvelutasopäätöskaudella valmistellaan F-luokan öljyntorjunta-alusten uusimista (Varkaus C-luokan ja Kuopio E-luokan aluksilla). Hankinnoissa huomioidaan mahdollisen tulevan Ympäristö-vahinkorahaston avustus. (Öljysuojarahaston korvaava harkinnanvarainen avustus), sekä Saimaan syväväylän alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelma taroituksenmukaisen kaluston määrässä ja alusten luokituksissa.
- Vuosittain järjestetään öljyntorjuntakoulutusta ja riittävä määrä ajoharjoittelua öljyntorjunta-aluksilla.

4.1.11. Kansainvälinen toiminta

Sisäministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille. Vastavuoroisesti sisäministeriö voi pyytää apua Suomeen ulkomailta. Kyseessä voi olla asiantuntija-apu, operatiiviseen pelastustoimintaan osallistuminen tai materiaaliapu.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on valmiudet antavat pelastustoimeen kuuluvaa apua ulkomaille sekä tarvittaessa valmius vastaanottaa pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua suomalaisille.

Pelastuslaitoksen henkilökunnassa on kansainvälisen toiminnan kursseja suorittaneita henkilöitä. Osaamista on muun muassa teknisen avun tukitiimin (TAST) toiminnoista, EU:n pelastuspalvelumekanismen koulutusohjelman Technical Expert (TEC) -kurssilta sekä maastopalomuodostelman (GFFF-V) toimintaan osallistumisesta. Pelastuslaitos on nimennyt sisäministeriölle KV-yhteystoiminnan yhteyshenkilön ja tämän varahenkilön.

Kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuvien kurssit ja koulutukset ovat työntekijälle maksuttomia sekä työnantaja järjestää tarvittaessa osallistujalle sijaisen koulutuksen ajaksi. Koulutukset palvelevat myös kansallista avun antamista toimille pelastuslaitoksille.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää valmiuksia osallistua kansainväliseen ja kansalliseen toimintaan ja osallistuu kansainvälisen pelastustoiminnan harjoitukseen.
- Pelastuslaitoksen henkilöstöä kannustetaan osallistumaan kansainvälisen toiminnan kursseille ja ylläpitämään hankittuja tietoja ja taitoja.
- Pelastuslaitos laatii kansainvälisen avun vastaanottamista varten HNS-suunnitelman (Host Nation Support). Suunnitelmaa voidaan hyödyntää myös toisen pelastuslaitoksen alueelta tulevan avun vastaanottamisessa.
- Pelastuslaitos osallistuu Itä-Suomen pelastuslaitosten maastopalomuodostelman (GFFF-V) toimintaan

4.2. Yhteiset palvelut, tukitoiminnot ja muut palvelut

4.2.1. Ensihoitopalvelut

Ensihoito on akuuttisairaanhoidoa, jonka tavoitteena on saavuttaa potilas ja aloittaa välittömät ensihoitotoimet mahdollisimman pian. Ensihoito vastaa potilaan kii-reellisestä tilanarvioinnista ja ensihoidosta pääasiallisesti hoitolaitosten ulkopuolella ympäri vuorokauden.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos toteuttaa omana tulosityksikkönään ensihoitopalveluja Kuopiossa, Varkaudessa sekä Suonenjoella. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on merkittävä rooli maakunnallisessa ensihoidossa. Pelastuslaitos tuottaa koko maakunnan alueella ensivastetoimintaa. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella

on välittömässä ympärivuorokautisessa valmiudessa 8 ensihoitoyksikköä ja yksi 12 h ensihoitoyksikkö. Ympärivuorokautisista ensihoitoyksiköistä 2 yksikköä on pelastajien miehittämiä ”synergiayksiköitä”, joiden henkilöstö on tarvittaessa käytettävissä pelastustoimen tehtäviin.

Perustasoinen ambulanssi pystyy antamaan yksinkertaista hengenpelastavaa lääkehoitoa ja suorittamaan ensihoitotoimenpiteitä. Hoitotason ambulanssi kykenee puolestaan hoitamaan potilasta tehostetun hoidon ja ensihoitolääkkeiden avulla. Pelastuslaitoksen ensihoidossa työskentelee tällä hetkellä perustason sekä hoitotason ensihoitajia, ensihoitaja-palomiehiä, palomies-lähihoitajia sekä pelastajia. Perustason ensihoidon yksikön henkilöstöltä edellytetään ensihoitopalvelusta annetun asetuksen (585/2017) mukaista kelpoisuutta. Kuitenkin ainakin toisen ensihoitajan on oltava terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on ensihoitoon suuntautuva koulutus.

Hoitotason ensihoidon yksikön henkilöstöltä edellytetään ensihoitopalvelusta annetun asetuksen (585/2017) mukaista kelpoisuutta siirtymäsäännös huomioon. Hoitotason ensihoitajan on kuitenkin oltava terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö.

Ensivaste puolestaan on osa porrastettua ensihoitojärjestelmää, jonka tarkoituksena on lähettää potilaan luo lähin mahdollinen pelastustoimen yksikkö. Ensivasteyksiköitä (EVY) käytetään kiireellisissä tapauksissa potilaan tavoittamisviiveen vähentämiseksi tai ambulanssin lisätueksi. Ensivasteyksikkönä voi toimia esimerkiksi paloauto, jonka henkilöstö on koulutettu asiaankuuluvilla kursseilla. Paikkakunnasta riippuen Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ensivastetoiminnassa työskentelee pelastajia, joilla on terveydenhuoltoalan tutkinto sekä ensivastekoulutuksen käyneitä sopimuspalokuntalaisia. Pelastuslaitoksen koulutetut ensivastehenkilöt osallistuvat A-kiireellisyysluokan ensihoitotehtäviin tarvittaessa. Ensivasteyksikkö kykenee vähintäänkin aloittamaan hätäensiavun ja tekemään määrättyjä hätätoimenpiteitä, esimerkiksi suorittamaan sydämen ulkoisen defibrilloinnin. Ensivasteyksikön henkilöstöstä vähintään kahdella henkilöllä tulee olla ensivastetoimintaan soveltuva koulutus ja kelpoisuus.

Päätös

- Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää ensihoitopalvelun tuotantoaan asemapaikojen ja yksiköiden osalta.
 - Pelastuslaitoksen henkilöstön tuottama ensivastevalmius hoidetaan pelastustoimen valmiuden yhteydessä ja ensivasteyksikön lähtövalmius on sama kuin pelastustoiminnan lähtövalmius. Ensivastetoimintaa kehitetään parantamalla henkilöstön osaamistasoa ja yhtenäistämällä ensivasteyksiköiden kalustoa.
-

- Terveydenhuoltoviranomaisten kanssa tehdään säännöllisesti yhteistyötä osallistamalla koko Pohjois-Savon alueen ensihoitotoiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun sekä osaltaan ensihoidon palvelutasopäätöksen valmisteluun.
- Pelastuslaitos kehittää edelleen tuottamiaan ensihoitopalveluitaan. Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja laadun varmistaminen tapahtuvat yhdessä ensihoidon järjestämisvastuussa olevan terveydenhuoltoviranomaisen kanssa.

4.2.2. Tekniset palvelut

Nykytila

Tekniikan palveluja tuotetaan toimialan turvallisuuspalvelujen palvelualueelta omana palveluna ja osin ostopalveluina. Oma palvelutuotanto on huoltovarmuuden ja jatkuvuuden hallinnan kannalta tärkeää. Kaluston kehittämiseen ja hankintasuunnitelmien laadintaan osallistuu pelastustoimintatiimi, joka koostuu koko pelastuslaitoksen alueelta valituista henkilöistä. Tiimissä ovat kaikki kolme toimialuetta edustettuina.

Teknisissä palveluissa huolehditaan pelastuslaitoksen kaluston huollosta, korjaustoiminnasta, määräaikaistarkastuksista ja -katsastuksista ja keskitetyistä kalusto- ja suojaruustehankinnoista. Tekniset palvelut tarjoavat mahdollisuuksien mukaan uravaihtoehtoja palomiehille, joiden savusukellus- ja pelastustoimintaan osallistumisen toimintakyky ei ikääntymisen tai muiden syiden osalta ole mahdollista, ja joilla on erikoisosaamista teknisen palvelujen tehtäviin.

Pelastuslaitos on vastannut kahdeksan pelastuslaitoksen raskaan kaluston hankintojen kilpailutuksesta, ja myös yhdeksän laitoksen pienkaluston kilpailutuksesta. Sansia Oy toimii kilpailutustoiminnan järjestäjänä.

Pelastustoimintatiimi toimii aktiivisesti sammutus- ja pelastustyökalujen ja viestivälineiden toiminnan yhteensovittamiseksi ja kehittämiseksi. Teknisten palveluiden henkilöstön erityisosaamista ylläpidetään ja kehitetään.

Päätös

- Hyvinvointialueen turvallisuuspalveluiden tekniset palvelut ja pelastuslaitoksen pelastustoimintatiimi osallistuvat investointihankkeiden valmisteluun. Raskaan ajoneuvokaluston hankintasopimukset kilpailutetaan määräajoin.

4.2.3. Kalusto ja varusteet

Kaluston uusimisen ja kehittämisen tulee olla jatkuvaa, jotta voidaan työskennellä turvallisella, luotettavalla ja nykyajan vaatimukset täyttävällä kalustolla. Hyvä ja

tarkoituksenmukainen, nykyaikainen kalusto ja suojaruusteet ovat tehokkaan ja turvallisen työskentelyn edellytyksiä, ja motivoi koko henkilökuntaa työssään. Hyvät työskentelyn edellytykset, nykyaikainen kalusto ja tarkoituksenmukaiset varusteet innostavat sopimushenkilöstö liittymään mukaan pelastuslaitoksen toimintaan, ja edesauttavat myös sopimushenkilöstöä pysymään pelastuslaitoksen toiminnassa mukana. Henkilökohtaiset suojaruusteet tulee olla nykyaikaisia sekä voimassa olevien määräysten mukaisia ja niitä uusitaan tarpeen mukaan. Puhdas pelastusasema -käytäntöjen ja hyvän varustehuollon avulla saadaan syöpävaarallisille yhdisteille altistumista vähennettyä.

Teknisiä palveluita kyetään tuottamaan myös normaaliajan, häiriötilojen, poikkeusolojen ja näiden erityistilanteiden aikana.

Nykytila

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien kalusto on pääosin nykyaikaista. Suojaruusteita tarkastetaan vuosittain ja uusitaan tarvittaessa. Sammutusasuissa on siirrytty kalvopukuihin, jotka on nähty suojaavammaksi pienhiukkasaltistumisen suhteen, ja sammutustehtävien jälkeiseen kaluston ja varusteiden käsittelyyn kiinnitetään huomiota. Teknisten palvelujen jatkuva saatavuus huolto- ja hankintatoimissa on koordinoitu kalustomestarin ja kalustoesimiehen kautta koko alueella.

Kuopion päivystävällä palomestarilla ja varalla olevilla palomestareilla on käytössään pelastustoiminnan johtamista varten varusteltu johtoauto. Pelastuslaitoksen käytössä olevien sammutusautojen keski-ikä on vuonna 2020 15 vuotta ja säiliöautojen keski-ikä yli 17 vuotta. 30 vuotta tai sitä vanhempia sammutus- tai säiliöautoja on hälytysvasteessa yhteensä kahdeksan vuonna 2020.

Pelastuslaitoksella on käytettävissään muutamia vara-autoja. Niitä käytetään varsinaisen hälytyskaluston ollessa huollossa, rikki tai tarkastuksissa sekä sammutus- ja pelastustyön kursseilla, jotta koulutukseen ei tarvitse kiinnittää hälytyskalustoa. Hankintasuunnitelman mukaisesti sammutus-, säiliö- ja muuta raskasta ajoneuvokalustoa pyritään uusimaan vähintään kaksi autoa/vuosi. Raskaita ajoneuvoja (kuorma-autoja ja erikoisajoneuvoja) on yhteensä 75 ja johto- ja miehistöautoja (pakettiautoja ja vanhoja ambulansseja) on 36. Veneitä on 45 ja kausikalustoa (mönkijät, moottorikelkat, hydrokopteri) 20. Venetrailereita, jarrullisia katsastettavia ja jarruttomia perusperäkärriä on yhteensä 132.

Muun pelastustoiminnan edellyttämä ajoneuvo- ja irtokaluston laatu, määrä sekä uusimisen tarve on määritelty erikseen tarkempien sopimusten ja suunnitelmien perusteella.

Sopimuspalokuntien käytössä on sopimusten mukaisesti pääasiassa pelastuslaitokselta saatuja sammutus- ja säiliöautoja; osa autoista on yli 30 vuotta vanhoja.

Päätös

- Pelastuslaitoksen välittömässä valmiudessa käytettävää ajoneuvokalustoa uusitaan siten, että sammutus- ja säiliöautot ja muu ajoneuvo- ja erikoiskalusto ovat hyvässä toimintakunnossa. Ajoneuvokaluston keski-ikä pyritään pitämään enintään 15–20 vuodessa.
- Varakaluston määrä arvioidaan kriittisesti toimintavalmiuteen, tavoitettavuuteen ja varautumiseen perustuen. Kalustoa kierrätetään vilkkaammilta pelastusasemilta hiljaisimmille pelastusasemille kaluston kierrätysuunnitelman mukaisesti. Vanhojen autojen käytöstä luovutaan sitä mukaa, kun yksittäisten runkojen korjaus- ja ylläpitokustannukset tulevat epätarkoituksenmukaiseksi.
- Pelastuslaitoksen käytössä on riittävä määrä pelastustoimen tehtäviin soveltuvia veneitä. Veneiden ja alusten uusimistarve on yksi alus tai vene/vuosi. Veneiden uusinnassa tulee ottaa huomioon alueellinen öljyntorjuntasuunnitelma, tarkoituksenmukaisuus ja että veneen hallinnasta ei tule ylimääräistä haastetta kuljettaja- ja konemiesten pätevyysvaatimusten kanssa.
- Kestävä kehitys, ympäristötekijät ja ilmastomuutos otetaan huomioon kalusto- ja varustehankinnoissa. Sähkö- ja hybridautojen kehitystä seurataan.
- Henkilökohtaisia suojavaarusteita uusitaan vuosittain kausihankintasuunnitelman mukaisesti. Varustuksesta laaditaan pukeutumishje, jolla määritellään työntekijöiden varustus erilaisiin työtehtäviin. Yhtenäinen ja asianmukainen varustus ovat osa hyvää työnantajakuvaa.

4.2.4. ICT/Pelastustoimen tieto- ja viestijärjestelmät

Tieto- ja viestijärjestelmät muodostavat perustan Pohjois-Savon pelastuslaitoksen operatiiviseen ja päivittäiseen johtamiseen, tiedonhallintaan ja tiedolla johtamiseen. Tieto- ja viestijärjestelmien käytettävyys, saatavuus sekä niiden sisältämän tiedon eheys ja luotettavuus ovat pelastuslaitoksen toiminnan kannalta kriittisen tärkeitä. Pelastuslaitoksella on osoitettu tieto- ja viestijärjestelmien hallintaan, ohjeistamiseen ja ylläpitämiseen päätoimisesti kolme henkilötyövuotta.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen käytössä toimialariippumattomia (TORI) ja toimialasidonnaisia (TOSI) tieto- ja viestijärjestelmiä. Nämä järjestelmät koostuvat yleensä, ohjelmistoista, palvelimista, järjestelmien käyttämisestä viestiyhteyksistä ja päätelaitteista. Näiden järjestelmien toimittajina toimii niin valtakunnallisia toimijoita kuin Pohjois-Savon Hyvinvointialueen sopimuskumppaneita. Järjestelmien ylläpitäjinä toimii edellä mainitut toimijat, sopimuskumppanit sekä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilökunta.

Pelastuslaitoksen käyttämiä viestijärjestelmiä ovat esimerkiksi matkapuhelinjärjestelmät ja operatiiviset radioverkot. Näistä operatiivisia radioverkkoja käytetään pelastustehtävillä pelastustoiminnan johtamiseen kaikilla johtamisen tasoilla ja moniviranomaistoimintaan. Operatiiviset radioverkot ovat Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kansalaisille tuotettavien pelastuspalvelujen kannalta kriittisiä ja niiden toiminta tulee turvata kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen käyttämiä tietojärjestelmiä ovat esimerkiksi hallinnossa käytettävät TORI-järjestelmät ja esimerkiksi palotarkastuksien kirjaamiseen, pelastustoiminnan johtamiseen, tilannekuvan ylläpitämiseen käytettävät TOSI-järjestelmät. Näistä järjestelmistä erityisesti pelastustoiminnan johtamiseen käytettävät esimerkiksi kenttäjärjestelmät ovat pelastuslaitoksen kansalaisille tuotettavien pelastuspalveluiden tehokkuuden kannalta kriittisiä.

Tieto- ja viestijärjestelmiä käytetään yleensä jollain päätelaitteella, esimerkiksi henkilöstöhallinnon TORI-järjestelmää voidaan käyttää matkapuhelimilla tai työasemilla. Vastaavasti operatiivista radioverkkoa käytetään sen käyttämiseen suunnitellulla päätelaitteella. Päätelaitteiden ja niihin liitettyjen lisälaitteiden helpokäyttöisyys ja toimintavarmuus ovat esimerkiksi asia, joka vaikuttaa pelastustoiminnan tehokkuuteen ja työturvallisuuteen. Päätelaitteiden toiminnan, tietoturvan, päivitettävyyden ja käytettävyyden takia on tärkeää, että päätelaitteita ei ole liian iäkästä. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on tällä hetkellä haasteita päätelaitteiden elinkaaren hallinnan kanssa.

Tietoturva on kaiken tieto- tai viestijärjestelmissä säilytettävän tai niillä välitettävän tiedon kannalta oleellista. Järjestelmien käyttäjän on pystyttävä olemaan varma, että tieto on eheätä, saatavilla ja luotettavaa. Näiden asioiden varmistamiseksi tietoturvan tulee olla sisäänrakennettuna järjestelmissä, käyttäjät tulee olla ohjeistettu ja koulutettu tietoturvaliikkeen toimintaan ja tiedon säilytyspaikkoja tulee suojata riittävällä fyysisellä ja teknisellä suojauksella. Pohjois-Savon pelastuslaitos on tunnistanut, että sillä on kehitettävää tietoturvan kanssa ja aloittanut toimenpiteet tietoturvan parantamiseksi.

Päätös

- Pelastuslaitos jatkaa toimenpideohjelmaa, jolla saavutetaan lain 906/2019 (Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta) vaatimukset tietoturvan osalta.
 - Pelastuslaitos jatkaa toimenpideohjelmaa, jolla saavutetaan lain 10/2015 (Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkko-toiminnasta) vaatimukset turvallisuusverkon käytön osalta.
 - Pelastuslaitos siirtyy päätelaitteiden osalta elinkaarimalliin, jossa päätelaitteelle määritellään sen käyttöikä. Elinkaarimallia voidaan toteuttaa esimerkiksi leasing ratkaisuin.
-

- Pelastuslaitos varmistaa, että operatiivisessa pelastustoiminnassa käytettävien tieto- ja viestijärjestelmien päätelaitteet ja niiden lisälaitteet ovat ajanmukaisia.
- Pelastuslaitos perustaa ICT-työryhmän, jonka tuottama ICT-tilannekatsaus käsitellään pelastuslaitoksen johtoryhmässä kuukausittain. Ryhmän koollekutsujana toimii pelastuslaitoksen ICT-asiantuntija ja/tai pelastuslaitoksen viestimestari.
- Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti kansallisiin ja EU-tason TOSI- ja TORI-järjestelmien kehityshankkeisiin, esimerkiksi Virve 2.
- Pelastuslaitos varaa uusien tietojärjestelmien suunnitteluun ja käyttöönottoon riittävästi sekä nykyisten järjestelmien ylläpitoon riittävästi resursseja. Henkilökunnan riittävän määrän arvioinnissa pelastuslaitos kuulee TOSI- ja TORI-järjestelmiensä pääkäyttäjiä.

4.2.5. Toimitilat

Pelastustoimen lakisääteisten palveluiden ja palvelutasopäätöksessä päätettävien muiden palveluiden järjestäminen edellyttää tarkoituksenmukaiset toimitilat. Pelastuslaitoksen toimitilat ovat suurelta osin tavanomaisia työpaikkatiloja, mutta niissä korostuvat pelastustoimen toimialaan liittyvät tarpeet. Toimitiloissa on oltava toimisto- ja sosiaalityötilojen lisäksi kaluston ja varusteiden säilytys- ja huoltotilat, koulutus- ja harjoitustoiminnan edellyttämät tilat sekä osassa pelastusasemia myös johtamistilat. Toimitilaratkaisujen on tuettava Puhdas paloasema -toimintamallin toteutusta, jolla ehkäistään palo- ja kemikaalijäämille altistumista. Pelastustoiminnan valmiutta koskevat vaatimukset edellyttävät lisäksi, että toimitilojen sijainti, kalusto ja varusteet, henkilöstö ja henkilöstön valmius vastaavat alueen riskien ja uhkamallien mukaisiin vaatimuksiin. Toimitilojen tulee täyttää toimialan toimitilojen tietoturvaan koskevat ohjeet ja vaatimukset.

Turvallisuusviestinnän palveluiden näkökulmasta on tarpeen, että pelastusasema on helposti saavutettavassa paikassa ja pysäköintimahdollisuuksia on riittävästi. Toiminnan jatkuvuuden kannalta on lisäksi tärkeää, että toimitilaturvallisuus on asianmukaisessa kunnossa ja että toimitiloissa kyetään jatkamaan toimintaa kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksella on käytössään yhteensä 32 pelastusasemarakennusta sekä sopimuspalokunnilla 8 toimitilaa.

Pelastuslaitoksella on tällä hetkellä (syksy 2022) seuraavat merkittävät pelastus-
asemahankkeet menneillään:

- Neulamäen ja Siilinjärven pelastusasemien uudisrakennustyöt ovat käynnissä.
-

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

- Varkauden pelastusaseman uudisrakennus on tavoitteena aloittaa vuoden 2023 keväällä.
- Leppävirran pelastusaseman uudisrakennuksen rakentaminen on tavoitteena aloittaa vuoden 2024 aikana. Hankkeelta puuttuvat vielä suunnitelmat.

Päätös

- Pelastuslaitoksen käyttöön suunniteltuja pelastusasemia rakennetaan alueille, missä riskialueiden toimintavalmiusaika-vaatimukset tai muut toiminnalliset syyt sitä edellyttävät. Suunnitelman perusteella valmistellaan tarveselvitykset ja esitetään tulevat pelastusasemien sijoituspaikkavaihtoehdot.
- Suunnitelmat peruskorjattavien/laajennettavien pelastusasemien tarpeesta ja tehdään yhteistyössä pelastusasemarakennusten omistajien kanssa ja riskialueiden kehittymisselvityksen pohjalta.
- Tavoitteena on pitää pelastuslaitoksen käytössä olevat tilat ja sopimuspalokuntien tilat hyvässä kunnossa työturvallisuus-, terveellisyys- sekä toiminnalliset vaatimukset huomioiden.
- Hyvinvointialue hyväksyy vuokrattavien tilojen osalta tilantarpeen ja vuokra-kustannusarviot sekä lopulliset vuokrasopimukset.
- Vuosikorjausten ja perusparannusten ohjelmointia kehitetään yhteistyössä kiinteistöjen omistajien kanssa.

4.2.6. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Pelastustoimen vaikuttavuuden ja toimintatapojen kehittäminen edellyttää systemaattista oman toiminnan seuraamista sekä osallistumista alaa palveleviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Pelastuslaitos ja pelastuslaitoksen henkilöstö osallistuvat erilaisiin valtakunnallisiin ja kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Toimintaa kehitetään esimerkiksi valtakunnallisissa pelastusjohtajien kokouksissa ja kumppanuusverkoston avulla.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitos on mukana erilaisissa alueellisissa ja valtakunnallisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa saatuja tuloksia hyödynnetään pelastuslaitoksen toiminnassa.
 - Tutkimus- ja kehittämishankkeiden vastuuhenkilöt viestivät sekä omalle henkilöstölle sisäisessä intranetissä, että pelastuslaitoksen sidosryhmille hankkeiden tavoitteista, tuloksista ja ajankohtaisista asioista internet- ja sosiaalisen median sivuilla.
-

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

- Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut -toimialan kehittämispäällikkö koordinoi osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä osallistuu merkittävimpiin hankkeisiin.

4.2.7. Palomuseo

Pohjois-Savon palomuseo sijaitsee Kuopion Neulamäen pääpelastusaseman yhteydessä (Volttikadun toimipisteessä).

Palomuseo avattiin heinäkuussa 2001. Palomuseo tallentaa, tutkii sekä välittää tietoa alueen pelastusasemien, niiden miehistön sekä pelastustoimen historiasta ja perinteistä esineiden, valokuvien ja tarinoiden kautta. Palomuseo edistää alan tuntemusta suurelle yleisölle. Museo säilyttää vanhaa perinnettä ja pyrkii dokumentoimana myös alan kehitystä.

Palomuseon esinekokoelmat on digitoitu ja valokuvattu vuosina 2013–2014 Kuopion kaupungin käyttämään Musketti-museoarkistointiohjelmaan. Pohjois-Savon palomuseossa käy lähes 2000 henkilöä vuosittain. Palomuseoon ei ole pääsymaksua. Palomuseo on avoinna ryhmille sopimuksen mukaan. Lisäksi se on avoinna pelastuslaitoksen avoimien ovien päivinä sekä kesäaikaan sovittuina ajankohtina yhteistyössä Kuopion paloveteraanit ry:n kanssa. Toiminnassa huomioidaan myös nykyisen kaluston muuttuminen aikojen saatossa historiallisesti arvokkaaksi. Kalusto, joka halutaan myöhemmin museoitavaksi, on etukäteen määritettävä säilytettäväksi.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää Pohjois-Savon palomuseota Kuopiossa.
 - Museossa olevat esineet pidetään kunnossa ja uudet esineet digitoidaan. Periaatteena on, ettei esineitä saa käyttää muuhun kuin museotarkoitukseen.
 - Palomuseotilat toteutetaan myös uudelle keskuspelastusasemalle, jonka rakentaminen on arvioitu toteutettavaksi vuonna 2023.
-

5. Kehittämissuunnitelma

5.1. Onnettomuuksien ehkäisy

Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisytyötä kehitetään PRONTO-tilastojen, hiljaisen tiedon ja yhteiskunnan muutosten aktiivisen seuraamisen avulla. Nykyisiä resursseja suunnataan painopisteittäin onnettomuustilastopohjaisesti nouseviin trendeihin, sekä ennakoiden hiljaisia trendejä, jotka eivät vielä tällä hetkellä aiheuta tilastopiikkejä, mutta joiden ennustetaan olevan tulevaisuuden niin sanottuja megatrendejä. Esimerkki nousevasta megatrendistä on paloriskiasunnot, joiden ilmoitusmäärät ovat kasvaneet, mutta todellisen paloriskiasuntojen määrän arvioidaan olevan ilmoitusmäärää huomattavasti suurempi.

Onnettomuuksien ehkäisyssä otetaan käyttöön nykyistä tarkemmin suunniteltu ja valvottu resurssien käyttö, jolla seurataan suunnitellun työmääräarvion toteutumista suhteessa toteutuneihin työtunteihin. Erilaisten työsuoritusten ajankäyttöä mittaamalla on rajallisia henkilöstöresursseja mahdollista suunnitella tehokkaammin käytettäväksi niille osa-alueille, joissa todetaan olevan eniten tarvetta onnettomuuksien ehkäisytyölle. Mitä enemmän työsuorituksista ymmärretään, sitä enemmän organisaatio op-pii ja pystyy kehittämään toimintaansa.

Pelastuslaitoksella on onnettomuuksien ehkäisytyössä käytössä asiantuntijoiden erikoistuminen kapeampiin osa-alueisiin, kuten esimerkiksi paloriskiasunnot, rakennuslupalausunnot ja suurtapahtumien kokonaisturvallisuuden arviointi. Erikoistumista lisätään ja osajia koulutetaan yhä syvällisemmiksi asiantuntijoiksi sisäisen ja ulkoisen koulutuksen avulla. Lisäksi kriittisten osa-alueiden osaamisresursseja laajennetaan, jotta pystytään tuottamaan tarvittavaa palvelua vuoden kaikkina ajankohtina.

Pelastustoimen valvontatyössä käytetyt palotarkastussovellukset on suunniteltu korvattavaksi pelastustoimen yhteisellä Onnettomuuksien ehkäisyn (OE) valvontasovelluksella, joka otetaan käyttöön lähivuosien aikana. OE sovelluksen mukaan kaikki valvontatyössä tehtävät toimenpiteet, kuten esimerkiksi valvonnan varaaminen, valvontatietojen kirjaaminen ja valvonnan lopussa mahdollisesti tehtävä laskutus voidaan hoitaa tietoturvallisesti yhden ja saman sovelluksen avulla. Asiakkaan saama pöytä-kirjamalli on kaikkialla samanlainen ja asiat tapahtuvat samalla tavalla asuinpaikasta riippumatta.

Pelastuslaitoksen näkökulmasta OE-sovellus tarjoaa nykyaikaisen ja reaaliaikaisen keinon seurata valvontatoimenpiteiden edistymistä ja vaikuttavuutta valmiiden tilastojen kautta. Edellä mainittuja tilastoja vaikuttavuudesta seuraamalla voidaan onnettomuuksien ehkäisyä kehittää todelliseen tietoon perustuen. Valtakunnallisten tilastojen avulla pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijat voivat reagoida havaittuihin impulsseihin tarvittaessa nykyistä nopeammin.

Pelastuslaitos lisää näkyvyyttään sosiaalisen median palveluissa Twitterissä, Instagramissa ja Facebookissa. Pelastuslaitos tarjoaa jatkossa useammin päivittyvää turvallisuusviestintää ajankohtaisista aiheista ja on nykyistä enemmän vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa. Sosiaalisen median viestinnän keskeisenä tavoitteena on vaikuttaa kansalaisten turvallisuuskäyttäytymiseen ja ennalta estää tulipalojen ja muiden onnettomuuksien tapahtuminen. Oikein tehdyllä turvallisuusviestinnällä on mahdollisuus vaikuttaa ihmisten turvallisuusasenteisiin.

5.2. Pelastustoiminta

Pelastuslaitoksen toimintaa tehostetaan kehittämällä prosesseja, toiminnan laatua ja yhteistyötä muiden pelastuslaitosten kanssa erityisesti suurten ja pitkäkestojen onnettomuuksien torjunnassa. Merkittävimpiä muita kehittämistavoitteita ovat muun muassa valistuksen ja neuvonnan lisääminen, kuntien varautumisen tukeminen, pelastustoiminnan johtamisen ja pelastustoiminnan valmiuden parantaminen sekä kiireellisen ensihoidon kehittäminen alueella.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtamiseen osallistuvien palomestareiden (P31, P32, P33) järjestelmää kehitetään huomioiden työaikamallien tarkastelu, yhteistyömahdollisuudet naapurilaitosten kanssa, työnkuvan mielekkyys ja houkuttelevuus.

Pelastuslaitoksen ja hätäkeskuksen edelleen kehittyvä tietotekniikka edellyttää ICT-järjestelmien luotettavuudesta sekä käytettävyydestä huolehtimista. Suunnittelukaudella siirrytään käyttämään TUVE-verkkoa kaikissa pelastuslaitoksen toiminnoissa. Tämä aiheuttaa myös tilaturvallisuuden parantamisen kaikilla pelastusasemilla kiinteistöissä sekä myös pelastus- ja ensihoitoajoneuvoissa.

Palvelutasopäätöksen mukainen pelastustoimen kehittäminen toteutetaan kustannustehokkaasti. Kustannuskehitys pidetään maltillisella tasolla, ellei toimintaympäristössä tapahdu sellaisia ennakoimattomia muutoksia tai hälytystehtävämäärän odottamatonta kasvua, joita ei ole kohtuudella voitu ottaa huomioon palvelutasopäätöstä laadittaessa.

Pelastuslaitokselle laaditaan vuosittain kokonaisturvallisuuslautakunnan käsittelemä talousarvioehdotus.

Henkilöstön vuorovahvuutta tarkastellaan päätoimisilla pelastusasemilla siten, että tilapäisesti työvuoron vahvuus voi olla alle 1+3 äkillisten ennakoimattomien poissaolojen takia (valmiudentasaus-suunnitelma). Tarvittaessa valmiutta tasataan suunnitelmallisesti myös huomioiden maakunnan päiväpelastusasemilla oleva henkilöstö.

Pelastustoiminnan valmiuden ylläpitämiseksi kehitetään uusia toimintamalleja, joiden avulla turvataan pelastustoiminnan valmius ja muiden pelastustoimelle määriteltyjen tehtävien hoitaminen koko maakunnan alueella. Uudenlaisena

toimintamallina näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kehitetään satelliittipelastusyksikkö toimintaa, jonka avulla voidaan joustavasti reagoida alueen valmiustilanteeseen.

Pelastustoiminnan kehittämässä huomioidaan Sisäministeriön suorituskykyhanke ja siihen liittyvät ohjeistukset. Pelastuslaitokselle, pelastusasemille ja henkilöstölle laaditaan suorituskykyvaatimukset, jotka ohjaavat vastesuunnittelua, kaluston hankintaa ja henkilöstön koulutusta.

Palvelutasopäätöskaudella selvitetään ensihoidon ja pelastustoiminnan nykyisistä erillisistä yksiköistä muodostettavien moniammatillisten yksiköiden (hybridiyksikkö) toimintamallin mahdollisuudet yhdessä terveydenhuollon viranomaisten kanssa. Moniammatillinen yksikkö on kustannustehokas pelastustoimen ja ensihoitopalvelun yhteinen yksikkö, jossa ensihoitaja ja pelastaja työskentelevät työparina. Moniammatillinen yksikkö kykenee ensihoitoon, pelastustoimintaan, onnettomuuksien ehkäisyyn sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tukitehtäviin.

Moniammatillinen yksikkö kykenee luomaan kansalaisten turvaverkon perustan turvaten samalla palvelujen saatavuutta sekä lisäten kokonaisturvallisuutta. Vaikuttavuustavoitteena on myös ihmisten kotona asumisen turvallisuuden parantaminen sekä ikääntyvän väestön tukeminen. Moniammatillinen yksikkö on erillisiä ensihoidon ja pelastustoimen yksiköitä selkeästi kustannustehokkaampi toimintamalli.

5.3. Ensihoitopalvelut

1.1.2023 alkaen ensihoitopalveluita tuotetaan Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Ensihoitopalveluita kehitetään laadullisesti ja sisällöllisesti alan säädösten lisäksi terveysviranomaisen laatiman ensihoitotoimintaa ohjaavan ensihoidon palvelutasopäätöksen pohjalta. Ensihoitopalvelua ohjaa ja valvoo ensihoitopalvelusta vastaava lääkäri. Hänen tehtävänä on johtaa alueen ensihoitopalvelua ja sen toimintaa erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksen ja palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Ensihoitopalvelut on oma palveluyksikkö pelastuslaitoksessa ja sen kustannukset kohdennetaan kyseiselle toiminnalle. Pelastuslaitoksella on valmius laajentaa ensihoitopalveluiden tuottamista osaltaan Pohjois-Savon alueella.

Palvelutasopäätöskaudella selvitetään moniammatillisen yksikkömallin (hybridiyksikkö) toimintamalli ja aikataulu yhdessä pelastusviranomaisten kanssa. Moniammatillinen yksikkö on kustannustehokas pelastustoimen ja ensihoitopalvelun yhteinen yksikkö. Moniammatillinen yksikkö kykenee ensihoitoon, pelastustoimintaan, onnettomuuksien ehkäisyyn sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tukitehtäviin.

Moniammatillinen yksikkö on hyvä palveluntarjonnan muoto, jonka merkitys korostuu erityisesti pienemmissä kuntataajamissa ja harvaan asutuilla alueilla. Yksiköllä on käytössä hoitotason varusteinen ambulanssi, jossa on myös pelastustoiminnan tehtäviin soveltuvia välineitä. Ensihoitajalla on esim. ensihoitaja amk-

tutkinto ja pelastajalla pelastajatutkinnon lisäksi myös terveydenhuoltoalan tutkinto, kuten ensihoitoon suuntautunut lähihoitaja.

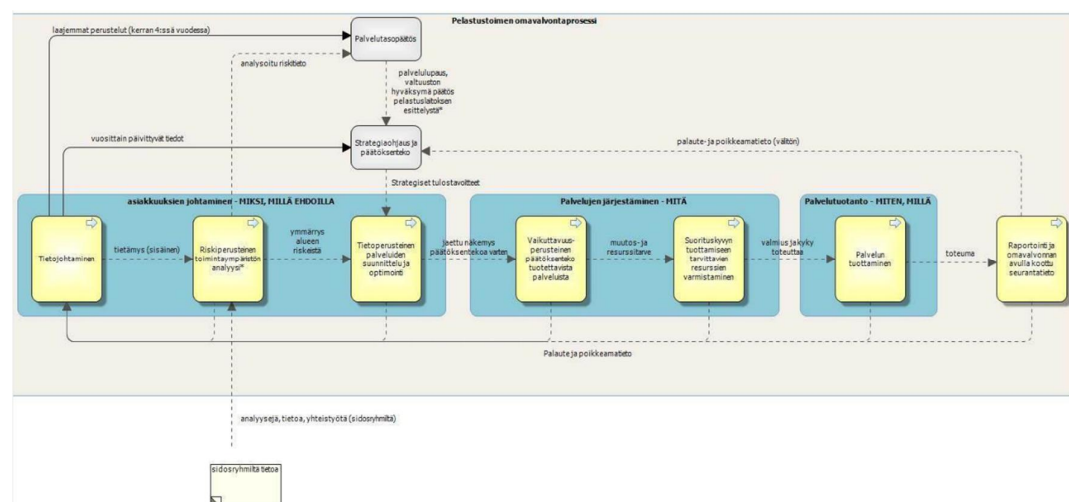
5.4. Tilannekeskus

Sisäministeriön määrittelemä yhteistyöalueen pelastuslaitoksen yhteinen jatkuvasti miehitetty tilanne- ja johtokeskus (TIKE/JOKE) suunnitellaan palvelutasopäätöskaudella. Samassa yhteydessä suunnitellaan operatiivinen johtamisjärjestelmä eri johtamistasoineen toimimaan koko tilanne-/johtokeskuksen toiminta-alueella pelastuslaitosten yhteistyönä.

5.5. Pelastustoimen omavalvonta ja tiedolla johtaminen

Sisäministeriössä on aloitettu Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmien kokonaisuhanke, jossa on kolme osakokonaisuutta: Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä, Tiedolla johtamisen työvälineet ja tiedonhallinta sekä sähköisen asiointin alusta. Onnettomuuksien ehkäisyn kokonaisuus on osa pelastustoimen ICT tavoitetilaa ja pelastustoimen tietohallintostrategiaa. Pelastustoimen tiedolla johtamisen välineiden ja tiedonhallinnan alustaratkaisun tarkoituksena on mahdollistaa erilaisten tietojen yhdistäminen ja tuotteistaminen siten, että niiden avulla on mahdollista parantaa pelastustoimen päätöksentekoa. Keskitettyä tietomassa voidaan käyttää pohjana myös tutkimus-, koulutus ja kehittämistoiminnalle.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkostossa on 2019 aloitettu pelastuslaitosten omavalvonnan hanke, jossa tähdätään pelastustoimen tietovirtojen hallintaan ja hyödyntämiseen päätöksenteon ja johtamisen välineenä. Tietovirrat ja tietoperusteet liittyvät sisäministeriön ICT-hankkeisiin.

Kuva 8. Pelastustoimen omavalvontaprosessin kuvaus.

- Pelastuslaitos osallistuu osaltaan Kuntaliiton koordinoimaan pelastuslaitosten omavalvontahankkeeseen ja pelastustoimen ICT hankkeisiin.

Pelastuslaitoksen osalta omavalvontaprosessin hyödyntäminen tapahtuu siten kuin omavalvontaprosessi kehittyy ja sen käyttöönotto tarjoaa käytännön työkaluja.

5.6. Projektit

Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu edelleen ja jatkuvasti useisiin projekteihin ja hankkeisiin, joissa tutkitaan ja kehitetään kansallisia ja kansainvälisiä tapoja toimia paremmin yhteistyössä monien eri viranomaisten muiden toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston suunnittelu- ja työryhmissä valmistellaan valtakunnallisia ohjeita ja suunnitelmia. Näiden avulla ohjataan ja tehostetaan toimintoja, jotta vältetään päällekkäinen toiminta ja tehostetaan yhteistoimintaa.

Hankkeet rahoitetaan yleensä ulkopuolisen rahoituksen kautta ja pelastuslaitoksen osuus muodostuu pääasiassa henkilöstömenojen kautta.

Kehittämissuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain talousarvio- ja toimintakertomusprosessien yhteydessä sekä kausiraportoinneissa kokonaisturvallisuuslautakunnalle ja aluehallitukselle.

5.7 Tietojärjestelmien kehittäminen

Pelastuslaitos hankkii vuoden 2023 aikana uuden kalustonhallintatietojärjestelmän. Järjestelmän tarkoituksena on toimia pelastuslaitoksen kalustorekisterinä, kaluston huoltojen rekisterinä, varuskortistona ja pelastuslaitoksen johdon investointien suunnittelutyökaluna. Kalustohallintajärjestelmän hankinnasta ja sen käyttöönotosta laaditaan erillinen suunnitelma.

6. Palvelutasopäätöksen voimassaoloaika

Tämä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätös on voimassa määräajan 1.1.2023–31.12.2023. Päätös kumoaa aiemman palvelutasopäätöksen.

Lopullinen palvelutasopäätös hyväksytään Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuustossa.

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

3.11.2022

**Palvelutasopäätöksen liitteet
(toimitetaan aluepelastuslautakunnan hyväksymisen jälkeen)**

Valvontasuunnitelma vuodelle 2023

Turvallisuusviestintäsuunnitelma vuodelle 2023
